

Prod. O.

4170.

GOTTIER LAJOS.

13

PUSZTULÓ

GENTRY

ELBESZÉLÉSEK

BUDAPEST,
RÉVAI LEO UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSE.
1902.

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

89377

M. P. O.
4170.

PUSZTULÓ GENTRY

ELBESZÉLÉSEK

IRTA

GOTTIER LAJOS.

BUDAPEST,
RÉVAI LEO UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSE.
1902.

**MTA
KIK**

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Budapest, Nagy Sándor könyvnyomdájából. (IV. Papnövelde-utca 8.)

Kata hozománya.

Már délután négy órakor csaknem teljesen sötét volt és a hó sűrű pelyhekben hullott. Csaronday Ádám portája előtt egymást érték a csilingelő szárok, a melyekből farkasbőr bundákba burkolt, jégcsapos bajuszu magyarok bontakoztak ki és siettek fedél alá.

Odabent, a földszintes nemesi kuria falai közt jobb világ van. A fehérre meszelt tornáczról piros téglával kirakott előszobába nyilik az ajtó. A nagybajuszu Miska huszár készséggel szedegeti le a bundákat. A konyha nyitott ajtaján pecsenyesistergés hallatszik s inycsiklandoztató illat üti meg az átfázott, éhes vendégek orrát, a kik ma a gazda nevénapját jöttek megünnepelni.

Bent, a tágas ebédlőben barátságos meleget terjeszt a nagy kandalló, a melyben hatalmas hasábfák pattognak. (Itt nagyon el vannak maradva a világtól. Nem igen ösmerik a szénfütést. Fával tüzelnek a gazdák. A *saját* erdejükről, *maguk* lovaival hozatják haza a fát portájukra, a hol a cselédek fel-

aprózzák.) Az ebédlő közepén hosszú, terített asztal nyulik végig. Csak úgy görnyed a sok régi porcelán és örökölt ezüst alatt. Karcsu butéliákban arany-sárga és rubinpiros nedű csillog. Szép rendben van minden, de azért Csaronday Kata, a házigazda leánya mindig talál valami igazítani valót. Egyedül vezeti özvegy édes apja háztartását. Csillogó fekete szemü, szép barna lány, fehér köténnyel maga előtt.

— Isten hozta, Iván! — És Kata magyaros vendégszeretettel rázta meg az épen belépő ifju kezét.

Dörthe Iván melegen szoritotta meg a kis kezét, aztán áhitattal emelte ajkaihoz . . .

A leány rámosolygott a magas, karcsu fiatal emberre, a kinek kék szemei édes boldogsággal merültek az ő sötét szemeibe.

Az oldalszobában ezalatt az öreg Tatárosné hévvel magyarázta a kopasz Barókey Dömének, a kiről mindenki tudta, hogy a Kata keze után áhi-tozik:

— Mert az ugy van, Döme öcsém, hogy az öreg Csaronday teljes világéletében különcz volt. Más ember kamatoztatná azt a temérdek arany- meg ezüstpénzt, a mit ő az apjától örökölt. De ő nem bizik a takarékpénztárakban. Inkább itt heverteti évek óta ezt a rengeteg kincset aládában. Hiszen, nem mondom, hogy az ékszereket, meg az ezüst edényeket, a mivel az ősei évszázadok óta parádéz- tak, piacra vigye, hanem, hogy mire való véka- számra arany- meg ezüstpénzt tartani a háznál, minden haszon nélkül, azt józan észszel megmagyarázni nem lehet. Mert ugy nézzen arra a vasládára öcsém,

a melyik ott a sarokban medvebőrrel van letakarva, hogy az színültig rakva arannyal, ezüsttel. Azt mondja Ádám, hogy az a Kata hozománya. Mert, hogy összes ingatlanait Béla fiára testálta. De azt mindenki tudja, hogy a Kata aranya, ezüstje többet ér, mint ez a ház, meg a perhádi erdő, meg az almási tanya. Hát még ha kamatoztatták volna annyi évek óta!

Barókey Döme figyelmesen hallgatta az érdekes előadást. Csak közbe-közbe bólintott a fejével, mialatt kétségbeesetten erőlködött, hogy hamarjában, legalább hozzávetőleg kiszámítsa, mennyi is lehet a Kata hozománya? és hogy mennyi kamat vészett el benne husz év óta? Továbbá, mennyi jövedelmet tudna ő csinálni belőle?

Rengeteg sok nulla kavargott a fejében, de még megközelítőleg sem tudott valami fix összeget kihozni, a mikor alaposan megzavarták számadásában. A gazda ugyanis, egy kulacs borral kezében feljött a pinczéből s hogy benyitott az ebédlőbe, a távolléte alatt érkezett vendégek kitörő éljenzéssel fogadták. A másik oldalszobában meg rázendítette a cigány, hogy:

Elszakadt a kutam gémje
Nem itathatok meg délre
Pántlikát kötök a gémre
Mégis megitatok délre.

Ez volt akkor a divatos nóta. Szóval igen nagy volt a hangulat.

Ádám gazdának is jó kedve volt. Még mindig szép szál magyar. A kuruczfajtából. Egészséges, piros arczzsinnel s rengeteg fekete bajuszzsal. Valamikor, fiatal korában huszár főhadnagy volt.

— Te, Béla! aztán ügyelj rá. A lovácskai aszubból, ott a metszett, hosszú üvegekben a fehér népet kell kínálni. Mert az olyan konty alá való. Kata már tudja, milyen pohár kell hozzá.

Béla készséggel hallgatta apja rendelkezéseit. Mert, hogy ő is haza jött a karácsonyi ünnepekre, a fővárosból, a hol juristáskodott.

A végnélküli vacsora csak fokozta a hangulatot. Volt bor, nóta, cigány, szép asszony, tósztt és táncz bőven. Olyan igazi, hetedhét vármegyére szóló gentry lumpolás volt, a milyet mostanság már csak hiriből ösmer az ember.

A mikor virradni kezdett (pedig karácsony he-
tiben ugyancsak későn virrad ám!), akkorra már alaposan fel volt forgatva az egész ház. Szinjózan ember sem igen akadt a társaságban. Mámoros volt mindenik. Ki bortól, ki a zenétől, ki pedig a szép asszonyok szeme nézésétől . . .

Hát, denikve, a mikor már nem volt mit fel-
forgatni a házban, egyszer csak megjelenik a házi kisasszony a korhelyek között. (Csak rövid időre tünt volt el.) Üdén, kívánatosan festett, mint moh-rózsabimbó, tavaszi hajnalon. Nem látszott meg rajta az éjszakázás. Fényes barna haja simára lefésülve körítette szép homlokát. A frissen vasalt fehér kötényen pedig egyetlen ráncz sem volt. Szó nélkül ment egyik ablaktól a másikig s kinyitotta a fatáblákat. A nagybajuszu Miska huszár meg ezalatt eloltotta a lámpákat.

A decemberi napsugár narancspiros párák között bontakozott ki a fehér felhők közül, ott a hegyek mögött. A kis falu egyetlen utcáján pedig a

fagyos hó csak úgy csikorgott a parasztok patkós csizmája alatt.

A korhelyek kéjelmetlenül néztek egymásra. Mostani állapotukban nem voltak nappali világításra berendezve. Az asszonyok még inkább tartották magukat. (A ki meg nem szökött.) Kelletlen csön-
desség támadt hirtelen. Ekkor azonban Kata már kinyitotta az ebédlő szárnyas ajtaját és a küszöbről a mulatókhoz fordulva, harsány hangon elkiáltotta magát:

— Utánam! a ki szeret! Korhelylevesre, az alsó házba!! . . .

— Hurráh! Ez már beszéd! Huzd ki magad, magyar!!

Ember ember hátán tolongott a házi kisasszony nyomában, a ki fekete szoknyáját ügyesen megemelve futott elől, a hóval borított udvaron át, az alsó ház felé.

Dörthe Iván legközelebb volt hozzá. Az ajtóban utol is érte s egyszerre tették kezöket a kilincsre . . .

Oda bent aztán újra kezdődött a muri. Hatalmas tálakban párolgott a korhelyleves. A jóféle debreczeni kolbász csak úgy kináltatta magát a káposztaléből. Korhelyek gyomrának micsoda gyönyörűség! De volt ott azonkívül más is. Friss borjupörkölt haragos, paprikás lében. Malaczkocsonya citromszeletekkel. Sonka, hering meg kaviár, keménymagos leves, thea, fekete kávé, savanyu tojás, becsinált és sok minden más. Kinek mit kívánt a természete. A házi baraczkpálinka, meg a törköly legnagyobb kelendőségnek örvendtek. Bár volt olyan legény is, a ki még mindig előnyt adott a bor-

nak. Míg a „hitványabbja“ már beérte savanyu vizzel is.

A Béla gyerek pedig, a ki abszolote nem volt babonás, mindenáron elakarta mondani a *tizenharmadik* tószztját. Csakhogy nem volt a ki meghallgassa.

A házigazda is igen elemében volt. Ő ment jó példával előre nótában, ivásban. A kopasz Barókay Döme nagyon járt utána s erősen barátkoztak.

Persze Tatárosné mindent észre vett és már a hetedik vendégnek magyarázta, hogy:

— Ez a Barókay egész komolyan belé akar házasodni a Csaronday familiába. Nem is volna rossz parti Katának. Van vagy ezer holdja egy tagban. Az igaz, hogy Dörthe Iván is jár a lány után, de hát azzal a háromszáz hold földdel, a miből még az anyját is kell tartania, keskeny legény ő ahhoz, hogy Barókayval versenyezzen a Kata kezéért. Nagy koncz az, ilyen kis kutyának!

A malaczbanda primása ezalatt a hideg kamrában vaniliás tejszinhobot majszolt hagymasalátával és a pokoli csemege élvezete közben nem győzött eleget csodálkozni, hogy az uraknak milyen fura gusztusuk van.

Hát bizony, hogy ha aznap karácsony szombatja nem lett volna, tán még most is együtt mulatnának. Így azonban estére mégis csak szétoszlott a kompánia.

*

A mikor egy hét mulva Csaronday Ádám tudatta a leányával, hogy Barókay Döme megkérte a kezét, és ő már oda is ígérte, Kata nem sirt és nem

is ájúldozott (nem olyan bölcsőben ringatták ő kemét), hanem a helyett keményen szeme közé nézett az öregnek s így szólt hozzá:

— És édes apámnak volt lelke, se szó, se tartomány, oda igérni engem a kopasz Barókaynak, mielőtt megkérdezte volna tőlem, hogy szeretem-é? Hát portéka vagyok én? Vagy mi?

Az öreg piros lett mint a paprika.

— Lári-fári! Bolond leánybeszéd! Szereted, nem szereted, hozzá mégy és punktum! Anyád sem szeretett engem, a mikor elvettem, mégis boldog volt velem. Barókaynak ezer holdja van egy tagban s még egyszer annyi néz rá, ha a nagybátyja meghal.

— Az az ő szerencséje. Érje be vele és ne vágyakozzék még az enyémre is.

No iszen! lett erre patália! Az öreg végképen kijött a sodrából és olyan lármát csapott, hogy csak úgy hangzott bele az egész ház. Kata meg olyan nyugodtan ült helyén, mintha egyáltalában nem érdekelné az egész dolog. Még a szemével sem hunyorított. Ez aztán imponált az öregnek és ő is lejjebb kezdte. Megmagyarázta leányának, hogy Barókay a világ legbecsületesebb embere, a ki önzetlenül szereti Katát és nem egyszer hangoztatta már előtte, hogy *egy krajczár hozomány nélkül is elvenné*. Mert ő nem szorult a felesége hozományára, mint holmi hétszilvafás gavallérok, a kiknek még az édes anyjukat is el kell tartaniok *tenyérnyi földjükből*.

Ez nyilvános czélzás volt Dörthe Ivánra, de Kata nem vette tudomásul.

Elég az hozzá, hogy mire apa és leány bevégezték a konferenciát, Katának sikerült egy fél évi halasztékot kieszközölni az apjától.

Este pedig, mikor az öreg nyugovóra tért, Miska huszár egy iczi-piczi kis levélkét dugott a zsinóros dolmány alá s a kerteken át kiosont a faluból és egyenesen a Dörthéék tanyája felé tartott vele . . .

*

Mikor Barókay Dömének az öreg Csaronday tudtára adta, hogy leánya egy fél évi halasztékot kért, hogy azalatt jobban megismerhessék egymást, a kopasz völegényjelölt csak annyit felelt:

— Beleegyezem, mert szeretem a leányodat és érte minden áldozatra kész vagyok. (Tatárosné ugyanis a napokban menyre-földre esküdözött előtte, hogy ő egész biztosan tudja, hogy abban a bizonyos vasládában legalább százezer forintot érő arany-ezüst pénz van.)

Különben minden a régiben maradt. Kataék ezután is csak olyan nyílt házat vittek, mint azelőtt, s úgy Barókay mint Dörthe Iván mindennaposak voltak a Csaronday portán. Kata csodálatos nyugodtan viselte magát. Néha azonban összesugott Miska huszárral s olykor-olykor titkon rámosolygott Ivánra. De a mellett egyenlően kedves volt minden vendégükhöz, a ki csak megfordult a házuknál s az öreg kurucz már eldicsekedett vele Tatárosnének, hogy:

— A gyerekek úgy látszik, megjött az esze.

Igy álltak a dolgok, a mikor egy reggel Kata arra nyit be az édes apjához, hogy az ott görnyed a híres vasláda előtt, melynek fedele nyitva volt s az öreg két kézzel turkált a sok arany- és ezüstpénzben. Volt ott mindenféle. A legkésőbbi korból

való épen úgy, mint sok ezer év előtti. Arany is, ezüst is bőven. Voltak olyan „öreg“ aranypénzek is, mint egy két pengő forintos tallér, de volt olyan kicsi is, mint egy jókora lencseszem. A nemzetiségek is szépen képviselve voltak: magyar, osztrák, német, angol, francia, olasz, orosz, török, tatár, arab, római, görög és isten tudja, miféle nem volt még ott egy rakáson.

Az öreg nem hallotta meg az arany, ezüst csengésétől leánya lépteit. Kata megállt az apja háta mögött s úgy nézte, mit csinál. Egyszer aztán már nem állhatta meg szó nélkül:

— Ugy, ugy, csak szellőátesse ki jól, mert még megeszi a rozsda a hozományomat, akkor aztán itt vénülök a nyakán.

Csaronday mérgesen fordult hátra, de hogy meglátta Katát mosolygó képével, nem tudott rá komolyan megharagudni.

— Te csitri! Barókay Döme akkor is helyt áll a szavának. Feleség kell neki, nem hozomány.

Kata csengő kaczagásban tört ki s ott hagyta az öreget. A másik perczben már a tornáczról hallatszott a hangja:

Egyszer egy királyfi
Mit gondolt magába?
A bohó királyfi . . .
Mit gondolt magába?

Adám gazda meg tovább gyönyörködött kincsében s hogy a világosság felé tartott egy régi talért, megütközve nézegette:

— Erről meg már az se látszik, hogy arany-e, vagy ezüst, úgy belepte a rozsda, vagy penész, vagy mi az istennyila.

S hogy tovább kutatott, több olyan fénytelen, zöldes penészes darabot is talált.

— Az, isten ugyse, ki kéne szellőztetni ezt a pénzt . . . Ez a gondolat aztán nem hagyta nyugodni a vén különczöt.

Másnap reggel, a mikor fölöstököm után Kata oda nyújtotta neki a szüzdohánynyal megtömött tájképpipát s az öreg rágyujtott, s oda szólt a lányához:

— Azt a pénzt csakugyan jó lesz kiszellőztetni. Olyan dohos és penészes némelyik, hogy azt sem tudom róla, arany-e, vagy ezüst? Meg aztán fel is szeretném becsültetni, hogy tudjam, mit adok veled.

Kata égneк fordította mind a két szemét, aztán megrázta a fejét és pompásan sikerült rajongással felelt az apjának:

— *Az én Döménnek* az mindegy, mert ő engem pénz nélkül is szeret. Feleség kell neki, nem hozomány.

De az öreg nem volt kötekedő kedvében, azért folytatta:

— Hát azt gondoltam, hogy valamelyik nap kiküldöm a cselédeket a tanyára, ott ugyis mindig akad munka, aztán a tallérokat egy nagy lepedőre kiterítjük a kertbe. Reggeltől estig csak kiszellőzik.

Katának fölszállamlott a szemében valami . . .

— Az csakugyan jó lesz. Mostanában ugyis olyan szép meleg tavaszi napok járnak. Aztán a kertnek meg olyan hatalmas köfalkerítése van, hogy oda csak a madár jut be. Nincs mitől tartani.

Ugy is lön.

Harmadnapra a belső cselédeket mind elküldték hazulról s az öreg Csaronday meg a lánya ki-

hordták a sok arany, ezüst pénzt a kertbe szellőzni. Jóformán bele is izzadtak mind a ketten, mire a vasláda kiürült oda benn. Pompásan sikerült a dolog. Senki sem vehette neszét. A kertajtó a folyosó végéről nyillott, a hol az öreg ur szobájának volt az ablaka. Kata onnan adogatta ki apjának a kincset. A kertnek meg csakugyan olyan köfal-kerítése volt, mint valami várkastély fala.

Az öreg és a leánya délig föltváltva örködtek a pénzre. Gyönyörűség volt látni is azt a sok vert aranyat, ezüstöt, a mit a Csaronday ősök évszázadok óta gyűjtöttek garmadába, a mint ott volt kiterítve a nagy durva lepedőn.

Az ebédet a legjobb hangulatban költötték el ketten, apa és leánya. Kata maga szolgálta ki az öreget. Oda terített a folyosóra, a kertajtó mellé, a mely lakatra volt bezárva, a kulcsát pedig az öreg zsebre vágta.

Ebéd után, a mikor Csaronday megitta a maga porció borát, fekete kávéját s rágyújtott egy öblös pipára, szokása szerint azon mód, együltében elszunynyadt a nagy karosszékben. Nem aludt egy félóránál tovább, a mikor a pipa kiesett kezéből és az öreg fölrettent álmából. Kata még mindig ott ült a másik székben s csöndesen himezett. Vagy egy félóraig beszélgettek még, aztán az öreg elővette a kert kulcsát s hogy nagy nehezen kinyitotta az ajtót, bement a kertbe.

A másik perczen Kata olyan éktelen káromkodást hallott, a minőről ez ideig még csakugyan, hogy fogalma sem volt, jöllehet a Csaronday Ádám portáján nevelkedett.

Kisietett apja után a kertbe. Hát Ádám gazda.

ott állt, immár hült helyén a pénznek, a lepedőt rázogatva, mint egy őrjöngő dervis. Az arcza olyan piros volt, mint a paprika, a torkából pedig menydörgésszerűen harsogott a sok czifrábnál czifrább huszár-miatyánk.

Kata csak nézte, de nem mert közel menni hozzá . . .

— Megloptak a gazok! az akasztófáraláló zsiványok! Oh! hogy taposom agyon valamennyit! Ide a lovamat! Hadd menjek utánok! Még nem mehetnek messze az akasztófáralálók!

Aztán folyton káromkodva, kirohant a kertből be az istállóba, s a másik perczben már elvágatott az országuton.

Kata ott maradt a kertben. (Én nem tudom, mi van azon nevetnivaló, ha valakinek a hozományát ellopják? . . .) Körülötte elszórva csillogott a földön néhány ezüst tallér. Elvértve arany is akadt egy-kettő. A leány óvatosan felszedte a maradékot, s mire az apja estére halálfáradtan megérkezett, Kata összes hozománya ott volt az asztalon egy kis porcellán-tányérkában . . .

*

Nagy hire volt az esetnek akkoriban. Sokat beszéltek róla és sokféleképen is kommentálták az emberek. A hatóságok mindent elkövettek, de bizony csak nem tudtak nyomára jönni a tetteseknek.

Csodálatosképen Kata egyáltalában nem busult a hozománya után . . .

Miska huszár pedig nem szólt semmit, csak rejtélyesen mosolygott a bajusza alatt . . .

Az öreg Csaronday később már maga is res-

telte a dolgot és olyanformán nyilatkozott, hogy nem is loptak el annyi sokat, mint a hogy eleintén hitte.

— Hát mégis, urambátyám! mennyit loptak el? — kérdezte egyszer tőle a megyei aljegyző.

— Hát, lehetett úgy, vagy *egy fél mérés arany és vagy egy mérés ezüst.*

Elég az hozzá, hogy a lopás hírére a kopasz Barókay Döme meggondolta a dolgot, és — nagy szerelme daczára — a kitüzött félesztendő multán, *nem ment el a válaszáért.*

De azért Kata nem nagyon busult.

Igy történt aztán, hogy a másik karácsony este Csaronday Kata és Dörthe Iván jegyet váltottak. Volt is akkor olyan hetedhét országra szóló dáridó a Csaronday portán, hogy még a kutya is kalácsot evett!

S noha Ivánnak csak háromszáz holdja van, a miből még az édes anyját is kell tartania, azért a fiatalok semmiben sem szenvednek hiányt . . . Tellik nekik mindenre, s amellet évről-évre szemlátomást gyarapodnak. Én nem tudom, némelyik ember olyan jól tud gazdálkodni . . .

Miska huszár pedig még mindig nem szól semmit, csak rejtélyesen mosolyog a bajusza alatt . . .

Mert hogy öt Kata „staffirungba“ kérte ki az apjától.

Allítólag annyi volt az összes hozománya . . .

A vén kisasszony.

I.

Lóri néni ott lakik Budán, egy szabályozatlan régi utczában, a hegyoldalon. Alacsony, földszintes ház, zöld zsaluval és az ablakok alatt öreg ákáczfákkal. Ezek az öreg fák tavasszal édes illatú, fehér fürtös virágokkal vannak tele, ráhajolnak a kis házra és bekandikálnak az ablakon Lóri nénihez, a ki már évek óta lakik ott Niobeval, a fehér cziczával és Czilivel, a sárga kanárral. (Ebből mindenki láthatja, hogy Lóri néni idült hajadon korban leledzik.)

Ott ül ő napestig az ablaknál. Köt, olvas, vagy imádkozik. Egy kicsit naiv, egy kicsit különcz vén kisasszony. Olyan filigrán, légies teremtés, a kinek a szobáját levendula és szárított rózsalevél illat tölti be. (Oh! mert hiszen a levendula-illat sohasem megy ki a divatból! Az életben minden lépten-nyomon találkozunk vele. Csakhogy *nem mindenki érzi meg...*)

Rózsató az ablakpárkányon s kanári-madár a kalitkában. Régi családi képek a falon s zenélő óra

a szekrényen. Lóri néni teljes visszavonultságban, egyedül ócska emlékeinek él. A zenélő óra fölött egy régi elhalványult fotográfia van. Egy fiatal katonatiszt arc képe, melynek rámája körül, az üveg alatt, hervadt virágok lapulnak meg. És ha Lóri néni néhanapján meghuzza a zenélő óra zöld selyem zsinórját, az öreg óra rozoga gépezete zörögve megindul, s egy édes-bús, szentimentális német nótát játszik:

A legszebb álmot álmodám,
Hogy téged birlak gondolám...
E kéjgyönyört el alig hívém,
A legszebb álmot álmodtam én...

Ilyenkor Lóri néni könnyes szemekkel néz a kopott arc képre, s szegény öreg szívében egy régi romantikus szerelem emléke ébred fel...

De ezt a fényüzést csak ritkán engedi meg magának.

II.

Még a Niobe történetét kell elmondanom.

Egy tavaszi reggelen, hogy Lóri néni ott kávézott a hederával befutott verandán, váratlan vendége érkezett.

Egy kis fehér czicza termett előtte a földön. Azt sem tudni, honnan jött. A szomszédból-e, vagy az utczaról. Olyan ökölnyi kis jószág volt, a melyiken még nagyon elfért volna az anyai gondozás. Finom, hegyes fülei voltak s nyalka bajusza. Lóri néni nyugodtan szürcsölgette kávéját. Nem vette észre a kis vendéget. Az pedig csak türte egy darabig a mellözést, végre megszólalt. Persze, csak

olyan közönséges macskanyelven. Kinyitotta a száját s halk, rövid nyávogást hallatott. Mikor pedig Lóri néni csodálkozva nézett rá, közelebb ment egy lépéssel, ismét nyávogott, miközben hunyorgatott a szemével.

— No nézd! egy kis macska! — szólt Lóri néni magában, mert a takarítónő még nem volt ott. Honnan jöttél, kis cicza?

A cicza válasza erre az volt, hogy egész közel ment Lóri nénihez, meggörbitette a hátát s oda-dörzsölözött a lábaihoz.

Lóri néni bemártott egy kis darab zsemlyebellet a kávéba s megkínálta vele a vendéget. Csak úgy a magasból tartotta felé. A cicza két lábra állt s előbb megszagolgatta a falatot, majd utána nyult az első lábával. Aztán, hogy az leesett a földre, jóízűen fogyasztotta el. Nyilván ízlett neki, mert még kért belőle. Lóri néni pedig szívesen adott neki. Másodszor, harmadszor is. Az egész zsemlyét együtt fogyasztották el. Mikor aztán jóllakott, felugrott a Lóri néni ölébe, s ott valódi macskakonfidenciával kényelmesen elhelyezkedett. A négy lábát maga alá huzta, behunyta a szemét és dorombolni kezdett. Hogy ő most aludni fog. Lóri néni hagyta.

Ez a kis macska ott is maradt aztán örökre a vén kisasszonynál. Eleintén aggodalmakat szerzett ugyan Lóri néninek, hogy a macska és kanári, hogy férnek majd össze? De azon is lehetett segíteni. A kanári madarat bevitte a belső szobába, ő pedig a ciczával a másikban tanyázott.

És a kis macska szépen nőtt és gyarapodott, úgy testileg, mint urnője kegyeiben, a ki nagyon megszerette a kis ravaszt. Egyszer azonban nagyon

megharagudott rá. Megtörtént ugyanis, hogy a cicza el-el maradt a háztól. Egy szép reggelre aztán negyedmagával állított be Lóri nénihez, a ki nyugodtan és gyanutlanul olvasott az ablakban. Három iczi-piczi fehér ciczát hozott magával a padlásról. Egyenkint hordta le őket a szájában. S úgy szólt hozzájuk, hogy: „*Krr!*“

Az erkölcsös vén kisasszony szörnyen megbotránkozott az eset fölött. Lám, lám! Ki hitte volna?! Pedig ez a macska olyan becsületesnek látszott! Lóri néni lelkiösmeretfurdalást érzett, hogy e miatt a haszontalan cicza miatt a szegény kis kanári madarat egészen elhanyagolta. Pedig az sohase tett ilyet. Hanem aztán, hogy a kis ciczák sorra elpusztultak és a cicza mama sokat busult utánuk, megesett a szive rajta s megbocsátott neki. Ekkor nevezte el a gyermekei után kesergő anyát Niobénak.

Ez a Niobe története.

III.

Nem sokára ezután Lóri néni levelet kapott. Egy vidéken lakó nővére írta, hogy a menyecske-lánya, a ki sulyos beteg, a napokban megérkezik Budapestre. Egyik városligeti szanatoriumban fogják kezelni. A testvér kérte Lóri nénit, hogy látogassa meg néha a beteget. Ne érezze elhagyatottnak magát a szanatoriumban. A vén kisasszony nem valami örömmel vette a tudósítást. Egészen ki volt zavarva a rendes kerékvágásból. Hogy ő Budáról a városligetbe járjon beteget látogatni! De aztán, hogy

Mariska megérkezett, a jó lélek mindjárt másnap rászánta magát, hogy meglátogatja. Előkereste az almáriumból a rojtos, sötét-zöld selyem mantillát, a régi módi, virágos francia kalapot, az elmaradhatatlan „redikót“ és neki indult a nagy útnak. Még egynéhány szál rozmaringot meg rózsát is leszakított a kertből s két almát dugott a redikőbe. Jól fog esni a betegnek. Lóri néninek zavaros fogalmai voltak a szanatoriumról. Valamit hallott rideg kórházakról, hol a betegek egymás mellett fekszenek egy nagy teremben, s a hol mindennap meghal valaki. A betegeket lelketlen, fizetett ápolónők kezelik s minden betegnek egy számja van. Egy beteg, egy szám. Egyéb semmi. A szanatorium azonban kellemesen lepte meg a vén kisasszonyt. Mariskának ugyanis külön szobája volt. Fehérre meszelt, tiszta szoba, csinos butorzattal s a kertre nyiló ablakkal. Rendkívül megörült a jó néninek s kérte, jöjjön el máskor is. A kezelő fiatal orvos udvariasan lekísérte a vendéget a lépcsőn s nagysádnak titulálta. Az ápolónők pedig azt mondták neki, hogy: „Kezét csókolom!“

És Lóri néni elment másnap is, harmadnap is, és azontul mindennap a szanatoriumba. A huga végtelen kedves, szeretetreméltó asszonyka volt, a ki a súlyos betegséget ugyszólván játszva tűrte. Nem panaszkodott, nem zúgolódott a sorsa ellen. Az egész szanatorium személyzete el volt ragadtatva általa. A doktorok azt mondták, hogy sok ilyen beteg kéne, mint a 31-es. Az volt ugyanis a Mariska szobájának a száma.

Lóri néni lassankint egész otthonos lett a szanatoriumban. Nevéről ismerte az egész személyze-

tet. Minden délután, a mint ötöt ütött az óra, a vén kisasszony kissé kómikus, filigrán alakja megjelent a lépcsőházban s könnyed léptekkel ment föl a 31-esbe. Így teltek a hetek, hónapok. A beteg súlyos műtéten ment keresztül és sokáig élet-halál közt lebegett. Mikor aztán a nagytudományu orvostanár kijelentette, hogy az asszonyka veszélyen kívül van, az egész szanatorium ünnepeelt. Lóri néni örömkönyeket sirt. A világért el nem maradt volna egy nap sem a beteg ágya mellől.

Egyszer aztán ágyon kívül találta a menyecskét. Mariska mosolyogva fogadta. Piros pongyola volt rajta s örömmel újságolta, hogy már nem sokára hazaengedik a doktorok. Lóri néninek szinte rosszul esett a huga öröme. Örül, hogy hazamegy. Nem is busul, hogy a nénit itthagya. Ő pedig már el sem tudta képzelni, hogy a huga távozása után neki semmi köze ne legyen a szanatoriumhoz. Többé nem kell cda mennie, s a 31-es szobát más beteg foglalja el, a kinek más látogatói lesznek.

S aznap, a mikor Mariska tényleg hazautazott, Lóri néni nagyon nyomorult lelkiállapotban volt a kis budai lakásban. Nem tudta megvigasztalni sem a cicza, sem a kanári, a kiket különben az utóbbi időben nagyon elhanyagolt.

IV.

Egy hét csak eltelt valahogy, a nélkül, hogy Lóri néni kimozdult volna a lakásából. Bár a mint délután négyet ütött az óra, a vén kisasszonyon mindig sajátságos izgalom vett erőt. Önkénytelenül

a szekrényhez ment, hogy előkeresse a mantillt, meg a kalapot. Indulni akart a szanatoriumba. Egyszer aztán azon vette észre magát, hogy tényleg utban van az intézet felé.

— Csak kívülről fogom megnézni. Hiszen egy kis séta nem árt. Ugy is olyan keveset mozogtam mostanában. Vajjon ki van most a Mariska szobájában? A faszorból megösmerem az ablakát.

Csakhogy, a mint odaért a szanatoriumhoz, az egyik ápolónő épen a kapuban beszélgetett egy rendőrrel.

Jésszusom! itt a kisasszony! Tessék feljönni, fog a doktor ur örülni! — És a jószívü leány szelid erőszakkal tuszkolta föl Lóri nénit a lépcsőn.

A fiatal doktor örömmel fogadta a vendéget, a ki mindjárt megkérdezte, hogy ki van a 31-esben?

Egy beteg gyermek foglalta el a Mariska szobáját. Egy tiz éves fiúcska, a kit elgázolt a villamos.

Lóri nénit úgy elfogta a vágy, hogy benézzen abba a szobába, a hol — jól-rosszul — annyi időt töltött a hugával. Zavartan játszadozott mantillja rojttjával, a mint ott ült az intézet társalgójában a fiatal orvos mellett. Végre pirulva szólalt meg:

— Kedves doktor ur! Valamire kérném. Nem mehetnék be ahhoz a beteg gyermekhez? Ha csak egy perczre is! . . .

— Dehogy nem. Ugyis egyedül van most szegényke. Majd én is bemegyek nagysáddal.

Lóri néni szivdobogva nyitott be a szobába. A jól ösmert fehér ágyban halavány fiúcska feküdt. A paplan eltakarta a rombolást, mit a száguldó guilotine vitt végbe a gyermek lábain.

Lóri néni oda lépett az ágyhoz és rátette kezét a beteg homlokára . . .

És a vén kisasszony másnap megint elment és harmadik nap megint, és azontul is mindennap meglátogatta a beteg fiúcskát. A redikőjében mindig volt czukor, sütemény, narancs, alma, vagy valami játék, a minek a beteg gyermek olyan igen nagyon megörült.

Csakhogy semmi sem tart örökké. A fiúcska is felgyógyult egyszer. Habár egész életére nyomorék maradt is. És Lóri néni egy szép napon megint üresen találta a 31-est.

Már ő azért nem maradt el a szanatoriumból. Jó, rossz időben egyaránt, nap-nap után ellátogatott az intézetbe. A 31-es betegek változtak, de a vén kisasszony hűségesen kitartott mellettök. Egyik-másiknak a hozzátartozójával is megbarátkozott. Olyan eset is előfordult, hogy az illető betegnek a családtagja nyugodtan hazautazott s teljesen Lóri néni gondjaira bízta a paczienst. A szanatoriumban eleintén mosolyogtak a különcz vén kisasszony viselete fölött. Később megszokták s úgy tekintették, mintha az nem is lehetne máskép. Lóri néninek jussa van a 31-es szoba betegekhez. Különben, a mi azt illeti, ez a betegszoba elég változatosságot nyújtott neki. Egyszer egy nyugalomba vonult vidéki színésznő feküdt ott, ki a szeszecskék tulságos élvezete következtében került a szanatoriumba. Ez a goromba teremtés csaknem kidobta Lóri nénit, a mikor először bement hozzá. Későbbben annyira összebarátkoztak, hogy a vén kisasszony titokban cognacot vitt be neki a redikőjében.

Máskor egy boldog menyasszony volt a szoba

lakója. Fiatal, szép leány, a kinek Lóri néni virágot vitt, meg költeményeket, s a kivel együtt olvasta a vőlegény szerelmes leveleit. Pedig ez a szegény leány halálra volt ítélve. Az orvosok megmondták, hogy nem él egy évig sem.

Akadtt aztán olyan beteg is, a kinek a viseletével a vén kisasszony sehogysem volt tisztában. Bizonytalan koru, hervatag kinézésű hölgy volt, a ki igen szabadon beszélt, s titokban festette az arcját. Ha a fiatal doktort látta, a szemeit forgatta és minduntalan panaszkodott, hogy nagyon unja magát. Társaság után vágyott, és Lóri nénit azzal kinozta, hogy cigarettát vigyen neki. A vén kisasszony egészen megkönnyebbült, mikor megszabadult ettől a betegről. De azért alig várta, hogy újabb szállitmányt kapjon.

Igy tartott ez sokáig. Lóri néni együtt „élvezte“ végig a 31-es szoba betegeinek viszontagságait. Ápolta, becézte őket, aggódott értök s örült a fölgyógyulásuknak.

Némelyik azontul is hálás volt a vén kisasszonyhoz. Ünnepek alkalmával s névnapjára szép leveleket s apró ajándékokat kapott tőlük, a melyeket végtelen nagy becsben tartott és megőrzött a a budai kis lakásban.

V.

Egy reggel, amikor Lóri néni föl akart kelni az ágyból, olyan szédülésformát érzett. Elhagyta az ereje.

— Muló gyöngeség, — gondolta magában. — Ágyban maradok ma, aztán holnap jobban leszek.

A takarítónő bejött, csinált neki egy kis rántott levest, friss vizet és kendermagot adott a kanárnak, tejet a cziczának, aztán nagyjából kitakarított és elment.

Lóri néni egyedül maradt a hüvös, levendulaillatu szobában.

Egész nap ott feküdt az ágyban, és bámulta a tetőzet festett virágait. Mély csönd volt körülötte, csak a vén zenélő óra egyhangu ketyegése hallatszott.

Lassanként alkonyodni kezdett. Lóri nénit elővették a régi emlékek. Sajátságos, de a szanatoriumra egyáltalán nem gondolt ma.

Egy régi, régi romantikus szerelmi történet járt az eszében. Egy édesbus románcz, a melynek ő volt a hősnője. Öreg tagjait különös zibbadás fogta el. Fázott és melege is volt egyszerre. Tekintete a falon függő elhalványult arczképre vetődött, a melynek üvege alatt száraz virágok lapultak meg.

Lóri néninek úgy tünt föl, mintha a férfi arcza reá mosolyogna a rából. Egészen tisztán látta azokat a kedves, okos, kék szemeket. Előtte állt az a délczeg fiatal katona, a ki telve életkedvvel, mosolyogva kardcsörtetve ugrott le a lováról. Hozzá sietett. Az édes, szép kis leányhoz, a ki a lugasban várta szerelmesét. Körülöttük madár dalolt s orgona illatozott.

S a szegény vén kisasszony — a mint isten és emberektől elnagyatva feküdt ott az ágyban, — egy régen hallott dalra gondolt. Egy dalra, a melyet együtt énekelt volt vele . . .

Behunyta a szemeit, hogy eszébe jusson az a bánatos melódia. Nem tudott rájönni.

Ekkor Niobe, a fehér czicza, a ki egész nap ott lustálkodott volt a sarokban, a kályha mellett, fölébredt. Megrázta magát s nyujtózni kezdett. Aztán nagyot ásitott s leült a szoba közepére. Majd figyelmes lett az óra ketyegésére, s unalmában arra a gondolatra jött, hogy jó volna játszani az óra ingájával. A másik pillanatban már fölugrott a szekrényre.

S a mint a czicza első lábával meglökte az óra ingáját, körme véletlenül beakadt a zsinórba. Az öreg óra rozoga szerkezete zörögve indult meg és elkezdte játszani az édes-bús régi melódiát:

A legszebb álmot álmodám . . .

A haldokló figyelni kezdett rá, s arczán boldog mosoly jelent meg.

Az utolsó akkordok is elhangzottak s a levendula illatu kis szobában mély csend honolt . . .

Vége a dalnak! . . .

Férj, feleség, szerető.

Ugy éjfél felé már az ivó kompánia legfegyverfoghatóbb tagjain is erős szeszmérgezési tünetek voltak észlelhetők s a józanság határozottan negatív fogalommá vált a társaságban.

Nem csoda. Reggel óta ittak szakadatlan. Kezdték sörrel, folytatták cognaccal, szilvóriummal. Ebéd alatt karczos, vörös és ó-bor járta. S minthogy az ebéd az ozsonna révén összeolvadt a vacsorával, magától értetődő dolog, hogy vacsora után már csak pezsgőzni lehetett.

Bajóki Szentváraljy Gábor a születésnapját tartotta, s az ő születésnapja rendszeren három napig szokott tartani.

Összegyült nálok ilyenkor a vármegye gentry familiáinak színe-java.

A felesége — született kisháámori Háámori Margit — híres szép asszony volt. Évek óta ünnepezt színe a megyebáloknak. Telivér jukker asszony. A bolondító fajtából. Szépségén kívül egye-

bet ugyan nem hozott a házhoz, de hogy az fölért a férje kétezer hold tehermentes földjével a Tiszaháton, azt senki sem vonta kétségbe.

Akkoriban, hogy Szentvávaljy Gábor feleségül vette, Barkódy Endre is komolyan járt utána. De hát a tiszavégi és tarközi Barkódyak összes birtoka (a mire a három fiu végezte a gazdasági akadémiát Óváron) háromszáz holdat sem tett ki. Egy rozoga nemesi kuria is tartozott ugyan az ingatlanokhoz, de bizony az nem nagyon növelte a familia vagyonának összértékét. Sokat suttoztak róla, hogy a szép Margit meg a nyalka bajuszu Barkódy Endre nagyon értették egymást, hanem azért a mikor Szentvávaljy Gábor komolyan föllépett, senki sem csodálkozott rajta, hogy Margit habozás nélkül hozzá ment. Barkódy és Szentvávaljy tovább is jó barátságban maradtak. Sőt Barkódy mindennapos volt a házuknál. Szívesen látták mind a ketten.

Hát elég az hozzá, hogy a születésnap hangulat tetőpontját érte el. Ittak, kártyáztak, énekeltek, táncoltak. Kinek mit kívánt az erkölcsse. A cigány meg huzta szakadásig.

A háziasszony ott sürgött-forgott a vendégek között. Kiterjedt a figyelme mindenre, mindenkire. Épen a kilencedik főzet fekete kávért rendelte meg a konyhában, mikor bejövet, a folyosón szembe találkozott Barkódyval.

Az ifju csodálatosan józan volt. Másféle mámor ült sötét szemében, a mint megfogta a szép asszony kezét . . .

— Margit! Ez nem élet így tovább . . . Megöl a féltékenység . . . Valahányszor arra az emberre

nézek, a ki elrabolt tőlem, elfog a düh és a kétségbeesés.

Tovább is beszélt volna, de az asszony egy hirtelen mozdulattal átölelte a nyakát, és magához vonva az ifju fejét, meleg piros ajkait rátapasztotta ajakára . . .

Csak a tiltott szerelemnek lehet ilyen csókja, a minőt ez a két szerelmes váltott . . .

A másik pillanatban ijedten rebbentek szét. A folyosó végéről léptek hallatszottak.

A házigazda volt. Mire azonban Szentváraljy az asszonyhoz ért, akkor már Barkódy ismét bent volt az ebédlőben.

Margitnak ugy rémlett, hogy az ura kémlőleg néz az arczába s a szemöldei fenyegetően össze vannak ránczolva. Lehet azonban, hogy ezt csak rossz lelkiismerete képzelte vele. S mig szive örült galoppot járt a fehér selyem bluz alatt, kívánatos, üde ajkait, melyek még remegtek az előbbi csók hatása alatt, derült mosolylyal nyujtotta férje felé.

A férfi futólag megcsókolta az asszonyt, aztán karját a dereka köré fonva, ment be véle a vendégekhez.

Margit azzal tisztában volt, hogy Szentváraljy Gáborral nem igen lehet tréfálni. Nem olyan bölcsőben ringatták ő kemét, hogy alkalmas lett volna Menelaus szerepére. Rettenthetetlen bátorságu és hatalmas testi erejü, sötét képü magyar.

Nötelen korában megszöktetett és elcsábított vagy egy tuczat asszonyt. Párbaja is volt elég. Egy férjet agyonlőtt, egy másikat pedig nyomorékra vágott.

(Sajátságos, hogy rendszeren az ilyen férjeket szokták megcsalni a feleségeik.)

Margit egész éjjel nyugtalan volt. Valami azt sugta neki, hogy a férje gyanakszik. Ez a nyugtalanság aztán oktalanságot szült. A szobájába ment s ott sebtiben pár sort irt a kedvesének. Pár sor volt csak. Ugy kezdődött, hogy: „Egyetlenem“ s úgy végződött, hogy: „Sirig a tied.“

Alig várta az alkalmat, hogy a Barkódy kezébe csusztassa a levélkét. Végre sikerült.

Ennek aztán az lett a folytatása, hogy Barkódy kiment a folyosóra, elolvasni a levelet.

Egyszer csak a vállára üt valaki:

— Hát te még itt is szerelmes leveleket olvasol?!

Az ifju megrezzenve fordult hátra.

Szentváraljy Gábor állott a háta mögött. Barkódy bármiként iparkodott is elfogulatlan lenni, nem sikerült.

— Oh dehogy... és ijedten dugta zsebre a levelet, melyből csak úgy áradt az erős coryopsis illat... A Margit kedvencz illatszere...

— De azért ne jöjj zavarba. — És Szentváraljy nevetett. — Én is kaptam valamikor, nőtelen korban *ilyen illatos* levélkéket...

Aztán hatalmas tenyerével megveregette az ifju vállát.

Karöltve mentek be az ivókhöz. A női vendégek csaknem mindnyájan távoztak már. Jobbára csak a dubaj férfi elem volt még együtt. A szép nemet egyedül Perremérh Stanczi képviselte. Ez a jeles hölgy, daczára annak, hogy idült hajadonkorban szenved, úgy fel volt diszitve erre az alka-

lomra, mint egy karácsonyfa. Csak a viaszgyertyák hiányoztak róla. Már husz év óta kétségbeesetten és minden siker nélkül kaczérkodik a vármegye összes házasulandó fiatal embereivel. S egyik, másik, a ki valamikor neki udvarolt, ma már nagyapa.

Ennek a Stanczinak azonban nagyon éles megfigyelő tehetsége és még élesebb nyelve van. Az éjjel is sokat megfigyelt, sokat látott és sok apró megjegyzést tett... Egyik-másik el is jutott Szentváraljy füléhez...

Denikve semmi sem tart örökké. A születésnapjuri is véget ért. Oszolj község, nincs vendégség. Férj és feleség egyedül maradtak odahaza, a faluvégi kastélyban, melynek ódon kapuja fölött a bajóki Szentváraljyak kőbe faragott családi czimerét egészen ellepte a százados moha.

*

A következő napok alatt Margitot ezer kétség gyötörte. A férje viselkedésével sehogy sem volt tisztában. Szentváraljy majd emberevő kedvében volt, majd pedig számtalan apró gyöngédséggel halmozta el a feleségét. Akárcsak házasságuk első napjaiban. Barkódy is megfordult náluk, épen úgy, mint azelőtt. Szívesen látta. Sőt alkalmat adott rá, hogy négy szemközt maradjon a feleségével. Tüntette vele, hogy nem féltékeny.

Hát úgy történt, hogy egy délután csak ketten voltak odahaza. Ott ültek a tágas, ódon butorzatú ebédlőben a kandalló előtt. Künt esett a hó, bent pedig vigan pattogott a tűz. Szóval azt a bizonyos

hangulatot, a mely sohasem járja le magát, semmi sem zavarta.

Egyszer csak a férfi oda fordul a feleségéhez:

— Gitus, édes — ha különösen kedves akart lenni hozzá, így szólította — nem mennénk egyet szánkázni? A két uj szürkét még ugy sem próbáltam ki. Magam fogok hajtani.

Margit csak annyit felelt rá, hogy:

— Nem bánom.

Pár percz mulva férj és feleség ott ültek a szánon egymás mellett. Szép pár volt. A sötét képű erős ember, a ki vasmarokkal tartotta a gyeplőt s a fehér arczu szöke sugár asszony. A két táltos csak ugy repült s a kis szán vigan siklott tova, páros barázdát szelve a ragyogó, fényes, fehér szüz hóban.

Egyikük sem beszélt. Margit többször lopva nézett az urára, a kinek cigányosan fekete arcza kipirult a hidegben.

— Csak tudnám, mit gondol magában. — És Margit sóhajtást nyomott el. De az ura nem ügyelt rá. Minden figyelmét igénybe vette a ficzánkoló két paripa. Néha indulatosan rántotta meg a gyeplőt s erősen szitkozódott. A másik perczben a tüzes lovak örült gyorsasággal röpitették tova a kis járművet. Margit szédülni kezdett s behunyta a szemét. Az összes szerelmi drámák, melyeket valaha olvasott s a melyek a megcsalt férjekről és rossz asszonyokról szólnak, mind eszébe jutottak.

— Csak legalább ne kinezna sokáig, hanem ölne meg hamarosan.

Tudta, hogy itt közel valahol egy veszedelmes mocsár van. Nem merte a szemét kinyitni. Mindegyre

jobban havazott s a hatalmas hópelyhek, melyek az izgalomtól lángoló arczába csaptak, kellemes, hűsítő érzéssel töltötték el.

Lassankint beesteledett. A hó mindegyre sűrűbben hullott s ezalatt hatalmas szél kerekedett. A mint Margit kinyitotta a szemét, ijedten látta, hogy utnak nyoma sincs. Befutta az utat a hó. Nem tudta magát tájékozni, hogy hol vannak. Csak annyit tudott, hogy nagyon messze vannak a lakásuktól.

Szólni nem mert, hanem a helyett ismét behunyta a szemét. A csipős hideg teljesen átjárta a testét. A tagjai elgémberedtek. Nagyon fázott. Az a sötét képü félelmetes magyar pedig ott mellette, nem szólt egy árva szót sem. Vasmarokkal tartotta a gyeplőt és hajtott tovább.

Hogy meddig haladhattak így, nem tudja. Egyszer csak megállt a szánkó.

— Szállj le! — szólt röviden, parancsolóan a férfi.

Falusi lak előtt állottak meg, valahol egy idegen faluban.

Szentváraljy odadobta a gyeplőt egy ácsorgó suhancznak, aztán megfogta az asszony karját és vitte maga után, be a házba.

Margit mintha félálomban lett volna. De azért olyan ösmerősnek tűnt föl előtte a hely, a hová a férje vezette.

Egy édes, kéjes, tiltott pásztoróra emléke ébredt föl benne . . .

S hogy benyitottak az első szobába, ott vidám, poharazó társaság volt együtt.

A férj elhozta a feleségét a szeretője házába.

A házigazda Barkódy Endre meglepetten ugrott föl az asztal mellől.

— Ez aztán kedves meglepetés!

A többiek csodálkozva siettek az érkezők elibe. Mielőtt azonban egy szót szólhattak volna, Szentváraljy Gábor megszólalt:

— Tisztelt uraim! — erős hangja csak úgy harsogott az ünnepélyes csöndben. — Minthogy biztos tudomásom van róla, hogy a feleségem és Barkódy Endre szeretik egymást, én nem akarok az ő boldogságunknak utjába állni. Kedves Endre! elhoztam neked a feleségemet. Birjad békével és éljétek boldogul!

Aztán szelid erőszakkal tuszkolta a remegő aszszonyt az elámult férfi karjaiba.

Mielőtt a társaság magához tért volna meglepetéséből, Szentváraljy már régen kint volt és vigan hajtott hazafelé.

Egyedül.

A hóvihár ujult erővel tört ki s tele hordta a magános utas arczát fagygyal zuzmarával . . .

*

Mikor aztán a tekintetes királyi törvényszék kimondta a végleges válást, Barkódy Endre és Háámory Margit azonnal megesküdtek.

Perremérh Stanczi pedig vészteljesen bólíntott a fejével.

— Na! én csak annyit mondok, hogy ennek a házasságnak sem lesz jó vége! Jusson eszetekbe . . .

De azért daczára ennek a vészteljes jóslatnak, kétségbeesetten kaczerkodik Szentváraljy Gáborral, s erősen bizik a sikerben.

Ibrahim rózsái.

A kis ház, ott a város végén, alig látszott ki a rózsák közül. Annak az Ibrahimnak a háza, a kit úgy hívtak, hogy „a rózsavizes török.“

Mert az öreg nemcsak a maga gyönyörűségére tartotta azt a rengeteg sok rózsát, hanem hasznot is huzott belőlük.

Finom rózsavizet csinált, a mit aztán jó pénzen eladott a kis város lakóinak. Azok gyakran fölkeresték, ha szükségük volt rá. Mert, hogy a rózsaviz sok mindenre jó, a ki bölcsen tud vele élni. Az igaz, hogy Ibrahim sokféle rózsavizet árult s mindenkinek olyat adott, a milyenre épen szüksége volt.

Az egyik fajta rózsaviz a fájós szemet gyógyította. Valóságos csodákat művelt szemfájás ellen. A másik fajtától pedig olyan patyolat-fehér lett a leányok arcza, mint a leesett hó. Olyan rózsavize is volt, a melyiket süteménybe használtak. Csak egy csöpp kellett belőle s finom izt adott az ünnepi kalácsnak. Megnyalhatta utána a száját még a viczispán is.

A husvéti rózsavize pedig, a mivel a legények megöntözték a lányokat, az meg épen olyan híres volt, hogy a harmadik vármegyéből is eljöttek érte. Csodálatosan édes, bűvös illata volt, a mely megvesztegette a leány szívet s belebolondította a leánybe a ki megöntözte vele.

Természetesen ennyi sokféle, csodás hatású rózsavizhez, sokféle rózsára is volt szükség. Volt is egynehány száz fajta Ibrahim kertjében, a melynek kellő közepén állott a kis ház, hol a fehér szakállú török az ő szépséges szép leányával, a fekete szemű Dalmával együtt lakott.

Ibrahim sok évvel ezelőtt szakadt ide Magyarhonba, nagy Törökországból. Akkor még a szakálla fényes, fekete volt, a leánya pedig olyan csöpp, mint egy rózsabimbó. Dalma azóta pompás nyiló rózsává fejlődött. Apjának a szakállát pedig megcsipte a dér, majd ellepte a tél hava egészen . . .

Miért jött ide hazájából? Miért telepedett le itt, a hol egész más az élet, mint odaát náluk, hol az igazhívő muzulmánoknak már ezen a világon is hét mennyország gyönyörűsége kínálkozik?

Azt senki sem tudta . . .

A jó kisvárosiak eleintén sokat törték a fejüket. Fölkeresték a rózsavizes törököt, ha nem is volt rá szükségök s megkisértették kivenni belőle élete titkát. De Ibrahim kevés beszédű ember volt. Szívesen kiszolgálta látogatóit, ha szükségük volt rózsavizre. Udvarias, nyájas volt mindenkihez. De ha fölösleges szót akartak kivenni belőle, rögtön állig begombolkozott. Lesütötte álmos nézésű, sötét szemét, végig simította hosszú szakállát és hallgatott . . .

Nem volt rá nézve más ezen a világon, csak a rózsái. (Dalmát is beleszámítva.)

Ott foglalatoskodott napestig leányával a kertben, vagy a kis házban, a hol a finom rózsavizet csinálta.

A jó kisvárosiak pedig belátták, hogy hasztalan minden kíváncsiaskodás és nem alkalmatlankodtak többet Ibrahimnak fölösleges kérdésekkel...

*

Volt a sok száz rózsza között Ibrahim kertjében egy rózsabokor, a mely valóságos csodarózsákat termett.

A virág maga nem volt nagyobb más közönséges rózsánál. A színe azonban a nap és az időjárás szerint változott.

Csodálatos virág volt ez!

Tavaszi hajnalhasadáskor halványrózsaszín volt, mint a fölkelő nap, mely a felhők közül buvik elő. Nyári nap hevénél, öreg ebéd idején pedig tündöklő aranysárga színt vett föl a virág. Minden egyes szirma mintha sugarakat lövelt volna és a mellett szinte átlátszó volt, mint az üveg. Napnyugatkor, ha biborlángban bucsuzott a napsugár az égalján, a csodarózsa szirmai is biborszínt öltöttek. Ha pedig vihar volt keletkezőben s haragos szürke volt az ég boltozatja, a rózsza is sajátságos lilás, szürke színben játszott, míg csöndes, nyári estéken a bokor fehér rózsái kékes, ezüstös fényben tündököltek, mint a csillagos ég fejünk fölött.

Az illata pedig éppenséggel mesés volt. Benne volt abban a rózsza, a gyöngyvirág, az ibolya illata s mámorossá tette az embert, a ki megszagolta.

Ezt a csodálatos rózsát Ibrahim sok évi fáradás és buvárkodás után volt képes megteremteni, a legkritkább rózsafajok keresztezéséből. Csak egyetlen bokra volt belőle s az sem termett három-négy rózsánál többet egy esztendő alatt.

Órizte is az öreg mint két szemefényét. Egész külön kis üvegházat építtetett neki, vasrostélylyal körülvéve. Persze, hogy hire ment a virágnak messze-földön. Csodájára jártak az emberek. Oltást akart belőle mindenik. De Ibrahim nem adott volna senkinek, még csak egy zöld levelet sem. Nemhogy virágot vagy szemzést. Pedig sok ezüstöt, aranyat ígértek már érte. A virágház kulcsát éjjel-nappal magánál hordozta. A nyakán csüngött egy aranylánczon . . .

*

Ibrahim egy délután bement a városba az adóját kifizetni. Dalma egyedül volt odahaza. Édes apja rázárta a kert ajtaját és nyugodtan távozott. A szép török leány ott ült a kerítés mellett a lugasban, a mely egész be volt szöve kuszó rózsákkal. Csak annyi nyílás volt a virágok között, hogy két kandi leányszem láthatott ki rajta az utcára . . .

Dalma kézimunkán dolgozott. Tarka selyemszövetre himezett, arany-ezüstszállal. Egyszer, a mint letette a munkát, s ott kukucskált a rózsák között érintetlen, fiatal szive nagyot dobbant és elárasztotta meleg vérrel minden izét s szép arcza lángba borult.

A kert kis ajtaja előtt kocsi állott meg. A tüzes paripáknak aranyozott czimeres szerszámja volt s a bakon czifra sujtásos libériás kocsis tartotta a

gyeplőt. Mellette keresztbefont karokkal ült egy inas, mereven mint a czövek.

A kocsiból egy ifju szállt ki . . .

Szőke volt a szakálla s az alakja délczeg. Megrántotta a csengetyühuzót s a csengő éles, sivitó hangja egészen betöltötte a kis porta csöndjét. Aztán ismét elcsöndesült minden. Semmi sem hallatszott csak Dalma szívének dobogása . . . A leányka úgy meghuzódott a lugasban, mint kis madár a fészekben, a mikor vihar közeledik.

De két szemét azért nem vette le a nyílásról. A szőke ifju közelléte mintha megbüvölte volna.

Aztán ismét megszólalt a csengő s utána ismét elcsöndesedett minden.

— Hej! Nincsen itt senki?

És az idegen olyan erősen megrázta a kert ajtaját, hogy Dalma azt hitte betörik.

— Nincsen itthon az édes apám. (A lány alig hallotta a saját hangját, szive heves dobogásától.)

Az ifju arra fordította a fejét, a honnan a hang jött.

— De én be akarok menni! Messze földről jöttem s nincs sok vesztegetni való időm.

Hangja határozott és parancsoló volt. Meglátzott rajta, hogy nincs szokva ellenmondáshoz.

— Nem lehet — felelt Dalma félénk, határozatlan hangon.

— No hát, majd meglátjuk. S a másik perczben az ifju átvette magát a kerítésen . . .

Aztán egyenesen a lugasnak tartott.

— Jó napot kívánok — szólta, megállva a küszöbön.

A lány biborpiros arczczal állt föl a lóczáról, zavarában aligfogadva a köszöntést.

Az ifju meglepetve legeltette szemeit Dalma piruló arczán s gyönyörű alakján, melyet a dereka körül csavart bő selyemsál csak sejtetni engedett . . .

— Ne féljen tőlem, szép gyermek. És az ifju közelebb lépett hozzá. Hallottam, hogy Ibrahimnak egy csodarózsája van. Azt szeretném látni s oltást vinnék belőle, ha lehetne.

A lány lesütötte bársonyos, fekete szemeit az ifju tüzes tekintete alatt. Aztán halkán szólt:

Nincs itthon az édes apám. Abból a rózsából pedig ugy sem ad senkinek.

— De én jól megadnám az árát. — Az idegen egész közel ment a lányhoz s megfogta remegő kis kezét . . .

Dalma olyan különösen érezte magát, mint soha még azelőtt életében . . . Az idegen ruhájából bódító exquisit illat áradt felé s forró keze szoritása alatt érezte testének melegét . . .

Soha még ilyen közel férfi nem volt hozzá . . . Szerette volna kiszabadítani kezét a kezéből, de az mint aczélbilincs tartotta hatalmában . . .

Az ifju szelid erőszakkal ültette a lányt a lóczára, aztán maga is leült melléje.

— Messze innen egy nagy palotát építtettem s annak a kertjében van mindenféle gyönyörű virág, a mit csak pénzen meg lehet szerezni. Hirét hallottam Ibrahim csodarózsájának s azért jöttem, hogy vigyek belőle, mert a nélkül hiányos a kertem.

Sokat beszélt még az idegen az ő szép kertjéről, nagy gazdaságáról, a mely csak urnőjét várja . . .

A leány elbűvölten hallgatta . . . Aztán félni kezdett, hogy édes apja haza jön és haragudni fog, ha ott találja az idegent. Azért kérte szépen, hogy távozzék. Az ifju azonban addig rimázkodott, míg megigérte, hogy másnap éjjel, a mikor az öreg Ibrahim már az igazak álmát alussza, ismét kijő a lugasba, a hol ő már várni fogja.

Dalma nem szabadulhatott a varázs alól, melyet az idegen bűvös közelsége okozott neki.

Az pedig karjai közé kapta a szép török leányt és forró ajkait reá tapasztotta az ő picziny ajakára.

Azután átvette magát a kerítésen s a másik perczben a kocsirobogás behallatszott a lugasba, a hol Dalma álmodozva ült a lóczán.

Még mindig érezte ajkain az ifju csókját, a mely eddig ismeretlen gyönyörűséggel töltötte el egész valóját . . .

*

— Mi bajod neked? Olyan különös vagy ma. Szólt Ibrahim a leányának, a mikor este leültek a vacsorához s Dalma alig érintette az edelt, a mely előtte volt.

A leány összerezzen.

— Nekem? semmi . . . De azért elpirult és le-sütötte a szemeit apja tekintete előtt. Életében elő-ször . . .

Ibrahim aggódva nézett reá. Azután végig si-mitotta szép, fehér szakállát, sóhajtvá csókolta hom-lokon a leányt s mindketten nyugovóra tértek.

Dalma azonban nem tudott elaludni . . . Még akkor is nyitott szemmel, álmatlanul feküdt ágyá-

ban, mikor az első hajnali napsugár bepillantott a kis ház ablakán.

Ibrahim a másik szobában nyugodtan aludt. Tisztos szakála alól kikandikált a fényes aranyláncz a melyre a virágház kulcsa volt erősítve . . .

Nagysokára Dalmát is elfogta az álom. Azt álmolta, hogy az idegen elvitte magával abba a rengeteg palotába, melynek ő volt az urnője s a melynek kertje telve volt a csodarózsa ezer virággal . . .

Együtt szedték a virágot. És a daliás idegen átölelte a leány karcsu derekát. Dalma mosolygott álmában, s finom orrczimpái megremegtek a kéjtől. Még akkor is érezte azt az átható, exquisit illatot, mely az ifju ruhájából áradt feléje.

*

Nemsokára ezután egy reggel a szegény öreg Ibrahim nagy bánatra ébredt.

Hiába szólította leányát a másik szobából, hogy hozza be a reggeli kávé, senki sem felelt hívó szavára.

Az öreg remegve nyitott be leánya szobájába. Üres volt az. Dalmának hült helyét találta. Ő már azóta messze járt a kékszemü idegennel, a ki elvitte magával az aranyos fészekbe, a szép palotába.

Ibrahim reszkető kezével végig simította tisztos fehér szakállát, a melyet ilyen gyalázat ért.

Abból a pár sor kusza írásból, melyet Dalma hátrahagyott, megtudott mindent.

Aztán két könnycsepp gördült végig halavány orrczáján s elszintelenedő ajkaival csak annyit mormogott maga elé :

— Így tett velem az édes anyja is . . .

Mikor pedig sirva borult az asztalra, ott látta csillogni a kettévágott aranylánczot, a melyen a csodarózsa virágházának kulcsát őrizte volt.

S hogy kiment a kertbe, a virágház ajtaját nyitva találta. A rózsabokornak pedig csak a helye volt ott a nyirkos földben . . .

Azt is elvitték magukkal . . .

*

Másnap, mikor vevők jöttek Ibrahimhoz rózsavizért, hiába zörgettek a kis ház ajtaján. Onnan belülről senki sem felelt nekik.

Mikor aztán betörték az ajtót, alig tudtak belépni a házba a sok rózsától, a mely ott garmadával volt fölhalmozva. Az öreg Ibrahim mozdulatlanul feküdt ágyában. Alig látszott ki a rózsák közül, melyeknek gyilkosan bódító illata teljesen betöltötte a kis szobát . . .

Tisztes, fehér szakálla végigomlott mellén s ajkai körül fájdalmas, lemondó vonás ült. Mintha akkor is azt susogta volna magában:

— Így tett velem az édes anyja is . . .

Tíz év múltán.

— Na de ilyet! . . .

Edith nem akart hinni a szemeinek, mikor az inas Kurdy Géza névjegyét hozta be neki. Izgatottan ugrott fel a zongora mellől, még egyszer elolvasta az egyszerű nevet a fehér papírlapon, aztán szinte rákiáltott a legényre, a ki méltóságteljes nyugalommal állt előtte:

— Bocsássá be azonnal!

A fekete haju asszony márványfehér arcza egy pillanatra biborszínűre vált, bájos ellentétet képezve a fehér ruha keretétől, mikor a napégett, sötétarczu magyar belépett a szalonba.

— Géza! . . . Kurdy . . . maga az, csakugyan?

— Egészen bizonyos, hogy én vagyok. S a férfi két sor egészséges, fehér fogat mutatva, elnevette magát. Aztán megfogta az asszony feléje nyujtott jobbját s ajkaihoz emelte.

— Jöjjön már, üljön ide mellém. Aztán beszélje el, micsoda jó szél hozta erre?

Oda vezette az alacsony pamlaghoz, melyet valódi szmirna-szőnyeg fedett. Lábaik alatt is drága szőnyeg terült el. Az ablakokat nehéz függönyök borították, kéjelmes félhomályt terjesztve a kaczerul berendezett kis szalonban, hol a porcellánvázákban levő virágok mámorító, édes illatot terjesztettek.

A fehérarczu, fehérruhás asszony kissé lomha mozdulataival, derékban rengő-ringó járásával, olyan volt, mint valami csodálatosan szép, nagy, fehér hattyú.

Ott ültek egymásmellett a pamlagon, a feketearczu férfival, a ki pillanatra sem vette le mohó tekintetét az asszony szép fejről s pompásan kifejlett, kívánatos idomairól . . .

— Hogy micsoda jó szél hozott erre, azt könnyen elmondhatom. A reggeli vonattal érkeztem. A fővárosba utazom, s minthogy Budapest felé csak délután van csatlakozás, bejöttem a városba. Tudtam, hogy maga ide ment férjhez, s elfogott a vágy, hogy viszontlássam . . . . annyi évek multán . . . Hisz tudja, mit tart a közmondás: „On revient toujours . . .“

Az asszony kissé elpirult s tréfásan megfenyegette ujjával,

— Nem jó a tüzzel játszani.

Oh! azt hiszem, hogy mi már mind a ketten biztosítva vagyunk . . . a bolondságok ellen . . . Én is megnősültem . . .

— Dehogy! . . . Edith szép arcza kissé elborult s ideges mozdulattal nyult zsebkendője után.

A férfi elnevette magát, mialatt végig simította vastag fekete bajuszát.

— Ilyenek magok, asszonyok, mind. Ezelőtt tíz esztendővel, a mikor utoljára találkoztunk, a

mikor olyan csodálatosan szívtelenül kikoszarozott, én kétségbeesésemben, a maga iránt érzett nagy szerelem miatt, halni akartam, maga pedig boldogan lépett oltár elé a dús gazdag Baár Lajossal. Most pedig úgy meg van lepve a fölött, hogy én is megházasodtam, mintha illetlenséget látna benne és joga volna követelni tőlem, hogy tovább is reménytelenül epedjek maga után. Meg vagyok róla győződve, hogy az jól esnék a hiuságának. Csak-hogy engem nem olyan bölcsőben ringattak, nagyságos asszonyom! . . . Megtanított az élet arra, hogy egy szemernyi prakszis többet ér egy mázsza szentimentalizmusnál.

Hallja! maga az alatt a tiz év alatt nem lett valami tulságosan udvariassá.

S az asszony, kissé hátradőlve a pamlagon, féloldalt nézett a férfira, mint mikor az elkényeztetett madár a kalitkában le akar csapni a darab czukorra, a mivel kínálják.

— Mondja, hogy nincs igazam.

— Hiszen van valami a dologban — szólt Edith — mialatt lángoló arcját legyezte csipkés kendőjével. De ebben a férfiak is csak olyanok, mint mi. A teremtés urainak is jól esik a tudat, hogy nagy és pusztító szenvedélyeket képesek ébreszteni maguk iránt, mialatt jobbra, balra tépegetik a virágot, ott, a hol épen kínálkozik . . .

— Higyje el Edith . . . nagysád, azt is megunja az ember. S a sok mindenféle utszéli virág után, melyet jobbra-balra gondtalanul szakítunk, jól esik megpihenni egy érintetlen, tiszta, melegágyi virág mellett, a mely egyedül csak nekünk

tárja ki illatos kebelét s kelyhének mézét egyedül csak számunkra tartogatja . . .

Az asszony kipirult arczczal nézett szemébe a mellette ülő férfinak.

— Tehát nagyon boldog a házaséletben?

A férfi habozás nélkül felelte:

— Én több vagyok mint boldog, mert a boldogság nem egyéb, mint muló mámor, a melyet kijózanodás és „Katzenjammer“ követ. Megelégedett vagyok.

— Örvendek, hogy így van a dolog.

A szép asszony hangja bármennyire iparkodott is barátságos és meleg lenni, csak udvarias volt és hideg.

— De most már, annyi idő múlva, azt hiszem, tárgyilagosan beszélhetünk a multról. Azért engedjen meg nekem Edith . . . nagysád egy kérdést.

— Várom.

— Mondja meg nekem, de . . . őszintén, hogy olyan előzmények után, a melyek . . . joggal kecsegtettek a biztos siker reményével, miért kosarazott ki engem?

Az asszony szép arcza sötétebb lett egy árnyalattal, mialatt lesütötte szemeit és tünődve babrálgatott illatos kis zsebkendőjén.

— Vannak dolgok, a melyekről bizonyos emberek sohasem beszélhetnek egymással tárgyilagosan.

— Nézze, én megkönnyitem magának a gyónást. Nem akarok arra hivatkozni, hogy annak a dolognak már tiz éve mult, s azóta maga is férjhez ment és én is . . . megházasodtam tehát tárgyaltan az egész, hanem arra hívom föl figyelmét, hogy most csak egy fél óráig, vagy legfőlebb egy óráig

leszünk együtt, aztán megint elválunk . . . tiz évre, vagy talán örökre . . . Maga itt marad ebben az otthonban, melyet maga választott magának, én pedig visszamegyek . . . a feleségemhez.

Melegen és meggyőzően beszélt, kissé előrehajolva ültében, mialatt esengve nézett az asszony kipirult arczába.

Edith pár pillanatig gondolkozott, aztán föl-emelte a férfira álmos nézésű sötét szemeit és halk nyugodt hangon kezdett beszélni:

— Legyen. Ha mindenáron akarja tudni, megmondom, hogy miért kosaraztam ki. Áldatlan história az egész, a mely senkinek sem hozott örömet. Sem nekem, sem magának, sem annak a harmadiknak, a kihez feleségül mentem . . . szerelem nélkül . . .

— Azt mondja, Edith, hogy szerelem nélkül?
— Kurdy izgatottan mozdult meg ültében. — Hát akkor mért ment hozzá, ha nem szerette?

Az asszony folytatta ugyanazon a nyugodt, halk hangon, a melyen megkezdte volt, mintegy önmagával beszélve:

— Hozzá mentem, mert tapasztalatlan, fiatal, hiu bolond voltam. Méltóságos asszony, gazdag asszony akartam lenni. És óh! . . . mennyire megbűnhődtem érte! . . . Milyen nyomorult ilyen házasság élet . . . szerelem nélkül . . . Milyen nyomorult! . . . Istenem! . . .

A szép asszony elmélázva kulcsolta össze két kezét ölében. A nehéz bársony drapériás függöny alatt, az aranyos kalitkába zárt kanári halkán csicse-regni kezdett álmában. . . . Edith szép arczán köny-

csepp gördült végig. A férfi közelebb húzódott hozzá s szemrehányó hangon beszélt:

— Lássa Edith. Ezért áldozott föl engem. Ezért áldozta föl szerelmünket. . . . Czifra, üres szappanbuborékért. . . .

Az asszony nem felelt.

— És a férje? . . . Beszéljen a férjéről. Milyen ember?

Edith végigsimitotta kezével homlokát.

— A férjem? Szegény, ő jó ember volt. Szeretett is engem, a maga módja szerint, de soha se tudtuk egymást megérteni. Soha se. . . .

Kurdy izgatottan vágott a szavába.

— Jó ember volt? . . . Azt mondja, volt? . . . Hát mi lett vele?

Az asszony csodálkozva nézett rá.

— Oh! Hiszen ő meghalt ezelőtt három évvel. Hát maga azt nem tudta?

— Lehetetlen! . . . Fogalmam se volt róla.

A férfi fölugrott ültéből s idegesen kezdett föl-alá járni a szobában.

Edith figyelemmel kísérte minden mozdulatát. Aztán mosolyogva, erőltetett vidámsággal szólt:

— De most már beszéljünk magáról egy kicsit. Beszéljen nekem a maga házasesetéről. Milyen asszony a felesége? Kíváncsi vagyok rá, milyen lehet az az asszony, a ki miatt elfeledett engem? . . . a kit maga olyan igen nagyon szeret? . . .

Kurdy megállt Edith előtt s merőn a szemébe nézett. Aztán oda húzott egy kis kerek széket, s leült véle szembe, közetlen közelében.

— Hogy milyen asszony, azt röviden el fogom magának mondani. . . . A kit én szeretek, az fehér

arczu, fekete hajju, sötét szemü, édes teremtés... Karcsu derékban, vállban széles. A járása rengő, ringó, mint mikor alkonyatkor szellő fujja a rózsabokrot. Bájos, kívánatos teremtés... Könnyen piruló, leányos, üde asszony, a ki nagyon szeret engem... már régóta szeret... és én is szeretem őt... forrón, igazán... Ő egyszer megtántorodott szerelmében, de keservesen megbűnhődött érte... Sokat szenvedett... és most csak annál jobban meg fog engem becsülni...

Halk, forró, szenvedélyes hangon beszélt, előre hajolva ültében, mialatt megfogta az asszony kezét és tüzes csókokkal halmozta el.

Edith, a kit ez a hatalmasan megnyilatkozó szenvedély szinte leigázott, csodálkozva nézett rá.

— Nem értem... Kurdy... A felesége, a kiről beszél?... hebegte zavartan.

— Soha se volt feleségem, Edith. Csak hiúságból mondtam magának, hogy megházasodtam. Azt hittem, hogy maga boldog házaséletben él és nem akartam, hogy sajnálkozzék fölöttem... Soha nem szerettem mást, csak egyedül magát...

Kurdy erős karjaival magához ölelte az asszonyt, a ki piruló arczával ráborult széles kebelére... A férfi forró ajkaival csaknem érintette a nő rózsás kis fülét...

— Édes kis bolondom, te... Egy fél órai boldog mámor többet ér a meglegedésnél...

A kis madár ott a kalitkában felébredt és hangosan kezdett csicseregni...

Buzavirág kisasszony.

I.

— Itt van ni! Az új fehér piké ruháján egy nagy szeder pecsét!... Ez még a mosásban sem megy ki. Én nem tudom, Nellike, hogy mit csináljak magával. Az idén már három ruhát kapott, mióta kikerült az intézetből. A gyámjától csak nem kérhetek megint ruhára pénzt, mert a milyen szigorú ember, még engem is elkergetne. Szörnyőség az! . . .

Beszélhetett Olga néni a mennyit csak akart. Még be sem végezte a mondókáját, mikor Buzavirág kisasszony már ott futott az udvaron át, a buzaföldek felé. A forró nyári nap erősen letüzött szőke fejére. Kis öcscse, a négy éves Jani meg ugyancsak iparkodott utána apró lábaival.

— Még azt a gyereket is elrontja nekem . . .

Buzavirág kisasszony habozás nélkül rontott neki a buzaföldnek. A kis Jani utána botorkált. A rengő-ringó aranykalászkok közt széles barázda jelölte utjokat. És a két gyermek levetette magát a

kalászkok közé. A négy éves, meg a tizenhat éves... És kaczagtak és mulattak mind a ketten. A hogyan csak az igazi gyerekek tudnak kaczagni, a kiknek szive nem ért még csalódást. Az aranysárga kalászkok között piros pipacsok kaczérkodtak és kék buzavirágok mosolyogtak feljök. Olyan pirosak és kívánatosak, mint Nellike ajka és olyan mélységesen kékek, mint szemei. Azok az ártatlan gyermekszemek, melyek telve igézö naivitással, kerekre nyilva néztek bele a nagyvilágba.

— Te Bu-zsa-vi-jád ti-sza-szon... És a kis fiu egy kalászszal megcsiklandozta a nénje rózsás kis fülét.

— Ejnye te haszontalan ficzkó! hát szabad az?! Fogsz te velem csufszágra járni?! No várj csak, most kikapsz! Egy, kettő, három!

Évődött Nellike az öcscsével és meghuzta a két fülét, meg az orrát, a mint ott ültek ketten a buza között.

— Nem fáj! ud szem fáj! czeppet szem fáj...

S a kis Jancsi ezüstcsengésü kaczagása betöltötte a buzaföldet.

— Szörnyiség! Ennyi buzát letaposni. Legalább egy nagy karaj kenyérre valót tönkre tettek most.

A mumus, a rettegett gyám, az a rém szigoru ember ott állott a hátuk mögött.

Nelli egy pillantás alatt talpon volt. A kis Jani meg félszen fogózott a szoknyájába.

— Oh! jaj! most nagyon kikapunk?

Nellike félig zavartan, félig mosolyogva nézett szemébe gyámjának. Azaz, hogy csak a fekete szemüvegbe, a mely olyan pompásan eltakarta a rette-

gett férfi tekintetét. Sohasem lehetett tudni róla, hogy haragszik-e vagy sem? Mert arczának az a része, a melyet a szemüveg nem takart el, erősen be volt növe fekete szakállal és bajuszszal, míg homlokát egész beárnyékolta a széles karimájú szalmakalap.

— Bizony, megérdemelnék.

A férfi kezét nyújtotta a gyerekeknek, a ki ellenkezés nélkül követte, míg a leány egy-két simitással rendbe hozta ruháját és megindultak kifelé a buzából.

— Magát nem is láttam még, mióta végképen hazajött a növeldeből.

— Oh, hiszen csak két hete. Én már voltam odaát Olga nénivel, de . . . nem volt odahaza.

Buzavirág kisasszony (ezt a nevet az intézetben adta neki egy poétikus hajlamu, szentimentális német nevelőnő) egészen kiegyenesedett, a mint a szálás férfi mellett mendegélt a poros országuton.

— Nálam voltak? — Istvánlaky Gábor kérdőleg nézett a lány arczába.

— Igen . . . ott voltunk a tanyán.

A leány zavarban volt, hogy hogyan szólítsa a férfit. Nagyleányos büszkesége nem engedte, hogy még mindig a gyerekes „bácsi“ megszólítást használja.

A férfi észrevette ezt s mintha elmosolyodott volna a leány zavarán.

(Oh, azok az átkozott sötét szemüvegek! — gondolta Nelli magában. — Csak legalább tudnám, hogy csakugyan mosolygott-e most! És vajjon nagyon ostobának tart engemet?)

Szótlanul bandukoltak egymás mellett. A nyári

nap erősen letűzött reájuk. Itt-ott néhány csizmás paraszttal találkoztak, a kik tisztességtudóan emeltek meg kalapjukat a földesur előtt.

Már ott voltak a hűs, árnyas hársfa csoport alatt, mely a falusi kastélyt környezte, mikor a kis fiúnak sikerült kiszabadítani kezét a férfi izmos markából. Aztán eliramodott, hogy megölelje hűséges pajtását, a fehér szőrű, lompos Hektort, a mint farkcsóválva szaladt elibük.

Hogy ketten maradtak, a férfi végig nézett a lány kecses, filigrán alakján. Aztán megszólalt:

— És ez a ruha! . . . (Oh jaj! most mindjárt kikapok a szederpecsétért.) Nelli ijedten takarta el tenyerével a sötét foltot. — Ez a ruha! Milyen ruhákat csináltat magának az az asszony! (Nelli megkönnyebbülten lélezett föl.) Hiszen nem gyermek már!

— Azt hittem, hogy drágálni fogja még ezt is. Olga néni mindég azt mondja, hogy szörnyen sokat költenek rám. És hogy . . . nagyon haragszik érte . . .

A férfi idegesen vágott szavába:

— Kérem szólítson bátyjának. Ha csak nagyleányos méltósága megengedi. — Tette utána nevetve, mialatt piros ajkai közül vakító fehér fogak látszottak. — Mondja: Gábor bátyám.

(Csakhogy nevet is már egyszer!)

Nelli egy szót sem válaszolt. A férfi folytatta:

— Ugy sincs senkijök rajtam kívül. Bizalommal kell, hogy legyen hozzám. Az a kis legény ott, (Jani már egy hatalmas darab vajjas kenyérrel jött elibök) még az édes szüleit sem ismerte.

Nellinek olyan sajátságos melegség szállott szívébe, a mint így hallotta beszélni a rettegett gyámot. Aztán leültek a nagy eperfa alá, mialatt Istvánlaky tovább beszélt az édes atyjáról, a ki neki jó barátja volt s az édes anyjáról.

A lány mohón hallgatta minden szavát. Ő is alig ismerte szüleit. Korán intézetbe került. Nem otthon nevedett. Édes anyja meghalt, a mikor Jani született. Apja pedig egy hó mulva követte a feleségét. Olga néni akkor került a házhoz látogatóba, mint távoli rokon. Aztán, hogy szükség volt valakire, a ki a gazdaságot kezelje és a házat vezesse, a gyám fölkerlte rá, és ő ott maradt végképen.

Hát hogy ott ültek ketten az eperfa alatt, egyszer csak előttük termett Olga néni, az érdekes özvegy. Halványkék batist ruha volt rajta fehér csipkékkel. Erősen be volt fűzve és puderezve. De azért elég jól festett, a mint mézédés mosolylyal fordult a férfihoz:

— No ez aztán kedves meglepetés, Istvánlaky! Remélem, velünk ebédel?

Nelli visszafojtott lélekzettel várta gyámja ajkairól a választ. És hogy az elfogadta az asszony meghívását, szinte elborult az arca.

Én nem tudom, mi öröme telt volna benne, ha az ő szigorú gyámja kosarat ad Olga néninek?...

A kis Jani ebben a perczen ott termett mellettök. Nelli fölkapta öcsését a földről és hevesen összecsókolta kipirult két arcát.

(Oh, ez a szegény kis árva, a ki sem apját, sem anyját nem ismerte... Ezután még jobban fogom szeretni. — Gondolta magában.)

II.

Istvánlaky ott maradt ebéden és vacsorán is. Olga néni rendkívül kedves volt a vendéghez. Csaknem kizárólag ő vitte a társalgást. Nellikét csak úgy emlegette Janival egyetemben, hogy: „a gyerekek.”

Vacsora után, a mikor a kis legény már lefeküdt, Olga néni odaült a zongorához. Az ebédlőben félhomály volt, nem gyújtottak lámpát, s a néni olyan megindítóan tudta énekelni, mialatt kegyetlenül rázta a fejét, és kétségbeesetten forgatta a szeméit hogy:

Meghalt, mert megtudott halni
Mert igazán szeretett . . .

Istvánlaky a sarokban ült egy nagy karosszékben. Nellike meg a nyitott ablaknál. Egy nagy eperfa integetett be hozzá. A lány letépett egy hűvös ágat s oda szoritotta égő arczához . . .

A vendég már régen elment, s a kastély lakói mindnyájan lefeküdtek, de a leány szemeire nem jött álom. Nyitott szemmel forgolódott ágyában . . . Mindig fülében csengett az Olga néni éneke . . .

Meghalt, mert megtudott halni
Mert igazán szeretett . . .

Aztán eszébe jutott, hogy az ő szigorú gyámja milyen meleg hangon mondott búcsút, a mikor távozott.

— Köszönöm ezt a kellemes napot. — És barátságosan megrázta az Olga néni kezét. Ő azonban kikerülte, hogy kezet fogjon vele.

Olga néni is sokáig ébren volt szobájában. A k. u. k. Major Fritz von Liebenstein levele pedig, a melyet ma reggel kapott Gráczból és a melyre azonnal kellett volna válaszolnia, ezuttal válasz nélkül maradt . . .

Pedig már évek óta leveleztek. És ez a mai levél *igen fontos* volt s annyi forró szerelmet és heves türelmetlenséget árult el, a mennyi csak kitelt egy nyugalmazott k. u. k. majortól, a ki a legszébb férfikorban volt és huszonkilencz esatában vett részt . . .

III.

Istvánlaky ezután gyakran ellátogatott a kastélyba. Az ő birtoka szomszédos volt az árvákéval. És olyankor, a mikor jött, Olga néni mindig határtalanul ki volt öltözve . . .

És óh! Nellike! . . . Mit irjak róla?! Buzavirág kisasszony egészen megkomolyodott egy idő óta. Kész nagy leány lett belőle. Már nem hentergett többé Janival a buzaföldön. Se a fára nem mászott többé madárfészek után, mint azelőtt. Az alakja is előnyös változáson ment keresztül. Derékban megnyult s vállban megtelt. Még a ruhái is megnöttek, és már nem ejtett szederpecsétet rajtok. Csak a szemei maradtak meg a régi gyermekszemek. Mélységesen kékek és pajzánok . . . A szigorú gyám igen gavallérosan viselkedett hozzá, s egyre csináltatta neki a ruhákat. Különben ő is nagy változáson ment keresztül. A szakállát leborotváltatta, s pompás fekete bajuszát gondos ápolás alá vette. Legalább tíz

évvel nézett ki így fiatalabbnak, mint azelőtt. Különben sem volt több harminczöt évesnél.

Olga néni bizalmasan elbeszélte a tiszteletesnének, hogy:

— Az az ember egészen megfiatalodott, és több gondot fordít külsejére, mióta gyakrabban fordul meg minálunk. Én nem tudom, mit akar? . . .

(És a k. u. k. Major von Liebenstein még mindig nem kapott választ a levelére.)

Hát ugy történt, hogy egy harmatos nyári reggelen, a mikor Nellige és Jani ott reggeliztek a he-derával befutott lugasban, az ebédlő ablaka alatt, Istvánlaky csak betoppant hozzájuk.

Egészen korán volt még az idő. Olga néni sem számított a látogatásra. Még nem volt kellően kireperálva, azért csak az ablakon át kiáltott ki.

— Oh! Istvánlaky! Ez aztán a kedves meglepetés! Remélem, velünk reggelizik? Mindjárt kint leszek én is, addig csak mulasson a *gyerekekkel* . . .

A férfi pedig leült a lóczára a lány mellé.

Nellinek egészen szokatlan volt a helyzet. Ritkán történt, hogy a gyámjával együtt legyen, Olga néni nélkül. Feszélyezve is volt egy kicsit emiatt.

De azért megkinálta a vendéget.

— Parancsol egy csésze kávé?

A férfi elfogadta s jóízűen fogyasztotta el, mi-
alatt Nelli jobb ügyre méltó buzgalommal, és néma
csöndben kent egy darab vaját a friss kenyérre,
Janinak.

— Mondja, — és a férfi megtörölte a száját,
az utolsó korty kávé után. — Mondja Nellige, már
régén akartam magától kérdezni. Haragszik maga

rám, hogy mindég olyan szótalan, a mikor együtt vagyunk?

A lány édes arcját könnyed pir futotta el.

— Oh dehogy! Gábor bátyám. Csak magamra haragszom, hogy olyan liba vagyok és nem tudok társalogni. De mindjárt itt lesz Olga néni.

— Olga néni? Hm... A férfi levette a fekete szemüveget s oda hajlott a leányhoz. Aztán megfogta a kezét.

— Okvetlenül szükséges, hogy Olga néni mindjárt itt legyen?...

A leány nem felelt.

— Nekem például nem hiányzik Olga néni.

— Jani, hagyj békét a czukortartónak.

— Ne bántsa Janit, Nellike, ... No nézzen a szemembe.

A leány fölemelte tekintetét a férfihoz.

(Oh! mennyivel szebb így, hogy levette azt a csuf pápaszemet... Milyen gyönyörű, ragyogó fekete szemei vannak.)

— A multkor arra kértem Nellike, hogy szólítson „Gábor bátyám“-nak. Most meg arra akarom megkérni, hogy... hagyja el az egyik szót...

A lány elmosolyogta magát. Pajzansága felül kerekedett.

— Jó. Ezután csak bácsinak fogom szólítani.

— Nem úgy értettem. Ugyis olyan öreg embernek képzelem magamat, a mikor a bátyám szót hallom magától... Szólítson egyszerűen Gábornak.

A férfi mohó, szenvedélyes vágygyal nézett a lány piruló arcába.

— Sohasem merném úgy szólítani.

— Oh én igen!

Jani, a ki egész szentelenül figyelt a társalgásra, egy merész ugrással Istvánlaky térdén termett.

— Dáboj! Dáboj! — és vajaskenyeres kezével megölelte a férfi nyakát. Tekintet nélkül a fehér flannel-kabátra.

— Lássá. Tanulhat Janitól.

A gyermek — sajátságos ösztöne által hajtatva — miután egyik kezével megölelte volt a férfi nyakát, a másik kezével a Nellige szőke fejét huzta oda egész közel az Istvánlakyéhoz . . .

A férfi ajkaival csaknem érintette a leány fülét . . .

— No mondja, édes egyetlenem . . . Mondja: Gábor, szeretlek . . .

A lány ráborult a férfi széles kebelére . . .

Ugy voltak összeölelkezve mind a hárman, a mikor Olga néni megjelent a lugos küszöbén.

— No de ilyet! . . .

Ugy állott ott, mint egy haragvó istennő. Aztán megemelte csipkés pongyolájának uszályát és méltóságteljesen libegett vissza a kastélyba.

Két bolondos tarka pille ott kergetőzött a lugas fölött . . .

IV.

Olga néni még aznap hosszú levelet irt Gráczba Fritz von Liebenstein k. u. k. Majornak.

A levélben szó volt a kipróbált hűségéről, a leküzdött akadályokról, az élet komoly mivoltáról, a tiszta nyugodt, kiforrt érzelmekről s több effélééről.

Elveszett paradicsom.

A hó sűrű pelyhekben kezdett hullni s erősen alkonyodott, daczára, hogy még csak délután 4 óra volt. A paradés kocsis nagyot csördített s a két vasderes tánczolva, viczkándozva röpitette tova a kis szánt a miklósházi országuton. A szánon két, farkasbőr bundába burkolt magyar ült, kiknek csak az orruk hegye, meg jégesapos bajuszuk látszott ki a kucsma és bunda közül. Hogy a sziládi csárdához értek, a kocsis megállította a lovakat és cserépipáját tisztességtudóan kivéve szájából, hátra fordult:

— Nagyságos uram! . . . izé . . . csak azt akarom mondani, hogy muszáj ám meginnya egy kis pálinkát, mert megvesz az Isten hidege Miklósházáig.

— Jól van, Bálint, csak siessen.

S míg a vén kocsis leugrott a bakról és bement a zsidóhoz, az urak előczihelték a belső zsebekből dohányzó rekvizitumaikat, hogy rágyujtsanak. Akkorra már Bálint is kijött a korcsmából s szolgálatkészen odatartotta nekik, két marka közt, a lábszárán végighuzott füstölgő, kénköves gyujtót.

— No Bálint, most már mehetünk.

Mig Bálint az ülésen fészklődött, Török Béla oda szólt Tárnay Gábornak:

— Azért a két vasderesért megadnék ezer pengőt.

— Annyiért nem eladó.

— Hát?

— A muhai báró 1200 bögöt ígért érte, mégse adtam. Fajlovak ezek: parádéra valók.

— No annyiért kár volt oda nem adni; mire való neked *asszony nélkül* a parádé?

— Persze... persze... de azért még sem adom.

Többet aztán nem is beszéltek az egész uton. Öreg este volt már, mikor Miklósházára értek, s hogy megállott a szán a Judaky Vincze portája előtt s a két utas ügygyel-bajjal kimászott az ülésből, örülve, hogy kinyujtózhatják elgémberedett tagjaikat, a házigazda barátságosan jött eléjük a lépcsőn, míg a kocsis megkerülte a házat, hogy a hátulsó udvarba hajtson.

— Gyi te! Villám!

Nagy volt a népszerűség a Judaky-kurián. Vincze estéjét ünneplik ma s erre az alkalomra évről-évre össze szokott gyűlni a vidék minden fegyverfogható gentry familiája.

Hogy a házigazda szives készséggel beljebb erőltette ujonnan jött vendégeit, a széles kőkoczkával kirakott, fehér oszlopos tornáczról, az előszoba már tele volt téli ruhákkal. A konyhából meg inycsiklandoztató pecsenyesistergés hallatszott. Török és Tárnay levetették a bundát s egyet sodoritva bajszaikon, benyitottak a barátságos, tágas nagy szobába, a hol már szép társaság volt együtt.

Judakyné háziasszonyi kötelességeit egyelőre átruházta Margit és Zsuzska leányaira és teljesen átengedte magát a ferblizés izgató gyönyöreinek.

— Isten hozta az urakat! Tessék szálljanak meg nálunk. Mi van érte?

— Két ász.

— Az kevés, nekem háromszorom van s mig besöpört egy czukasszát, odafordult Törökhöz.

— Maga is érti ezt a nemes mesterséget. Üljön le hatodiknak.

— Kezét csókolom! vannak már elegen. A házikisasszonyok ott jártak-keltek a vendégek között, hófehér köténnyel magok előtt. A női vendégek nagy része bálisan volt öltözve s az urak vegyesen. Ki frakkban, ki mándliban. A mint az ilyen falusi névestéken szokás.

A Duka Berzi bandája ott hangolt a szomszédos kis benyilóban, mig Csigányi Zsiga rájok nem kiáltott, hogy: Ácsi! s oda hajolva a primáshoz, halkán egy uj magyar nótát füttyölt a fülébe. Pár percz mulva már az egész banda rágyujtott, hogy:

Száz a ludam, a gunárom tizenhárom,
A tilosat egyedül csak magam járom!

Judaky Vincze egyre hordta be a boros pisztolyokat és ágyukat, kedvvel magyarázva vendégeinek:

— Ez, ebben a sötét, nagy üvegben karczos. A kinek rizlingi kell, az is van itt, a karsu butéliákban. Az meg ott a saját termésü ürmös borom.

S a poharak összecsendültek a hosszú, terített asztal fölött.

Török Béla elvegyült a leánytársaságban. Tárnay meg leült a borozók közé. Érdekes arczu, napbarni-

tott, izmos ember, rengeteg fekete bajuszzsal, egészséges, határozott metszésű piros ajkai fölött. Már nem egészen fiatal és egy szerencsétlen házasság romjai vannak háta mögött.

Az asztalfőn ül az öreg Horváth Ádám. Nagyon öreg ember, de azért jól bírja magát s a mellett szépen és őszintén kezeli a boros poharat. Valamikor a zavargós időben politikai fogoly volt s erről nagyon szeret beszélni. Ha egyszer belejön, se hossza, se vége a hazafias, kesergő lelkesedésről duzzadó előadásának. Valaki elnevezte *Rabonbánat*-nak. Ez aztán rajta maradt. Nem is hívja másként senki, mint az öreg Rabonbánat.

Az asztal másik végén ül Blanzburg ezredes, a kiről az az anekdota kering, hogy egyszer a hadnagy fiát reportra állította maga elé s ott rárivallt, hogy:

— Hadnagy ur! mivel indokolja, hogy önt piszkos adósságok miatt feljelentették?

A hadnagy haptákba vágta magát ezredparancsnoka előtt s keményen a szeme közé nézve válaszolt neki:

— Ezredes ur! Jelentem alássan! *Nagyon smuczig az apám!*

Az öreg képes embert ölni, ha ezt fölhozzák neki.

Vacsoráig is vigan telt az idő. Mikor aztán a házi kisasszonyok jelentették, hogy tálalva van, a társaság megindult, mint egy népvándorlás az épület másik szárnyában levő ebédlő felé. Judakyné az öreg Rabonbánat karján nyitotta meg a menetet.

Tárnoky a hosszú asztal végén huzódott meg, borozó társai közt, hiába erőltették feljebb.

A se hossza, se vége vacsora a legzajosabban folyt le s a mint ilyenkor szokás, toasztokban nem

volt hiány. A fiatal lányok alig várták, hogy fölálljanak, a banda olyan tüzzel húzta. De bizony az urak nehezen indítottak. Egy-kettő állt föl táncolni, csupán a fiatalabbjai közül, az is immel-ámmal. Judaky Zsuzska egész helyesen jegyezte meg, hogy mostanában a fiatal emberek már úgy jönnek a világra, hogy nem szeretnek táncolni.

Bizony, a társaság zöme inkább ivott, kártyáztott és énekelt. A háziasszony ismét elfoglalta előbbi helyét, rágyújtott egy vastag szivarra és folytatták ott, a hol elhagyták, a csöndest.

— Ez a kártya kóstál egy koronát. Megadja?

— Ühüm! és Török Béla két koronát blindelt rá s mikor aztán behuzott egy ötforintos kasszát, Margit megszólalt a háta mögül:

— Ha már maga is olyan kiállhatatlan, hogy ott hágy minket a kártya miatt és összenyeri itt a sok pénzt, legalább *mutyit* adok magával. Jó lesz?

De már abba az anyja is beleszólt:

— Nem engedem Margit. Én is fölállok már mindjárt. Nem is illik, hogy a háziak kártyázzanak.

— Jókora jut eszedbe.

Éjfélután járt már az idő, a mikor Tárnay, kissé mámoros fővel, megelégtelve az ivást és a zajt, egy csendes zugot keresett, hol egy félórára ledüljön. Több helyiségen ment keresztül, míg egy kis sarokszobába ért, a hol csak egy éjjeli lámpa árasztott halavány világot. Vendég-hálószoba volt, elkészítve valamelyik vendégnek. Épen le akart dűlni a divánra, a mikor a karszékben megmozdult valaki. Tárnay szeme lassanként megszokta a félhomályt s egy fehérruhás női alakot látott meg a karszékben.

— Anna! Te vagy az?

Az asszony fölemelkedett és ki akart menni a szobából.

Tárnay az ajtó elébe állt.

— Ne menj el! Ha már a véletlen így összehozott bennünket, beszélni akarok veled.

Gyorsan, izgatottan szólt, míg gyufát keresett elő a zsebéből s a mozdóra kikészített gyertyát meggyújtotta.

A szép asszony úgy állt előtte mint egy szobor, gyönyörű alakján végigomló, fehér selyem ruhájában.

A férfi megfogta kezét, szelid szavakkal készítette a maradásra.

— Annyi idő mult el *azóta*, hogy keserűség nélkül beszélhetünk a multról.

— Nem érzem szükségét, hogy beszéljünk róla. S ha tudtam volna, hogy itt találkozom vél . . . önnel, biztosítom, hogy el sem jöttem volna.

— Láttam, mennyire kerültél tekintetemet, a vacsora alatt. Pedig elég messze ültünk egymástól. Kérlek maradj egy perczig.

A nő fáradt mozdulattal nyult homlokához s aztán ismét leereszkedett a karosszékre. A férfi ott állt előtte és mohón nézett az asszony édes, szép arczába.

— Anna! te nem vagy boldog. Még tudok az arczodból olvasni. Hiszen valamikor nyitott könyv volt az előttem.

A nő keserű gunynyal mosolygott.

— Soha! soha nem olvastál a lelkemben, mert ha úgy lett volna, akkor még most is férj és feleség lennénk.

— Nem értelek, Anna. Hiszen magad sem tagadtad, hogy Koropcsányi Lászlót szereted. Azért váltam el tőled.

— Abban igazad van, hogy én soha se *mentegődztem* előtted, mikor esztelen gyanúsitásaiddal illettél. Annál büszkébb voltam. Az én viseletem arra nem szorult.

Elhallgatott, de az utolsó szaván megérzett, hogy folytatni fogja.

A férfi áhitattal leste minden szavát.

— Tíz éve annak, de én sem azelőtt, sem azóta rajtad kívül senkit sem szerettem. Az a lealázó gyanu sem birt másra. Hiszen azt be is bizonyítottam, midőn a párбай után fölépült Koropcsányit kikoszartam. Azóta is megkért, most három év előtt, de én nem megyek hozzá, sem máshoz többé ezen a világon. A ki úgy szeretett, mint én téged szerettelek, az csak egyszer csalódhat az életben . . .

Nyugodtan, érthetően beszélt, szemébe nézve volt urának. Csak szép keble pihegése árulta el fölindulását.

Tárnay idegesen nyult tömött, fekete bajuszához.

— Anna! te még mindig szeretsz engem. S mi még elég fiatalok vagyunk arra, hogy egy új boldogságot kezdjünk az életben. Bocsáss meg nekem! Felejtsd el a multat. — S míg ezeket mondja, sötét szemeiben ott lobog a vágy, mely érzi az erőt magában egy asszony boldogítására.

Anna végignéz a délczeg, erős emberen s megérzza szép fejét.

— Annak vége. Én nem tudok új boldogságot építeni a régi boldogság romjaira. Nem is szeretlek már többé. De ha olyan balga lennék is, elég volna visszagondolnom a multa, hogy elaltassam a szívemet . . . feledni nem tudok.

— Anna! kérlek . . . s Tárnay megfogja az

asszony kezét, mit az szeliden, de határozottan von el tőle, mialatt álmódzva néz az éjjeli lámpa rózsaszínü fényébe, mintha onnan akarná összeszedni a mult emlékeit.

— Nem, nem! Hiszen én utolsó perczig nem hittem, hogy végighajtod a válópöرت. Biztosra vettem, hogy megbánod örült féltékenységedet. S még *azután is*, évekig vártam, hogy visszatérsz hozzám. Mialatt te tele marokkal tépted a rózsákat. Most már örökre vége mindennek.

— Anna! ne mond ki azt a szót. Én jobban szeretlek, mint valaha és remegésed elárulja, hogy te is szeretsz engem Anna! csak reményt nyujts nekem, én minden áldozatra, vezeklésre képes vagyok érted.

A szép asszony felállt a karszékből s megérintette a férfi bal vállát.

— Igazán sajnálnálak, ha komolyan hinnéd, hogy szavaid hatással vannak rám. Utaink szétváltak és sohase találkoznak többé ebben az életben. Én holnap ismét visszautazom anyámhoz a fővárosba és biztosra veszem, hogy későbben magad is nevetni fogsz mai balgaságod fölött.

S ezzel uszályát fölfogva, lassan kiment a szobából.

A férfi ámulva nézett utána. Az ebédlőből ide hallatszott a mulatók zaja. Épen Török Béla dirigálta a cigányt.

— Berci te! A zokogóját! Huzd rá!

S a czimbalmos halkan rákezdte, mig Török remek bariton hangján dalolt hozzá:

Hanem hogyha elfog a bubánat téged,

Akkor tudd meg, hogy mi voltam én tenéked!

Tárnay egy könyvet morzsolt szét szemeiben, azután ő is a mulatókhoz ment. Odabent nagy örömmel fogadták, a kik azt hitték róla, hogy megszökött.

Blanzburg ezredes tele volt már, mint egy burkus ágyu s örült, a mikor meglátta, hogy van itt még valaki, a kivel lehet brudert inni, mert már mindenkivel per-te volt a társaságban. Menten a nyakába is borult Tárnaynak.

— Szervusz! Krisztigott!

A szomszédos, sötét szobában pedig ez alatt egy fehérruhás asszony állt az ablaknál s lázasan lüktető halántékát oda nyomta a hideg ablaktáblához.

Eladó birtok.

I.

— Alszol, Margit?

— Nem alszom. Parancsolsz anyám?

— Szeretnék mondani neked valamit.

A jó asszony hangja remegett, a mint álmatlanul hánykolódva ágyában, átkiáltott a szomszéd szobába.

A hold bevilágított az ablakon s megezüstözte a füstös családi képeket a szoba falán.

A lány félkönyökére támaszkodott a párnán s várta anyja közléseit.

— Mi legyen az?

Tutarosné zavartan köszörülte torkát.

— Hát... izé... tudod, ma délután itt volt Pádorka, az ügyvéd. Elhozta a számadásokat. Jövő hó 10-én lejár egy ötezer forintos váltónk az almási zsidónál. 13-án a másik a hámosi takarékpénztárban. Az is ezer forint. Én nem tudom, miből fizetünk. Pádorka azt mondta, hogy most már csak egy mód van előttünk...

Az asszony várta, hogy leánya beleszól a dologba, vagy kérdez valamit, megkönnyebbitve neki a folytatást, de ez csöndesen volt. Szótlanul bámult bele az éjszakába, félkényökére támaszkodva ágyában.

— Alszol, Margit?

A lány idegesen felelt:

— Nem alszom, kérlek, csak folytasd.

— Azt mondta, hogy annyira túl van már terhelve a birtok adóssággal, hogy lehetetlen tovább megtartanunk. Még ha a szőlő el nem fagyott volna az idén, abból törleszthettünk volna valamit. De így nincs mihez fogni. Ha most eladnánk mindent, akkor még meg lehet menteni valami kis jövedelmet, de ha tovább tartjuk a birtokot, mindent fölémészt a kamat. És . . . azt mondja Pádorka, hogy ő most tudna is egy alkalmas vevőt. Mit szólsz hozzá?

A leány fölsóhajtott.

— Hát akkor adjuk el. Ha másképp nem lehet segíteni.

— És te ezt csak ilyen könnyedén mondd?

— Istenem! Hát mit csináljak? Nem üthetem a fejemet a falba.

— Azt mondja Pádorka, hogy vagy tizenöt-ezer forintot meg lehet menteni. Annak körülbelül hét nyolczszáz forint a kamatja. Abból itt Tutarosban összehuzva, csöndesen megélhetünk.

Margit idegesen pattant föl.

— Olyan nincs! hogy én itt, a hol mindig első szerepet játszottunk és mindenütt első voltam, most nyomorogjak. Ha eladtunk mindent, fölmegyünk Pestre lakni.

— És mit csinálunk Pesten nyolczszáz forint évi jövedelemmel?

— Hát tartunk kosztosokat, vagy megtanulom a gépirást, de itt még sem maradok!

Többet aztán nem is szólt egy szót sem. Hiába szólitgatta az anyja. Bezárta az ajtót, hogy aludni akar. De azért álom nem jött szemeire. Mérhetetlen keserűség szállta meg szívét arra a gondolatra, hogy az eddigi nagyuri életnek vége s ezentul nyomorogniok kell. Hiszen a pénzhiány és az anyagi gondok mindig van akkora bánat, mint a szerelem bánata. A poézis és próza szorosan össze vannak forrva az életben.

Hogy fognak örvendeni bukásukon a gögös Cservészy comtessek! És mit fognak mondani a Horváth fiúk?! Ej! ha ezelőtt öt évvel több esze lett volna és ki nem kosarazza Horváth Lajost, most ő volna a szentárdi kastély urnője! De hát ki tud mindent előre?! Akkor még rózsaszinben látta az egész világot s biztosra vette, hogy a fiatal Tordányi grófhhoz akkor mehet feleségül, a mikor akarja. Ez a flirt azonban két esztendőt rabolt el itjuságából. A gróf pedig végre egy osztrák bárónőt vett nőül, a kinek festett szőke haja és másfél millió hozománya volt.

Szóval, ennek a büszke, szép leánynak derüs, boldog multja volt édes anyja oldalán, a tutarosi kastélyban, melytől most meg kell válniok. És sajtáságos, de tény, hogy a szive, az még eddigelé nem szólalt meg. Pedig Margit itt-ott közel volt a harminczhoz.

II.

Másnap anya és leánya a reggelinél találkoztak. Tutarosné lopva nézte leányát s titokban sóhajtozott. A Margit édes fehér arcza változatlanul nyugodt volt, nem lehetett leolvasni róla semmit. Szótlanul költötték el kávéjukat a kastély hátulsó verandáján, mely a szőlőhegyoldalba volt építve. Az inas némán szolgálta ki őket. Végre mikor ketten maradtak, az asszony megszólalt:

— Látod, Margit engem csak miattad bánt a dolog. Én belétörődöm mindenbe. Csak téged sajnállak. Ej! mert ha rám hallgattál volna és...

Margit közbevágott:

— Kérlek kedves anyám! Ne hánytorgassuk a multat. Azon változtatni nem lehet és főképen ne csináljunk szentimentális jeleneteket, mert arra nincs semmi szükség. Majd csak meg lesz valahogy.

Aztán fölállt az asztaltól és szótlanul büszkén távozott. Anyja könnyes szemmel nézett utána, a mint fehérruhás karcsu alakja befordult a keskeny uton a szőlőtőkék között. Felső teste járásközben kecselesen imbolygott, mialatt kerti kalapját kezében lóbálta. A szeptemberi napsugár rátüzött hullámos barna hajára. A leány fölemelte szép fejét s teli tüdővel szívta magába az üde reggeli levegőt, mely az édes, árnyas, illatos erdő felől áramlott felé. Finom orrczimpái megremegtek a kéjtől. Aztán meggyorsította lépteit s az erdő felé vette útját.

Mikor Margit öregebéd idejére hazaérkezett, édesanyjának ki volt sirva a szeme, de a jó asszony azért hősiesen mosolyogni próbált.

— Azt gondoltam, Margit, hogy menjünk el holnap az almási gentry-majálisra. Hiszen ruhád is van. Miért maradjunk itthon? Én is szeretnék már egy kicsit összejönni a társasággal.

Tutarosné ezt olyan könnyed hangon mondta, mintha az egész életök csupa gyönyörűség volna, mialatt torkát csak úgy szorongatta a sirás.

Margit ránézett az anyjára s kitalálta, mi történik annak a lelkében.

— Oh! te nagy gyermek, te! És a nyakába borult a szegény asszonynak, és összecsókolta mind a két arczát. — Én nem bánom, menjünk el, ha te mindenáron össze akarsz jönni a társasággal. Nekem azonban valami különös kedvem nincs rá.

De azért elmentek. Margit csak olyan körülrajongott, ünnepelt volt, mint a hajdani szép napokban. A tánczosok kézről-kézre adták, s boldog volt, a ki egy mosolyát elnyerhette. Ő pedig ez előkelő gondtalanság látszatával, büszkén fogadta a hódolatokat, mint a ki megszokta az ilyesmit, és joga is van hozzá.

Otthon aztán levél várta őket az ügyvédtől, Pádorka bejelentette, hogy a birtokeladással rendben van a dolog, s hogy a napokban a vevővel együtt megérkezik a kastélyba. Csak a szerződést kell aláírni.

Tutarosékat ez egyszerre kizökkentette a délutáni hangulatból.

Margit nagyon keveset aludt ezen az éjjelen. Mikor aztán hajnal felé elszunnyadt egy kicsit, azt álmodta, hogy a vevő megérkezett és... hogy a szerződést úgy csinálták meg, hogy neki nem kellett megválnia a kastélytól...

Reggel azonban bosszankodva ébredt e miatt. A jövő nyomorusága volt szemei előtt. A budapesti élet, a kosztosok, a gépirás és több ilyesmi...

III.

Délután Margit kézimunkával kezében ült a kastély-erkélyen, mely oda nézett az angol parkra azon túl a tutarosi szántóföldekre, melyeket magas, sötét hegyek határoltak. Édes anyja rendes délutáni álmát aludta s a leány teljesen egyedül volt. Körülötte hangulatos, mély csönd. Csak bogár-zümmögés hallatszott a parkból. A messze szántóföldön egy napszámos leány valami mélabus magyar nótába fogott. Lassan, elhuzva, parasztosan énekelt. Danája elhallatszott a kastélyig. Margit úgy el volt merülve gondolataiba, hogy észre sem vette, a mikor Pádorka megállott előtte. Kopasz, szemüveges, jelentéktelen kis ember, sok irással a kezében.

— Kezét csókolom! Engedje meg, hogy bemutassam Bándy Géza urat, a kiről már irtam.

Margit csak ekkor látta, hogy a háta mellett egy szürke utiruhás uri ember áll. Napégett, erős magyar. Sugár fekete bajuszzsal.

A leány kissé elpirult. (Önkénytelenül éjjeli álma jutott eszébe...) Aztán könnyed mozdulattal intett az uraknak, hogy üljenek le.

— Mindjárt kijön az édes anyám is. Lesznek olyan szivesek az urak, várakozni egy kissé.

A két vendég leült.

Margit a társalgást azzal a sokat csodált szel-

lémes könnyedséggel vezette, a mely annyira imponált a férfiaknak.

Bándy le nem vette róla a szemét...

— Talán lemehetnénk egy kissé széjjel-nézni, míg a nagyságos asszony előkerül. Bándy ur még ugy sem látott mindent — szólt az ügyvéd.

Bándy kelleetlenül állott föl. Aztán lementek ketten. S Margit ismét egyedül maradt.

Mikor a két magyar visszatért, a kastély tágas ebédlőjében gazdag ozsonnával terített asztal pompázott. A sok családi ezüst csak ugy ragyogott a fehér abroszon. (Oh! anyai gyöngesség!) Tutarosné ugyancsak kitett magáért. Margit csak megcsóválta a fejét, hogy meglátta ezt az ezüstkirakatot. Alkalmat is talált odasugni az anyja fülébe:

— Szörnyü a mit csináltál! Milyen szerencse, hogy már nincsenek takarékpénztári könyveink. Különben azokat is az asztalra raktad volna. A fülbevalóimat és a karpereczeket azonban behozhatom, ha parancsolod...

Az asszony csak sóhajtott és az ég felé nézett. (Hallatlan egy teremtés ez a Margit!)

Később átjöttek a Horváth-lányok meg a Cservészy-comtéssek a szomszéd faluból. Két szöke telivér jukker-szépség. Mindkettő a maga fogatát hajtotta. Persze egynehány gavallér is akadt s a vidám uzsonna összeért a vég nélküli vacsorával. Akár csak a jobb időkben. A vétel aznap szóba se kerülhetett, hiába idegeskedett Pádorka. Mikor ugy éjfél felé a vendégek szétoszoltak s Bándy is előkészületeket tett az elmenetelre, a háziasszony megszólította:

— Hát maga hová akar menni?

— Itt vagyunk a korcsmában megszállva — szólt helyette Pádorka.

— Ugyan ne bolondozzanak, lelkem! — Aztán Bándyhoz fordult:

— Miféle magyar ember maga? Csak nem gondolja, hogy elengedjük? — Majd előkelő könnyedséggel intett az épen belépő inasnak:

— Vezesd a nagyságos urat a kék hálószobába. Az ügyvéd ur a kis alkovban alszik. A fiu pedig korán reggel szaladjon át a csomagokért a korcsmába.

Margit kipirult arczczal rendezgetett az asztal körül. Mialatt kezet fogtak, az ifju tréfásan szólt hozzá:

— Olyan hangulatos ez a maguk portája, mint valami megbabonázott tündérkastély. Remélem, kísértetek nincsenek a hálószobámban?

— Nincsenek. Nyugodtan alhatik. És ha volnának is, azokat édes anyám jutányosan fogja a vételárba beszámítani...

Erre mindnyájan nevettek.

Margit sehogy sem akart társalgásba bocsátkozni az éjjel az édes anyjával. Pedig a jó asszonynak ezer aranyos fellegvár motoszkált a fejében.

— Csak azok a Cservészy-lányok át ne jöttek volna. Az a Judit olyan szép volt ma abban a zöld ruhában. De azért Margit mégis szebb. S ezzel a tudattal édesen aludt el...

IV.

Másnap reggel aztán lebonyolították az üzletet. Bándy megvette az egész birtokot. Kastélyt, szőlőt, földeket. Ugy csinálták meg a szerződést, hogy az új birtokos csak szüret után veszi át birtokát. Tutarosné kötötte magát hozzá, hogy az idén még ő szüretelje le azt a csekély termést, mit a fagy meghagyott. Margit váltig boszankodott az anyja kicsinyessége miatt, de a jó asszony ebben a pontban nem engedett.

Bándy még két napot töltött náluk. Együtt csatangolt Margittal erdön, mezőn. A leány sajátos változáson ment keresztül ennek a kevés szavu, cigány képű magyarnak a közelében. Néha olyan elfogult volt, hogy rá sem lehetett ösmerni arra a könnyed modoru, szellemes leányra.

Mikor aztán elbucsuztak, a férfi, egy fél perczcel tovább tartotta kezében a leány kezét, mint azt a köteles udvariasság szabályai előírják. Margit elpirult. Az anyja pedig sietett megjegyezni:

— Aztán addig is hallasson néha magáról. Küldjön anzicht-kártyát. Majd értesíteni fogjuk, mikor szüretelünk. Okvetlenül elvárjuk a szüretre.

Az ifju távozása után Margit még idegesebb hangulatban volt, mint az utóbbi időben rendesen szokott lenni. Alig tudta elviselni édes anyjának a kicsinyeskedéseit.

Bándy néha-néha egy képes levelezőlapot küldött nekik, pár sor irással. Margit válaszolt rá. Könnyed hangon, egy-két szellemes megjegyzést

vetett oda. Végre értesítették, hogy mikor lesz a szüret s október vége felé az ifju ismét megérkezett.

V.

Remek szép októberi nap volt. Pompásabb szüreti időt már képzelni sem lehetett. Az őszi napsugár csak úgy mosolygott a tiszta kék égről, melyen alig kóválygott egy-két báránnyfelhő. A légtelenben itt-ott már sárga levelek szállingóztak s a szedők éneke betöltötte az egész vidéket. A puttonosok szerényen jártak-keltek a hegyről föl s alá. Édes must és sült gesztenye illata volt a borház körül, mely ott állott a lankás hegyoldalon. Két napszamos gyerek tüzet rakott s erősen készülődött a szalonnasütéshez. (Természetes, krumplit is dobnak majd a tüzes parázsba).

Tutarosné már kora reggel óta talpon volt. Sürgött-forgott s várta a vendégeket. Néha sóhajtozott s lopva nézett Margitra, a kinek édes szép arcán csak úgy jött, ment a pir, mialatt egy hordó tetején ülve beszélgetett Bándyval. Fehér ruha volt rajta s pipacsos szalmakalap.

Pedig az ifju közönyös dolgokról beszélt. Margit azt sem tudta, mit. Ő csak azt a mély, férfias hangot hallotta, melynek varázsa betöltötte egész lelkét s édes visszhangra talált a huszonhét éves leány szívében.

E közben, míg a férfi óralánczával játszadozott, egy kis arany-medallion csatolódott le a lánczról s lehullott a földre. Margit vette észre.

— Nézze! elveszített valamit.

Bándy lehajolt és fölvette.

— Nem is mutattam még magának, szólt kinyitva a medaillont. Hogy tetszik? Ez az én menyasszonyom arczképe.

Margit úgy érezte, hogy a szive dobogása örökre megszűnt. Elsötétedett előtte az egész világ. De ez csak egy pillanatig tartott. A másik perczen nyugodtan adta vissza az ifjunak a kis képet.

— Egészen csinos . . .

Aztán ásitva jegyezte meg, mialatt rámutatott a Bándy nyakkendőjére:

— Milyen divatba jöttek ezek a bolondos piros nyakkendők. És fekete kabáthoz egészen jól festenek . . .

A légben száraz levelek szállingóztak s az őszi napsugár csak úgy mosolygott a tiszta kék égboltozatról, melyen alig kóválygott egy-két bárányszőke . . .

Tutaros Margit.

I.

Sem a gépirásból, sem a kosztosokból nem lett semmi.

Egy reggel Margit izgatottan ment haza a vásárcsarnokból, negyedik emeleti kis lakásukba.

— Csak képzelje, anyám, kivel találkoztam! Somody Kata jött velem szembe a köruton. Olyan jól néz ki, és olyan elegáns. Férjhez megy. A mikor nyolcz év előtt eladták a vaári birtokot és feljöttek Pestre, virágárus-üzletet nyitottak. Nagyon jól ment nekik. És most, hogy férjhez megy, eladják. Azt olcsón meg lehetne kapni.

— Na de ilyet!

Tutarosné összecsapta a két kezét. Anya és leány egész nap tervezgetésekbe volt merülve. Másnap pedig beállítottak a virágos boltba, Somody Katához.

Hamar szegeletre vergődtek. Kata örült, hogy ilyen könnyen megszabadulhat a boltjától. Tutarosék meg boldogok voltak, hogy valamihez kezdhet-

nek, a nélkül, hogy kosztosokat kellene tartani, vagy a gépirás mellett görnyedni napestig. Egy kicsit ki is színezték a dolgot. Margit a virágok közt! Hisz ez csupa romantika és poezis! (A jukker leány fejében megfordult egy ábránd. Olvasott régen valamikor ilyesmit egy angol regényben, a hol egy előkelő lady jutott hasonló sorsra. A regény természetesen pompásan végződött. Há-zassággal, valódi, lovagias hössel, nagy birtokkal és mesés értékű családi ékszerekkel stb.)

II.

Pár nappal karácsony előtt gróf Erdőkh Tihamér ment el a virágáros bolt előtt. A gróf egyike volt azoknak a mágnásoknak, a kik nagyon sokat költenek és minden vágyukat lehetőleg kielégítik. S minthogy a grófnak nagyon sok vágya volt, azoknak kielégítése nem ment minden föltűnés nélkül, s így a világ sokat beszélt gróf Erdőkh Tihamérről.

Ez a szeretetreméltó, léha világi megállott a virágos bolt előtt, melynek hatalmas üvegtábláján át egy fehér leányarczot pillantott meg.

S minthogy a grófnak nem olyan volt az erkölce, hogy szeretett volna az ablak alatt sóhajtozni, minden gondolkodás nélkül belépett a boltba.

Volt valami a Margit tekintetében s abban a modorban, melylyel a gróf köszöntését fogadta, hogy az sietve kapta le kalapját fejről s vette ki a szí-
vart a szájából.

A leány várakozásteljesen nézett rá.

— Virágokra volna szükségem. Ezek itt orchideák, ugyebár? Aztán a választ be sem várva, folytatta: Kérek egy nagy gyöngyvirág-csokrot, fehér-selyem manzsettában. (Csodálatosképen eszébe jutott, hogy az unokahugát holnap léptetik föl a nemzeti kaszinó piknikjén), aztán egy asztaldiszt ibolyából és rózsából és... és... gondolkozott, hogy mire *nincs* még szüksége, mialatt mohó vágygyal nézte azt az édes leányarczot.

A gróf több megrendelést tett még, azután ott hagyta koronás névjegyét, lakezimével s miután egy ropogós százassal fizetett, távozott a boltból.

Margit mosolyogva hajtotta össze a bankót.

— Milyen boldog lesz a mama, ennyi pénz látára. Aztán a névjegyét sóhajtva tette félre, miközben egy szép szüreti napra gondolt. Arra a szép napra, mely olyan boldogan kezdődött s oly nyomorultan végződött. Az őszi napsugár derülten mosolygott, ő egy hordón ült fehér ruhában, pipacsos szalmakalappal a fején, s mellette egy sötét arczu magyar állott, fekete kabátban, piros nyakkendővel. Kicsiny medaillon hullott le a földre, melyet a férfi e szavakkal nyujtott át neki:

— Nem is mutattam még magának. A menyasszonyom arczképe.

És a lánynak abban a pillanatban minden boldog álma porba hullott.

Margit abbahagyta emlékeinek felujtását s a bolt háttérében dolgozó kisasszonyhoz fordult:

— Kérem, szedje össze a gyöngyvirágokat. Az asztaldiszen majd segíték magam is. Ezeket holnap reggel el kell küldeni.

És mikor este hazament, édes anyja tényleg

nagyon megörült a sok pénznek. Ugyis gyengén ment az üzlet. A jó asszony ezer tervet forgatott fejében, hogy abból a száz forintból mivel lepje meg Margitot, a minék örülne a lány.

Margitra azonban egyelőre más meglepetés várt. A levélhordó egy illatos, czimeres, aranyhajtású levélkét hagyott ott. A lány csodálkozva bontotta fel. Az egyik Cservészy comtesse írta, az ő szülőfalujából.

... Csak képzeld! — végezte sorait. — A Bándy Géza partija fölbomlott. Nem házasodik. Szóval a tutarosi kastély asszony nélkül van és várja urnőjét . . .

Margit nagyon keveset aludt ezen az éjjelen . . .

III.

A gróf harmadnapra megint beállított a virágos boltba. Megint virágokat vásárolt. Egyszerre szenvedélyes virágkedvelő lett, mert azontul csaknem mindennap tett megrendelést Margitnál. A fehér arcú, büszke gentry leány eleintén rendkívül hüvös és tartózkodó volt vele szemben. Később azonban olyan meghitt, félig bizalmas, félig pajtáskodó tónus jött közöttük létre. Mind a kettő szellemes társalgó volt. Csakhogy míg Margitnál a gróffal folytatott társalgás egyszerűen arra volt jó, hogy a boltban töltött órák unalmát elűzze, addig a grófnak a Margittal töltött idő valóságos életszükségletévé vált. S mialatt a léha világfi könnyedén, szellemesen élcelődött a leánynyal, egész lényét izzó szenvedély töltötte el Margit birhatásaért. S ez a

vágy napról-napra jobban uralkodott rajta. Titokban sokat boszankodott is magára, hogy olyan bátortalan volt a leánynyal szemben.

— Egy virágárus leány! . . . nevetséges . . . Egy este aztán, a mágnáskaszinóból hazamenet, nagy dolgra határozta el magát.

Holnap, török szakad, végzek azzal a leánynyal. Elvégre is gróf Erdőkh Tihamér nem fog szerelmes diák módjára hónapokig sóhajtozni . . .

Ugyanaz este történt, hogy Tutarosné egész izgatottan fogadta odahaza leányát.

— Csak képzeld! Bándy Géza volt itt. Feljött egynéhány napra Budapestre. Azt mondja, dolga van. Nagyon szeretett volna találkozni veled is. De eljön még. Ugy résteltem, te! A pepita sláfrok volt rajtam!

És a jó asszony tovább fecsegett. Margit érezte, hogy minden vére a szive felé tolul, mialatt keztyűjét, kalapját letette slátszólag közönyösen igazgatta haját a tükör előtt.

Vajjon mit akar náluk Bándy Géza? . . .

IV.

. . . Látja Margit, ezeket már régen meg akartam magának mondani, de nem volt rá eddig bátorságom. Ne gondolja, hogy ez muló érdeklődés nálam. Az én szerelmem komoly és állandó, mely semmi áldozattól nem riad vissza . . .

Igy végezte a gróf szerelmi vallomását, melynek minden szava arculütés volt a tisztességes uri leánynyal szemben, mialatt a bolti asztalon áthajolva

nézett a leány arczába. Aztán a zsebéből bőrtokot vett elő, melyet kinyitva tett le az asztalra. Pompás brilliáns ékszerek szórták vakító sugaraikat a piros bársony alapról.

A leány halotthalvány arczczal hallgatta a gróf szavait. A férfi felbátorítva Margit hallgatása által, folytatta beszédét:

— Maga nem arra született, hogy egy nyomorult virágos boltban töltse életét. Mondom, én semmi áldozattól nem riadok vissza, hogy boldoggá tegyem. Édes anyjának is kényelmet biztosítok. Meg lesznek velem elégedve.

Margittal forgott a világ. Első gondolata az volt, hogy felugrik helyéről és egyszerűen kikergeti a nemes grófot, arczába vágva az ékszereket, de aztán villámgyorsan más jutott eszébe, s leküzdve fölháborodását, halk, de határozott hangon szólalt meg:

— Nagyon megtisztel ajánlatával a gróf ur, de félek, hogy elhamarkodott lépés lenne részemről, most mindjárt igent mondani. A *házasság* sokkal komolyabb dolog, mintsem ilyen hamar elhatározhatná magát az ember. Meg aztán még a családját sem ösmerem. Édes anyját soha sem láttam s a nővérét sem hozta el hozzánk bemutatni. Ezek mind olyan apró mulasztások, melyeket mind helyre kell hoznia, kedves Erdőkh, mielőtt házasságról beszélhetne velem.

Margit ezalatt egészen ura lett a helyzetnek, s mosolyogva állott föl, hogy két karjával hátra nyulva lebomló barna haját megigazítsa. A gróf meglepetésében zavartan pödörgette bajuszát, mialatt szenvedélyes mohó vágygyal nézte a leány édes szép arczát, karcsu s mégis telt idomait.

Az pedig folytatta:

— Aztán ezek az ékszerek! — fölémelte, meg-nézegette s bezárta a tokot. — Ráérünk még a nász-ajándékkal. Nem olyan sietős az. Itt van, tegye zsebre, menjen szépen haza, és gondolja meg jobban a dolgot.

Margit meg volt győződve róla, hogy a gróf fölhasználja az egérutat s abban a pillanatban távozik, hogy soha többé vissza ne térjen. Csalódott. A meglepetés sora most Margiton volt. A gróf föl-emelkedett a bolti asztal mellől, aztán merőn szembe nézve a leánynyal, határozott, férfias hangon szólalt meg:

— Semmi meggondolni valóm nincs Margit. Én szeretem magát és hajlandó vagyok *bármelyik perc-ben oltárhoz vezetni*. Ha parancsolja, azonnal beszélek az édes anyjával, elviszem a nővéremet is maguk-hoz és bemutatom magát az édes anyámnak. Bizto-sítom, hogy a hercegnő belé fog egyezni a házas-ságba. Ő azt teszi, a mit én akarok.

A leány lehunyta szemeit, mert érezte, hogy szédülés lepi meg. Ő a gróf Erdőkh Tihamér felesége! Egyszer s mindenkorra vége a nyomorusá-gnak! Milyen boldog volna az édes anyja! s mit mon-dának hozzá a gögös Cservészy lányok?! Aztán egy pillanat alatt eszébe jutott az a másik . . . Az a sötét arcú, délczeg magyar, a ki tegnap ott volt náluk és a ki azt mondta, hogy *még egyszer eljön* . . . Erre a gondolatra édes melegség járta át a lány szi-vét s ennek a behatása alatt szólt a grófhhoz, a ki várakozásteljesen nézett rá:

— Kérem, adjon egy heti gondolkodási időt. Nem akarom a dolgot elhamarkodni. No! ne sürges-

sen most! — látva, hogy a gróf nem mozdul. — Kérem, várjon egy hétig. Jöjjön el mához egy hétre ilyenkor a válaszáért. Aztán kezét feléje nyujtva, megszorította a gróf jobbját.

A gróf megcsóválta a fejét.

— Legyen, Margit. A maga kedvéért elszenvendem még ezt is. Tudja, hogy nem hiszem, hogy az egész monarchiában legyen leány, a ki gróf Erdőkh Tihamértól egyheti gondolkodási időt kérne?

Aztán tiszteletteljesen kezét csókolt neki és távozott a boltból.

V.

Képzhetni Tutarosné meglepetését, a mikor Margit megmondotta neki, hogy gróf Erdőkh Tihamér megkérte a kezét. Nagyobb meglepetés csak akkor várt rá, mikor a lány azzal állt elő, hogy egy heti gondolkodási időt kért.

— Megőrültél?! . . .

És összecsapta a két kezét. De Margit hajthatatlan maradt. Persze a leány a megkérés előzményeivel nagy bölcsen hallgatott. Nem akarta, hogy édes anyja megtudja a gróf vérig sértő ajánlatát, melyet finom politikával, ő sem akart volt megérteni.

Keserves és izgalmakkal telt hét volt ez Tutaroséknak. Margit várt . . . Minden ajtónyílásra megdobbant a szive. Hátha Ő visszajön, a mint megígérte . . . És akkor kikoszarazza a grófot. Az aszszony pedig remegett, hogy ez a „bolond leány“ még elszalasztja a grófot. Egy perczre sem tévesztette el szem elől leányát, nehogy valami bolondot csinál-

jon. Együtt ment vele a boltba s együtt ment vele haza, nap-nap után. A negyedik nap reggelén a boltba libériás inas nyitott be. A gróf küldöncze volt, két sor irással:

„Nem birom ki tovább. Édes angyalom! engedje el a három napot. E.“

Margit csak annyit válaszolt rá:

„Ha szeret, vár.“

Tutarosné kétségbeesetten sóhajtozott és égnek fordította a szemeit.

Margit pedig várt . . .

A hatodik nap délutánján, a mikor a szerelmes leány már-már letett a reményről, hogy *őt* viszontlássa, Bándy Géza nyitott be a virágos boltba. A leány nem nézett föl munkájáról, de azért megérezte az imádott férfi közellétét. Tutarosné pedig szokása szerint, összecsapta a két kezét.

— De milyen rosszul néz ki maga!

A férfi halk, komoly hangon felelt:

— Beteg voltam.

És Margit ráemelte tekintetét . . . Annyi igaz érzést és annyi szemrehányás volt tekintetében, a mennyi csak elfér egy szerelmes leányszívbe . . .

Bándy tudott olvasni Margit szemeiből . . .

Megszólalt. Hangja komolyan, ünnepélyesen hangzott a kissé homályos, fülledt levegőjü, virágillatos helyiségben.

— Eljöttem megmondani, a mi már régen nyomja a szívemet. Margit, én . . .

Tutarosné idegesen mozgolódott székén. Aztán közbevágott:

— Nem is tudja tán, hogy Margit a gróf Erdőkh menyasszonya?

A férfi komolyan nézett a lányra.

— Margit, igaz ez?

A lány boldog mosolylyal felelt:

— Nem igaz, Bándy . . .

És az ifju hitt neki . . .

Tutarosné ki akart szaladni a boltból, de megfoglák . . .

*

Igy történt, hogy gróf Erdőkh Tihamér kosarat kapott és hogy Tutarosék egy szép tavaszi napon ismét behurczolkodtak az ősi kastélyba.

Akkora már Tutarosné is ki volt békülve a helyzettel . . .

Az agglegény.

A mikor egy tavaszi napon Szentárdy Sándor hazament a hivatalból, könnyü borzongást érzett. Le is feküdt azonnal. A takarítónő még nem volt ott, s így magának kellett az ágyat megvetnie. Olyan elhagyatottnak és árvának érezte magát rideg agglegényi lakásában. A torkát úgy fojtogatta valami ismeretlen keserűség. A mint ott feküdt egyedül szobájában, valósággal sportot csinált belőle, hogy mentől jobban keserítse magát. Kéjelgett, a fájdalmas gondolatok felidézésében. Hogy mennyire el van hagyatva Isten és emberektől. Nem törődik vele senki. Itt halhat meg egyedül, a nélkül, hogy tudomást venne róla valaki. Aztán elgondolta, hogy ha tényleg bekövetkezik a katasztrófa, mennyire nem fog széles ürt hagyni maga után a világban. Igazán nem lesz, a ki valami nagyon megsirassa. Olyan „hideg temetése“ lesz, a mint mondani szokták. Hivataltársai majd összeszetesznek és küldenek egy koszorut a koporsójára. (Biztosan Horváth Muki fogja megindítani a gyűjtést. A multkor is ő gyűjtött,

mikor az öreg számtanácsos meghalt. Egy iv papirossal a kezében, megindul a miniszterium folyosóján és bekopog minden ajtón. Közben megereszt egy-két rossz viczcset.) Vajjon mi lesz a koszoru fölírása? „A jó kollegának“, vagy „Szeretett barátunknak“, vagy ilyesvalami.

Aztán eszébe jutott édes anyja. Régen, a mikor valami baja volt s le kellett feküdnie, az áldott lélek, hogy járt körülötte! Milyen gyöngéd szeretettel ápolta. Hozta a levest az ágyához s rakta a borogatást a fejére. Neki pedig akkor szinte terhére volt az a nagy szeretet. Bezzeg! nem törődik most vele senkisémm.

Ezeken az emlékeken aztán csakugyan úgy elkeseredett a harminczkilencz éves vén gyerek, hogy kicsordult a könnyü mind a két szeméből.

— Szamárság! — mormolta és idegesen nyult párnája alá. Persze a zsebkendő nem volt ott.

— Holnap mindjárt fölmondok a takarítónőnek. Semmit se végez el rendesen. Hogy késik most is. Pedig meginnék egy forró theát. Hiszen megfőzném magam is, de nincs itthon spiritusz. A rum se igen lesz elég . . .

Aztán behunyta a szemét és aludni próbált. A feje zugott s zavaros gondolatok kergették egymást agyában. Az alvás sehogysem sikerült. Majd szemügyre vette a szoba falának szürke virágos festett mintázatát. Megolvasta hány rózsaguirland van a szembenlévő falon. Hét sorban futottak párhuzamosan a virágfüzerek, négyszögeket alkotva. A másik falon csak öt van. Aztán a tetőzet festményeit kezdte szemügyre venni. Csak most vette észre, hogy a

sarokban a festésminta el van hibázva. A „művész“ elkontárkódta a technikai kivitelt.

Odakünn az udvaron a gyermekek lármázni kezdtek.

— No nézd Miska! Én át tudom ugorni. Most próbáld te!

— Én is! Én is!

Három-négy kölyök ordított egyszerre. Az egyik sirni kezdett.

— Szörnyiség, hogy a házmester megengedi ezt a pokoli lármát. Mindjárt kiszólok az ablakon.

De nem tette.

— Lesz csönd mindjárt?! — hallatszott végre a viczéné sipító hangja. Aztán halkabban szitkozódni kezdett.

A gyerekek elhallgattak.

Lassankint csöndes lett a ház s a rideg agglégényi szobára leborult a szürke alkonyat. A butorok körvonalai fantasztikus formát öltve, olvadtak össze a szürkességgel. Sándor behunyta szemeit. Nem akart látni semmit. Az előbb a lárma boszantotta, most pedig a körülötte levő mély csönd tette idegessé. Inkább megint lármáznának a gyerekek. Mire ismét kinyitotta a szemét, már egész sötét volt. Az udvaron meggyújtották a gázlámpát. Fénye bevilágított a szobába. Az udvaron átment valaki. Lépteinek zaja elhangzott a kapu alatt. Majd a harmadik emeletről a német kereskedőné lekiáltott valamit a cselédnek. Az mérgesen felelt vissza. Aztán valaki becsapta az ajtót. Megint csöndes lett a ház.

— Szörnyiség! Hogy a takarítónő még most sem jön . . .

Végre hallotta, hogy az előszoba ajtajának zár-

jában megfordult a kulcs. Az asszony halkán dudolva jött be. Hallotta azt is, a hogy gyufát gyújt és végig jön az első szobán. Aztán gyertyával a kezében belépett.

— Jesszusom! Hogy megijedtem! . . . Hát a nagyságos ur már itthon van?! . . .

(— Ostoba! Mi van azon megijedni való.) —
Kérem, legyen szives, főzön nekem egy teát. Hozzon spirituszt és rumot. Ott van aprópénz a nadrágom zsebében.

— Igenis, kezeit csókolom! Csak nem beteg tán a nagyságos ur?

— Nem jól érzem magam.

— Na de ilyet! Jó volna tán elmenni a doktorért? — Aztán a feleletet be sem várva, folytatta:

— Ne hozzam el a vacsoráját?

— Nem kell. Nem eszem.

Az asszony zavartan állott az ágy előtt.

— (Aha! értem.)

— Vagy igen! Menjen el a vendéglőbe. Haza viheti a vacsorát magának.

— Kezét csókolom! Ne mondjak ott az uraknak semmit?

Mondja meg nekik, hogy . . . Vagy nem. Ne szóljon semmit.

(— Ne tudják ma még, hogy beteg vagyok. Legyen okom neheztelni rájuk, hogy miért nem jönnek meglátogatni. Különben ugy se igen törődnek velem! — És sóhajtott.)

Az asszony kiment. Hozott spirituszt és rumot. Aztán a másik szobában hozzáfogott a tea-főzéshez. Szentárdy Sándor pedig tovább szötte gondolatait. Ma este a vendéglőben a törzsasztalnál a helye fõnn

lesz tartva, és üresen marad. Először azt gondolják, hogy csak késik. Később meg azt hiszik majd, hogy meg van hiva valahová vacsorára. A hivatalban holnap reggel már fogják tudni, hogy miért hiányzik, mert ma úgy jött el onnan, hogy rosszul érzi magát. Ebédnél azonban már a cimborák is gyanítani fogják, hogy valami baja lehet.

A takarítónő behozta a teát, letette az ágy melletti éjjeli szekrényre s néhány fölösleges megjegyzést tett.

A beteg idegesen intett kezével, hogy hagyja magára.

Az asszony fejét csóválva ment az ajtó felé. De azért a váratlan vacsora fölött való örömet csak nehezen tudta palástolni.

Az agglegény egyedül maradt beteges gondolataival. Megitta a teát, eloltotta a gyertyát és hanyat fekve, nyitott szemmel bámult bele a vak sötétségbe.

Tagjait láz gyötörte. Fázott is és melege is volt egyszerre. Beteges kéjjel nyújtzkodva bujt a paplan alá.

(— Biztosan tifusz vagy agyvelőgyulladás, vagy ilyesvalami bajom lesz. Lehet, hogy igazán meghalok. Talán jobb is lesz, mint fölgyógyulni és újra kezdeni azt az egyhangu, unott életet . . .)

*

Heves láza volt az éjjel, s másnap estére még rosszabbul lett. A cimborák fölkeresték. A doktor is eljött hozzá. Rendelt valamit, aztán távozott. A takarítónő sóhajtva járt-kelt körülötte és titokban örült a kosztnak, mit a vendéglöböl délben, este haza vitt magának. Mert a beteg nem evett semmit,

vagy alig valamit. Így teltek a napok, hetek egymásután. Szentárdy Sándor állapota csak nem javult. Barátai eleintén mindennap meglátogatták. Későbbben kezdtek kimaradni. Alig jött egy-kettő, hetenkint egyszer. Lassankint megszokták, hogy beteg.

Ő pedig már nem iparkodott keseríteni magát fölösleges bus gondolatokkal. Örült, ha nem voltak fájdalmai. Inkább remélt és bizott fölgyógyulásában. Ezer meg ezer tervet kovácsolt a jövőre. Künt derült, napsugaras tavasz ragyogott s a beteg anynyira vágyott ki a szobájából. Mindig azzal biztatta magát, hogy: Majd holnap . . . holnap . . .

E mellett ereje rohamosan fogyott. A doktor maga sem tudta mi baja. Az emésztő láz egyetlen nap sem maradt ki, s abban az ijesztően lesóványodott alakban alig lehetett ráösmerni a „szép Szentárdy Sándorra“, a mint az asszonyok elnevezték.

Az asszonyok! . . .

Az agglegény sokat gondolt rájuk. Az asszonyokra, a kik olyan nagy szerepet játszottak az ő zajos multjában.

Egy délután, hogy egyedül volt s láztól gyötörve ott hánykolódott ágyában, különösen sokat gondolt régi szeretkezéseire.

Főképen *egy asszony* jutott eszébe . . . Egy sötét haju, sötét szemü, magas, karcsu teremtés, a kinek rózsaszinü fekete bőre s bolondítóan behizelgő, meleg hangja volt.

Szerették egymást, forrón . . . igazán . . . Há-zasságra még sem gondolt egyik sem. Olyan igen-igen boldogok voltak egymással, hogy annak az édes, bizalmas nap-nap utáni együttlétnek elmulása, vagy

a körülmények megváltozhatása egyiknek sem jutott eszébe.

Nem hitték, hogy a boldogságuknak vége lehet valamikor.

Pedig mégis vége lett . . .

A láztól gyötört beteg ott a forró párnákon hánykolódva, végig gondolta annak a régmúlt, boldog szerelemnek minden fázisát.

Nagyon sok volt a poézis abban a viszonyban, a mely csak egy rövid tavaszon tartott. Az a bübajos szerelem, mely őket egymáshoz fűzte, olyan volt, mint egy száz év előtti, levendula illatu, édesbus, poetikus románcz . . . Telve virágillattal, dallal, költészettel . . .

Az ő kedvencz virága a fehér orgona volt. Sándor a gyöngyvirágot szerette. Ésők sok-sok gyöngyvirágot, meg orgonát szakítottak azon a esodaszép tavaszon, a mikor nap-nap után együtt csatangoltak erdön, mezön . . .

A szép asszony szerette az illatszereket is, meg a dalt. A magyar nótát. Sándor sokat huzatott az ablaka alatt egyszer-másszor. Most is a fülébe cseng a kedvencz nóta, a mit annyiszor daloltak együtt:

Esik a hó, fázom nagyon
Takarjon be, kis angyalom!

És az illat! Az az édes, bódító, előkelő exquisit-illat, mely csak úgy áradt a szép asszony ruhájából, belélopva magát az ifju agyába, szívébe, mámorossá téve, fogva tartva s megigézve egész lényét . . .

A beteg homlokát elöntötte a verejték . . . Teljesen beleélte magát a múlt édes emlékeinek fel-elevenítésébe.

— Csak még egyszer láthatnám. Csak még egyszer megfoghatnám a kezét, hallhatnám a hangját és érezném azt az édes illatot, a mely összeolvadt az ő hajának illatával . . .

A beteg félig-meddig önkívületben fetrengett az ágyon. A rideg agglegényi szobában néma csönd volt. Csak a fali óra ketyegett egyhanguan . . .

Ekkor a szomszéd szobából léptek hallatszotak. Könnyed, női léptek. Selyem szoknya suhogott és édes illat szállt a levegőben.

A szép asszony, kit a lázbeteg képzeletében fölidézett, tényleg megjelent a küszöbön.

— Itt vagyok, Sándor! Meghallottam, hogy beteg és eljöttem meglátogatni.

Odalépett az ágyához és föléhajolt . . . A beteg lázban égő szemekkel nézett a szép asszony arczába. Azt hitte álmodik.

Az meg eltitkolta a megdöbbenést, mit a halálos kór rombolása által előidézett látvány keltett benne. Mosolyogni próbált.

— Én vagyok, Sándor. Eljöttem ápolni. Meglássa, hogy jobban lesz.

A beteg csak nézte, nézte mohón, vágygyal azt az édes, barackvirágszinü arcot. Ismét érezte a régi, bódító illatot, mely csak úgy áradt a szép asszony egész lényéből, s hallgatta azt a meleg, bűvös hangot. . . .

A nő leült ágya mellé s egyik kezével megfogta a beteg kezét, míg a másikat rátette forró homlokára.

Aztán beszélt neki a multról. Arról a bűbajos szép tavaszról, melynek annyi virága volt . . . Biztatta a jövővel, a fölgógyulással. Gyöngéden, sze-

retettel beszélt hozzá, mint anya a gyermekéhez. A beteg hallgatta lehunyt szemekkel, megnyugodva, félálomban. Aztán összezavarodtak gondolatai s már nem hallott semmit. Teljes nyugalom szállt szívébe, melynek verése perczről-perczre csöndesedett . . . Arczán átszellemült mosoly jelent meg . . .

Lassankint lebocsátkozott a szürke alkony a rideg agglegényi szobára, melyben ijesztő csend honolt. Csak az óra egyhangu ketyegése hallatszott. A szép asszony már nem beszélt. Csöndesen ült az ágy mellett, nehogy fölébressze a beteget, s nem vette észre, hogy lassan miként hül ki annak keze, az ő kis kezében . . .

Másodvirágzás.

Annak idején nagy port vert föl a Póka Ella esete. Ez az akaratos, önfejű, jukker leány Tokicsán Kristóffal, az „örmény mágnás“-sal járt jegyben. Ugy történt, hogy staffirung vásárlás közben, Ella semmivel sem volt megelégedve. Halálra kinozta az anyját. A jó asszony végre megsokalta a dolgot, és egy szép napon az Ella apai hozományát, a mit az nap fizetett ki az almási zsidó, a kendereskényi pusztáért, oda olvasta a lánya kezébe. Hatvan darab ezres volt.

— Itt van a pénzed leányom. Csinálj vele a mit akarsz, vásárolj a mit akarsz, én nem avatkozom többé a dolgaidba.

Ella zsebre vágta a bankókat s egész flegmatikusan csak annyit felelt rá:

— Jobb is lesz.

Most jön a java.

Aznap vacsorán Beladokicséknál voltak mindnyájan. Hetedhét országra szóló czéczó volt, cigánynyal, éneekkel, tánczczal, ivással és kártyával.

Járta a „ferbli“ erősen. Ella és Tokicsán egy kompániában játszottak. A dolognak az lett a vége, hogy reggelre az örmény elnyerte a menyasszonya hozományát. Másnap aztán visszaküldte neki mind a 60.000 forintot — a jeggyűrűvel együtt.

Ellát nagyon bántotta az eset, de nem mutatta.

Volt még ugyan egy imádója, a Stipkovics fiu, dehát Ella a Lenczi gyereket a gazdag örmény mellett nem vette komolyan.

*

Azóta két év múlt el.

Megint Beladokicséknál találkozunk az illusztris társasággal. Gyönyörű őszi nap volt s a vidám szüreti mulatságra összegyűlt a bátorkai szőlőben a vidék uri társaságának színe-java. Az idén korán szüretelnek. Szeptember elején járt az idő. A Beladokicsék tanyája hangos volt a vendégek zajától. A piros téglával fedett széles borház erese alatt ott „stimmeltek“ a cigányok. A konyhából pecsenye-sistergés hallatszott, a szedők puttonnal hátukon, dalolva jártak a hegyre föl s alá. A lankás hegyoldalon rögtönzött sátor alatt főztek a cselédségnek. (Lesz báránypörkölt meg haluska bőven.) Egymást érték a gentry urak fogatai. A nyalka bajuszu, fényes csizmás parádés kocsisok egymásután fordultak be a fészter alá. Beladokicsné meg a két lánya, köténnyel maguk előtt, ott sűrögtek, forogtak, a vendégek közt, meg a konyhában, a hol Batoganné, a három vármegye leghiresebb főzőasszonya dirigált. Nagy szerencse, ha megkapja valaki a konyhájára. Mert kapós ám Batogánné asszony! Nélküle nem esik meg nagyebéd, vagy

vacsora a vidéken. Ma is a dercsiki báróhoz hívták keresztelőbe. De már ő csak inkább jött a Beladokicsné nagyságához. A Beladokicsék szürete mindig híres czeczó szokott lenni. Ma meg különösen sokan gyültek össze, mert két nappal volt az idő a követválasztás előtt. Az egyik legérdekesebb vendég volt az örmény mágnás, Tokicsán Kristóf, a kerület „szeretett képviselőjelöltje“, a ki Tárdokh Gerővel, a volt alispánnal mérkőzik meg a mandátumért. De az örmény győzelme több, mint bizonyos.

Póka Ella mitsem változott, hogy utoljára láttuk. Ugyanaz a magas, karcsu, telt idomu jukkerleány, okos fekete szemekkel. Jól fest nagyon, egyszerű fehér ruhájában. (Pedig a rossz nyelvek azt mondják, hogy közelebb van a harminczhoz, mint a huszhoz. Az bizonyos, hogy a kis Dokárdy Margit, az a pikáns arczélü, vöröshaju 16 éves fruska, a kinek az anyja nagyon szeretné neki az örményt megfogni, Ellát néninek hívja).

Elég az hozzá, hogy a volt vőlegény és menyasszony itt találkoztak először a szakítás óta. Kicsit feszélyezett volt a helyzet, de Ella könnyed modorával tultette magát rajta.

— Hát maga mit huzódik, mintha félne tőlem? Nem haraptam én még le senkinek az orrát.

Szólt és mosolyogva nyujtott kezét az örménynek, a mint véletlenül ketten maradtak a borház erkélyén.

Tokicsán nevetett, mialatt jó pajtás módjára megrázták egymás jobb kezét.

— Maga, ugy látszik, a régi maradt.

— Oh! dehogy. Azóta két évvel vénebb vagyok.
— És könnyedén sóhajtott.

— No az nem látszik meg rajta.

Dokárdyné ezalatt ott magyarázta Beladokicsnének, hogy:

— Ugy látszik, Ella megint hálójába akarja keríteni az örményt. No! megmondhatnám neki, hogy hiába erőlködik. Az az ember olyan szerelmes az én Margitomba, hogy fogalmad nincs róla. Én meg nem tudom, mit csináljak. A gyerek csak most mult tizenhat éves, Tokicsán pedig bizony közel lesz a negyvenhez. Hej! Ella is megbánhatta már a mit tett. Most már hozzá menne a Stipkovics fiuhoz is. Csakhogy úgy tudom annak se kell. Az meg most a Tárdokh Gerő huga után bomlik. Persze a házasságból csak akkor lehet valami, ha Tárdokhot megválasztják képviselőnek.

A jó asszony még tovább is fecsegett volna, de a háziasszony félbeszakította:

— Megbocsátasz, édesem, de ki kell nézнем a konyhába. Magában pedig azt gondolta, hogy: „Hej, dehogy nem adnád te a lányodat Tokicsánhoz, még ha hatvan éves volna is. Csak venné. Az olyan kérőt, a kinek 10.000 hold földje van egy tagban, nem szokás kikoszarzni.“

Ekkor egy libériás hajdu sietett föl a borház felé.

— Itt a Löffelbaum zsidó. Az Ella nagyságával szeretne beszélni. Referált a házi asszonynak.

Ella meghallotta. Lekialtott az erkélyről:

— Jöjjön fel, ha dolga van velem.

— Hát az mit akar magával? — kérdezte az örmény.

— Tudja, belőlem azóta nagy szőlősgazda lett. Megvettem a Borusházy szőlőjét s most a borért járnak rám ezek a zsidók.

— Mi ujság, öreg? — fordult Löffelbaumhoz, a ki levett kalappal állott meg előtte.

Ebben a perczen a kis Dokárdy Margit lépett ki az erkélyre.

— Jesszusom! Ella néni? hát te itt vagy?! Már mindenütt kerestelek s kaczer pillantást vetett az örményre. Az meg megszólalt:

— Csak nem engedi Ella... nagysád, hogy Margitka néninek hívja.

— Egy ilyen vén leányt?! Miért ne? Aztán folytatta a tárgyalást a zsidóval.

— Már megmondtam, hogy tizenhétért nem adom, öreg. Ha meg akarja venni, 18 és fél krajczár literje. Ez az utolsó ár, ebből egy fityinget sem engedek.

— És Ella néni csak így alkuszik és tesz-vesz az anyja nélkül? Nagyszerű!

Szólt valódi mű-naivitással Margit Ella felé fordulva.

— Nagykoru vagyok s a magaméval azt tehetem, a mit akarok. Válaszolt kissé idegesen a lány, aztán Löffelbaumhoz fordult.

— Na, mi lesz? Nem akarok itt magával reggelig tárgyalni.

Az öreg zsidó sóhajtozott és a fejét csóválta. Aztán belényult piszkos kaftánjának belső zsebébe s egy nagy bugyellárist vett ki onnan.

— Tessék az előleg.

Egy, két ezres bankót nyujtott a lány felé.

— Adjak még?

— Jó lesz, ha vagy négyezer forintot ad. Szükségem van a héten a pénzre. A jövő hét elején pedig ugyis szüretelek.

— Mennyi termést vár? — kérdi az örmény.

— Lesz vagy ezer hektoliter.

— Istenem! milyen jó annak, a ki ilyen gazdag! — Nyafogott Margit sóvár szemekkel nézve, hogy Ella zsebre vágja a négy darab ezrest. Aztán megírta a nyugtát, mialatt Tokicsán Margittal lement a présházba.

A vég nélküli ozsonna után a társaság egy része ott maradt az asztalnál kvaterkázni, meg énekelni. Egy másik asztalnál kártyához teritettek. Anekdotázás is volt bőven. Beladokics elemében volt. Csak úgy harsogott a kaczagás körülötte. Egyik pikáns adomát a másik után beszélte el. A hölgytársaság menekült is köréből.

— Na gyertek ide lányok! Ezt most ti is meghallgathatjátok.

De azok nem nagyon biztak benne.

— Köszönjük, nem kérünk belőle.

Beladokics meg elkezdte:

— Ösmeritek az öreg Szigonyit? Olyan magyar nadrágos, pipás, jóizü táblabíró bácsi. Hát úgy történt, hogy egy hasonszörű barátjával fölment a multkor Budapestre. Hogy, hogy nem, elvetődtek az operába is. Persze páholyban ültek mind a ketten. Valami bolond balletet adtak. Az öregnek csak úgy dülledt a szeme, mikor a prima ballerina veszettül forgott, feje fölé emelve lábait. Egész kihajolt a páholyból, úgy nézte. Egyszer csak, mikor a táncosnő szédületes gyorsasággal forogva, éppen be akarta végezni a táncot, az öreg izgatottsága tetőpontján,

önkéntelenül belékiáltott: „Ni ni! kutya teremtette! mindjárt leesik!“ A czimborája azonban, a ki mellette ült, sietett megnyugtatni: „Ne bántsa, bátyám! Ő tanulta, ő tudja, hadd csinálja.“ Persze az egész színház közönsége óriási kaczagásban tört ki. A két Mujkost meg csaknem kivezették.

Az anekdotázók tovább is együtt maradtak. A kiket pedig a játék ördöge hajtott, leültek ferblizni. Fájdalom, Ella is köztük volt. Az anyja kétségbeesett. Még nagyon a szája izében volt lányának a multkori kártyázása, mikor nem csak a hozományát, hanem a partiját is elkártyázta. Minthogy azonban ugyis tudta, hogy falra borsót hányna, ha szól, megelégedett azzal, hogy Beladokicsnének panaszkodott.

— No nézd! azt a haszontalan lányt. Már megint ferblizik. Én nem tudom, mit csináljak vele.

— Ugyan, hadd el. Csak nem fog megint 60.000 forintot veszíteni. Meg aztán, ugyis hiába beszélnél neki.

— Tudom. És sóhajtott.

A kártyaasztalnál meg ezalatt vigan szórták a pénzt. Négyen voltak. Tokicsán, Török Arisztid, a főispán, Ella és az öreg Dokárdy. A lánya, Margit ott kotnyeleskedett. Tüntetőleg nénizte Ellát és adta a naivát.

— Tíz forint a „blind.“

— Megadom. Hivok huszat.

— Mi van érte?

— Két ász.

— Kevés.

És az örmény egy kétszáz forintos kasszát sepert be.

Ella kipirult arczezal, csillogó szemekkel szórta

a pénzt. Tokicsán le nem vette a szemét róla. Ella a negyedik ezres bankót váltotta már, mikor a házi asszony jelentette, hogy tálalva van. Tessék vacsorázni. Ugyan, kinek kéne enni egy olyan hosszú uzsonna után?! Tessék eltenni. Majd később eszünk. A szedők bevégezték munkájukat. A csillagok lassankint kigyultak az égen s a napszámosok danája beléolvadt a tücsökesiripelésbe. A bokorból szerelmes madár hallatta énekét. A vacsorázó asztalnál nagy volt a hangulat. Beladokics anekdotáin nagyot kaczagott a társaság.

Pohárcsengés és éljenzés hallatszott odaát. A kártyázók nem ügyeltek semmire. Nekik megállott az idő. S hogy az örmény veszíteni kezdett és mindjobban hazardirozott, Ella vigan szólt rá:

— Lássunk egy kis követválasztási pénzt is.

Éjfél rég elmúlt már, mikor a kártyások elgémberedett tagokkal fölálltak az asztaltól. A társaság készült hazafelé.

Ella egy nagy csomó bankót gyűrt zsebre.

— Mi kvittek vagyunk — fordult hozzá a főispán.

— Igen, én nem tartozom senkinek. Magától azonban kapok . . .

Az örmény közbevágott.

— Tudom. Szabad karomat ajánlani? Levezetem a kocsihoz.

— Köszönöm.

— Mennyit kap tőlem? Tokicsán megszorította a leány karját.

— Negyvenháromezer forintot.

— Sok pénz. És mennyit nyert készpénzben?

— Tizenhetet.

— Az hatvanezer forint. Épen annyit veszitek. Most tehát kvittek vagyunk.

Ella kissé elhuzta karját a karjából és csodálkozva nézett rá.

— Nem értem.

— Na igen! Két év előtt hatvanezer forintot nyertem magától és visszaküldtem. Most lekvittelte.

— Ha visszaküldte, elég bolond volt. Én nem engedem el e tartozást.

Az örmény hamiskásan mosolyogva felelt:

— Nekem pedig nincs miből fizetni. A választás is rengeteg pénzembe került. Ha tetszik, *foglaljon le. Rendelkezésére állok.*

Ella kényszerhelyzetben volt. Mit tehetett volna okosabbat, minthogy lefoglalta az örményt?! . . .

Tavaszi álm.

I.

A mikor Bocsvay Kálmán, cs. és kir. kamarás egyszer éjfélután haza érkezett nagyuri garçon lakásába, csodálatosan sivárnak és barátságtalannak találta azt. A drága szőnyegek, faragott butorok, értékes apróságok s mindenféle emléktárgyak egy haszontalanul, léhán eltöltött ifjúságra emlékeztették. S jólehet ezek a selyemkárpittal bevont falak sok édes óráról suttoghatnának, a méltóságos ur má nem volt olyan hangulatban, hogy elmerengjen rajtok. Sőt ha visszatekintett harminczöt éves multjára, undor fogta el. Barátait, barátnőit megunta s a nagyvilági szórakozásokkal csömörig volt. Teljes tudatában annak, hogy egész élete előkelő tétlenségre van kárhoztatva, reménytelennek és üresnek találta a jövőt.

Álmatlanul hánykolódott ágyában, tágra nyilt szemekkel bámulva a tetőzet plasztikus pogány isteneit. Szeretett volna valami nagyot tenni, valami merész lépésre elhatározni magát, a mi kira-

gadja eddigi környezetéből s egész jövő élete folyását megváltoztassa.

Végre hajnal felé azzal a gondolattal aludt el, hogy másnap utazik. Ezelőtt néhány hónappal ugyanis váratlan örökség szállt reá. Egy gyermektelen nagynénje halt meg, a ki ezer hold földet s egy vén családi kastélyt hagyott rá, valahol az isten háta mellett, a Kárpátok alján. Bocsvay nem sokat törődött az örökséggel. Vagy negyvenezer forint jövedelme a nélkül is volt s így az a jövedelem, a mit új birtoka hozott neki, nem jött számításba nála. Most azonban eszébe jutott az örökség s elhatározta, hogy leutazik birtokára.

Másnap délben már a vonaton ült s a mikor kirobogott a pályaudvarból, mosolyogva gondolt reá, hogy szökése a fővárosból, abban a nagyvilági körben, a melyben mozgott, eseményszámba megy. A kaszinóban este hiába fognak reá várni partnerei. A korhely cimborák azt sem fogják tudni, hová tűnt el szezón derekán. A bőjti piknikek is hátra voltak még. A színházakban üres lesz a helye. Pedig egy szenzációs premier volt a küszöbön, melynek hősnője, a primadonna, a kihez őt híres barátság fűzte, az ő tanácsa nélkül nem fogadott el újabb szerepet.

— Ejh! bolondság! meguntam már az egész históriát . . .

S végigsimitotta szép szöke bajuszát. Aztán ásitott és szivarra gyujtott. A tájak villámgyorsan változtak a kupé ablakából. Még csak tél utója volt, de a vidék már kora tavaszi képet mutatott. A zsiros fekete földeket itt-ott gyenge zöld táblák tarkították. Az őszi vetés fölütötte fejét. Máshol meg víz

alatt volt minden. A földeken egy-két munkás foglalatoskodott, a kik abbahagyva a munkát, utána bámultak a vasszörnyetegnek.

A mikor másnap reggel megérkezett, a kis falusi állomás földes perronján a kasznár fogadta. Egy vadászkalapos, csizmás magyar. Majd oda vezette a fogathoz. Az ő fogatához, a melyet még eddig nem is ismert. A bakon nyalka bajuszu parádés kocsis ült, a ki tisztességtudóan emelte meg struczcztollas kalapját a méltóságos ur előtt. Aztán fölültek, a kocsis nagyot cserditett ostorával s a két tüzes félvér tovarepítette őket.

Utközben a kasznár megmutogatta a földeket. Beszél a gazdálkodásról, a helyi viszonyokról. Elmondta, hogy minő kilátások vannak a jövedelem szaporítására stb. Bocsvay szó nélkül hallgatta, csak bólintgatott a fejével és ásitozva nézte jobbra-balra a földeket. Azt is megtudta a kasznártól, hogy a kastély egészen jó karban van tartva, és hogy ez főképen a „tekintetes nagyasszony“ érdeme. Ez özv. Horváth Gáborné, a kinek ugy férje, mint apósa a Bocsvayak szolgálatában töltötte életét s ezért a legutóbbi birtokosnőtől nyugdíjképen lakást és ötven hold földet bir örök haszonélvezetre.

II.

— A tekintetes nagyasszony kérdezteti, hogy a méltóságos ur hány órára parancsolja a vacsorát?

Egy pirosképü falusi cseléd állott meg az ebédlő ajtajában. Bocsvay ott ült a nagy tölgyfa asztalnágyedül, a jóízűen elfogyasztott magyaros ebéd után, egy finom bok szivar mellett feketézve.

— Köszönöm figyelmét. Majd később leüzenek.

A lány kiment. Bocsvay különösen jól érezte magát az új helyzetben, mely annyira különbözött eddigi környezetétől. A kastély tágas ebédlőjének egész berendezése, a régi butorokkal, a füstös családi képekkel a falon, szokatlan hangulatot költött benne. A kandallóban hatalmas hasábfák pattognak. Az ő erdejéből. Hogy ő ennek a vén kastélynak ura és gazdája! . . . Akár örökké is itt maradhat. Ezek a romlatlan, naiv falusi emberek, a kik egész életüket itt töltik, távol a nagyvilág zajától, az ő rendelkezésére vannak itt s az ő kenyerén élnek. Noha nem kell külön megfizetni minden lépésüket, mint a fővárosban, a hol kitanult pinczerek, klubszolgák és mindenféle rafinált szolgálattelkek vették körül, a kikkel akarva, nem akarva, szoros összeköttetésben kellett állnia, mert ők gondoskodtak nagyvilági életének apró kényelmeiről.

Aztán fölállott és kinézett az ablakon.

Szép tágas park vette körül a kastélyt. A parkot rácsos fakerítés választotta el a külső udvartól, hol a cselédség szorgosan foglalkozva járt kelt. Az alacsony istálló, béresház, magtár szerényen huzódtak meg az udvar végén. Az épületek háta mögött pedig magas hegyek nyultak ég felé, melyeknek ormain tündöklő, fehér szűzhó csillogott.

Bocsvay gyönyörködve nézte a festői képet, mely reá, mint megcsökönysödött fővárosi emberre, újdonság ingerével hatott. Később bejárta az egész kastélyt. A régi antik berendezésű termekben mindenütt rend és tisztaság uralkodott. Az a gondos női kezekre valló tisztaság, a mely nem csupán a fizetett munka hatását teszi az emberre, hanem ön-

álló, finomult izlésre és rendszeretetre enged következtetni.

— A tekintetes nagyasszony keze . . .

Gondolta Bocsvay magában. Egész nap nem mozdult ki a házból. Ismét egyedül vacsorázott és korán lefeküdt, egy hatalmas, mennyezetes ágyba. S jólehet fáradt volt, soká nem tudott elaludni.

— Vajjon hogy nézhet ki a tekintetes nagyasszony? Még nem is láttam. Biztosan öreg nő lesz, a kinek minden öröme a becsületes munkában telik . . .

A hold bevilágított a hálószobába, s rátüzött egy régi családi képre. Bocsvay jól tudta, kinek a képe. Egy szelid arcú, kékszemű Bocsvay ős volt. Bocsvay Jób, a ki a XVI-ik században élt és a kit a családi intrika halálba üldözött mert rangján alul házasodott, szerelemből . . .

A méltóságos ur végre elaludt s egész éjjel Bocsvay Jóbbal meg a tekintetes nagyasszonynyal álmodott . . .

III.

Egészen olyan volt, a milyennek képzelte. Galambösz haján fekete csipke-főkötővel és jóságos, okos fekete szemekkel.

Ott lakott ő is a kastélyban. Két kis szobája volt a földszinten.

— Isten hozta! — És az özvegy nyugodt méltósággal állt föl kézi munkája mellől, a mikor másnap reggel Bocsvay bement hozzá. — Isten hozta idehaza!

A férfinak olyan jól esett ez a keresetlen hang,

ez az egyszerű modor, mely annyira különbözött azoknak a hölgyeknek a hangjától és modorától, a kikkel eddig érintkezett. Olyan édes meleget érzett szive körül, mikor ez a tiszteletreméltó matróna azt mondotta neki, hogy „Isten hozta idehaza“, hogy szerette volna érte megcsókolni mind a két kezét.

— Igyekezni fogunk, hogy jól érezze itt magát. Az özvegy helyet mutatott maga mellett s ismét fölvette munkáját.

— Nagysád egyedül vezeti a háztartást? Sok baja lehet vele.

— Dehogy. Itt az én kis hugom, a ki segítségemre van mindenben.

Egy rózsás arczu fiatal leány állott meg a szomszéd szoba küszöbén.

— Oh! a méltóságos ur! s bájosan pirulva köszöntötte a férfit, a ki a tökéletes világfi udvariaságával pattant föl a székről.

— Ilonka hugom. Mutatta be Horváthné. Elhunyt nővérem leánya.

— Én láttam megérkezni tegnap . . . Aztán hirtelen elhallgatott. Eszébe jutott, hogy talán helytelen is, a mit beszél.

Bocsvay perczre sem vette le tekintetét az édes leányarczról. Ilonka pedig csevegett, vidáman, gondtalanul. És a férfi önkéntelenül összehasonlítást tett eddigi hölgyösmerősei és a leány között . . . S ez az összehasonlítás nem *amazoknak* előnyére ütött ki. . .

Aztán ő vette föl a beszéd fonalát s a szellemes nagyvilági ember rutinjával vezette a társalgást. Szavait inkább az öreg urnőhöz intézve, mi alatt az az édes bájos gyermek érdeklődéssel leste ajkairól a szót.

Igen kellemesen telt az idő s a mikor a kakukos óra a falon tizenkettőt ütött, mind a hárman nagyon elcsodálkoztak rajta. Bocsvay mentegetődzve hagyta ott a kis társaságot.

Pár percz múlva pedig fegyverrel a vállán és egyéb vadászrekvizitumokkal fölszerelve, neki indult a közeli erdőségnek. Ott csatangolt egész nap. Öregeste volt, hogy hazaérkezett s a mikor az özvegy ablaka alatt elhaladt, az áttetsző fehér függönyön keresztül egy karsu leányalak imbolygó árnyékát látta meg . . . Pár pillanatra megállt az ablak alatt. Aztán idegesen simította végig tömött, szőke bajuszát és fölsietett a kastélyba . . .

IV.

— Már többször akartam magát kérni, Ilonka . . . hogy ne szólítson engem méltóságos urnak. Az olyan szertartásosan hangzik.

Ilonka kerekre nyílt szemekkel bocsátotta le kezimunkáját az ölébe.

— Hát hogy szólítsam?

A férfi gyöngéden, szeretettel nézett a lány kipirult arczába . . .

Ott ültek ketten a kis szobában, mialatt a néni a konyhában foglalatoskodott.

— Szólítson egyszerűen . . . Bocsvaynak.

(Ugy szerette volna mondani, hogy *Kálmánnak*, de félt, hogy a tulságos bizalmaskodással elriasztja ezt az ártatlan gyermeket.)

— Óh! nem tudom, hogy mit fog hozzá mondani a néni. És . . . talán nem is illik . . .

— Ha én kérem reá, nyugodt lehet, hogy nincs benne semmi illetlen . . .

A lány tovább folytatta munkáját, mialatt a férfi pillanatra sem vette le róla tekintetét . . .

Már két hónapja, hogy itt lakott ebben a vén kastélyban s ezalatt az idő alatt a blazirt viveur keblében csodálatos változás ment végbe . . .

Mindennap együtt volt a leánynyal s mindennap jobban tudatára jött annak, hogy mélyen és igazán szereti, és hogy egész élete boldogságát csak vele találhatja föl. Már hetek óta mindennap azzal az elhatározással feküdt le, hogy másnap komolyan fog beszélni a leánynyal. Mert megmásíthatatlan elhatározása volt, minden előítélettel szakítva, feleségül venni őt. És oh! csodálatos! Ez a dusgazdag, előkelő ur, a ki az ország legelső családainak leányai közül válogathatott volna, nem merte megkérni az özvegy tisztartóné árva hugát! Hányszor, de hányszor elgondolta és kiszinezte magának azt a boldogságot, a melyet Ilonka birásával remélt elérni s mégis egyre halogatta a vallomást. Jóllehet kosártól nem félt, de attól komolyan tartott, hogy az adott körülmények között a leányt válaszában nem a szerelem fogja vezetni . . .

Még sokáig ott ültek ketten a kicsiny szobában. És a férfi olyan boldog volt a leány közelében, a ki serényen öltögetett és gondtalanul, vidáman beszélt vele.

Az ablak nyitva volt és odakünn derüs tavaszi napfény ragyogott . . . Egy vén almafa bizalmasan bólintgatott be hozzájuk, édes illatu, fehér virágaival . . .

Bocsvaynak sokszor, nagyon sokszor, még évek

mulva is eszébe jutott ez a bűbajos tavaszi szép reggel, a mikor az almafa virágzott . . .

V.

Másnap délben Bocsvay, mielőtt kiment volna az erdőre, benézett Horváthékhoz, jónapot mondani. Hogy benyitott az ajtón, elragadtatással nézett végig a kis szobában, melyben elringató hangulat uralkodott.

A hófehér abroszszal terített asztalon, régi porcellán és ezüst között, tarka pohárban ibolyabokréta pompázott. Az öreg asszony ott ült az ablakmélyedésben, a nagy karosszékekben, Ilonka meg épen hogy bevégezte a terítést. A kakukos óra hangosan ketyegett a falon s a sarokban, a kályha mellett egy czirmos czicza barátságosan duruzsolt.

— Mennyivel kedélyesebben étkeznek magok itt ketten, mint én odafönn egyedül. Ha nem várának az erdön a vadászok, most meghivatnám magamat ebédre.

Az öreg asszony mosolyogva állt föl a székből.

— Akármikor szivesen látjuk. De azért ne siesen ugy. Üljön le minálunk.

Ilonka széket tett a férfinak.

— El is hiszem, hogy nem valami jó étvágyal ehetik odafent egyedül, a sok komor tekintetű, füstös családi kép között. Brr! én mindig fázom, valahányszor abban a teremben vagyok. És a leány csengő kaczagásban tört ki, két sor egészséges, fehér fogat mutatva.

— Meg kell, hogy védelmezsem öseimet, szólt

a férfi tréfásan. Nem mindenkinek van olyan komor tekintete. Emlékszik arra a fehér arczu, szőke szakállas ifju arczképére, a melyiknek rámájából a sarokban ki van vágva a családi czimer?

— Emlékszem.

— Az a Bocsvay Jób arczképe. Az ő tekintete szelid és barátságos. Ifjan kellett meghalnia, mert nagyon szeretett . . . Majd egyszer elmondom az ő szomoru történetét . . .

— Én pedig addig is, tudok egy vigabb történetet — szólt mosolyogva az öreg asszony.

— De néni! az istenért! . . . Ilonka pirulva ugrott föl ültéből.

— Te bohó gyermek! Nincsen abban semmi szégyelni való. Tudom, hogy a méltóságos ur érdeklődik irántunk és örömmel fogja hallani.

A leány piros lett, mint a rózsa. Az öreg asszony pedig folytatta:

— Boldogult férjem unokaöccse, Horváth Géza irt ma Budapestről. Letette az ügyvédi vizsgát. Ezek a gyerekek már olyan régen szeretik egymást s most végre semmi akadály nincs előttük, hogy egybekeljenek.

Bocsvay ugy érezte, hogy pillanatra megállott a szive dobbanása . . . Minden vér elköltözött az arczából s forogni kezdett vele a szoba. Azután ránézett a leányra, a kinek szép arczán a boldog szerelem glóriája ragyogott . . .

Végre megszólalt:

— Tiszta szivemből örvendek boldogságának. . . Többet nem szólhatott. A hangja rekedten, idegen-szerűen hangzott. Ugy tűnt föl neki magának is mintha valaki más beszélt volna . . .

De a két nő nem vett észre semmit. Boldogan mosolyogva néztek egymásra . . .

A kis szobában ünnepélyes csend volt. Csak a vén kakukos óra ketyegett hangosan s a sarokban, a kályha mellett a czirmos czicza duruzsolt . . .

VI.

És Bocsvay Kálmán egyszer-másszor, a mikor a fővárosban festett arczu dámák között, cigány és pezsgő mellett virraszt, hirtelen elkomolyodik . . . S ha kérdik, mi baja? nem felel . . . Egy édes bús tavaszi álom jut eszébe . . . És ilyenkor érzi, hogy a lelkének jobbik fele ott maradt valahol a Kárpátok alján, egy vén kastélyban . . .

A kis mama.

Az üvegház gobelin ajtófüggönye szétnyilt és ismét összeomlott, a mint Ella hirtelen belépett. Pillanatra megállt az ajtónál. Hallgatózott. Aztán izgatottan sietett a közepén függő lámpához s lejjebb csavarta. A meleg nedves, bódító illattal telített téli kertben félhomály derengett. Ella egyik kezével uszályát könnyedén megemelve, másik kezét hevesen dobogó szívére nyomta. Kivánatos, üde szép leány, a kinek pompásan fejlett alakja remekül érvényesült a nehéz, fehér selyem ruhában. Ugy állt ott, mint a megtestesült rossz lelkiismeret. Aztán megkerülve az exotikus növénycsoportot, hátra sietett, a hol a fikuszok, azaleák, kaméliák, jáczintok, rózsák és pálmák között elrejtett kerti padra ereszkedett. Az ünnepélyes csöndet csak a szökőkút halk csobogása törte meg. Pár perczig ült ott egyedül, aztán a háta mögötti ajtó felől óvatos zárnyitás zaja hallatszott.

A másik pillanatban egy férfi állt előtte. Erőteljes athleta-alak, frakban, fehér nyakkendővel,

rövidre nyirt, hegyes szőke szakállal és mérész tekintetű, kék szemekkel.

Szó nélkül emelte ajkaihoz a leány kezét, a ki nem merte szemeit fölemelni hozzá.

— Ella! nézz reám — szólt a férfi, halk, szenvedélyes hangon.

— Nem kellett volna engednem unszolásodnak, — szólt gyorsan, izgatottan a leány, reá emelve sötét szemeit. — Halálos bűn, a mit teszünk ő ellene. A ki olyan jó mindkettőnkhez s annyira szeret bennünket. Nem kellett volna ide jönnöm.

— Én édes boldogságom! — És a férfi leült, egész közel hozzá s két kezével megfogta a leány jobb-ját. — Miért beszéljünk most másról, a mikor itt vagyunk ketten, bizalmas együttlétben? Hiszen tudod, hogy holnap reggel elutazom s egy egész hétig nem fogjuk egymást látni.

— Nem is kellene egymást látnunk soha. Legjobb volna, ha örökre elválnánk, mintsem ilyen rut árulást kövessünk el ellene. Szegény kis mama, ha tudná, mikép háláljuk meg az ő angyali jóságát, gyöngéd szeretetét, a melylyel elhalmoz bennünket!

A férfi nem is ügyelve rá, csókokkal borította a leány kezét. Az pedig folytatta, álmodozva, mintegy önmagával beszélve:

— Te rossz ember vagy, Béla, hogy megcsalod azt az angyali teremtet, a feleségedet, a ki mindig olyan jó volt hozzám, mintha édes anyám lett volna.

— De nem az, Ella! Nem édes anyád. És ez lényeges különbség. És ki parancsolhat nekünk, hogy ne szeressük egymást? Ki kárpótol minket ezért a boldogságért, a melyet szerelmünkben lelünk? . . . Tudnál te élni nélkülem? Kárpótolhatna

téged valami az én szerelmemért? Válaszolj erre nekem!

— Igen, Béla. Lelkiismeretünkben nyernénk kárpótlást. *S még most nem késő visszatérni* arra az utra. A lemondás útjára, a mely megnyugvást hoz mindkettőnknek. Utálom ezt az izgalmakkal telt, hazug, álnok életet. Utálom magamat, a miért ilyen rossz vagyok és meghallgatom szerelmes szavaidat! Pirulni vagyok kénytelen minden lépten-nyomon előtte. A legtökéletesebb anygali lény előtt, a kit teljes szivemből szeretek. Milyen jó volt ő hozzám mindég! A mikor szegény, beteges édes apámhoz ment feleségül, mennyi odaadó, gyöngéd szeretettel ápolta haláláig! S mikor meghalt, minő szeretettel fogadott engem, az apátlan, anyátlan árvát! Soha más anyát nem ösmertem, csak őt. Az ő oldala mellett soha nem éreztem az édes anya hiányát. Mennyi lelki küzdelemben került neki, az én szerető kis mamámnak, a mikor nagy nehezen elhatározta magát, hogy hozzád menjen nőül! Pedig szeretted téged, Béla. Azt én tudom, hogy mennyire szeretted és szeret most is. Azt hitte, hogy vétkezik ellenem, ha megosztja azt a szeretetet veled, a melyet irántam érez. Pedig mi voltam én neki? Mostoha gyermeke, egyéb semmi. Még hozzá rakonczátlan, szenvedélyes, önfejű gyermek, a ki sok gondot okoztam neki teljes életemben.

Lassan kivonta kezét a férfiéből és nyiltan szemébe nézett.

Pándoky fölállt s ideges mozdulattal nyult bajuszához.

— Kérlek, Ella, ne beszéljünk most róla. Nem azért kértelek, hogy ott hagyva vendégeinket, egy

fél órát négyszem közt töltsek veled, mielőtt elűtazom. Ha tudnám, hogy nem szeretsz, ha tudnám, hogy nem okoz neked épen annyi gyönyört a velem való együttlét, mint a milyen boldoggá tesz engemet, én is halálos bűnnek tartanám unszolni tégedet. De tudom, hogy szeretsz. Lásd, remegésed elárulja a kéjt, mit közellétem okoz neked! — S átölelve karcsu derekát, széles keblére vonja a leányt, a ki tehetetlenül piheg karjai közt . . .

A cigány odaát valami mélabus keringőbe kezdett. A vendégek mulatnak. A zene halkán átszűrődve hallik ide, ebbe az édes, illatos, elrejtett fészekbe, a mely mintha kizárólag szerelemre volna teremtve . . .

Ella némán türi, hogy a férfi szenvedélyes csókokkal borítsa el arczát, ajkait, nyakát. Aztán csodálatos nyugalommal bontakozik ki karjaiból.

— Most már elég volt, Béla. Még nem veszem el egészen. És nem is fogok elveszni. Ez a találkozás utolsó közöttünk. Megmásithatatlan elhatározásom. Térj te is vissza hozzám. Hiszen ő olyan szép és olyan jó. Mondd! — és ráteszi két karját a férfi vállára. — Mondd! Megnézted őt ma este jól? Láttad milyen szép, abban a rózsaszín ruhában? Láttad azt az édes, kecses, filigrán alakot? Inkább tündér, mint földi lény! Az én kis mamám! A te hitese feleséged! Térj vissza hozzám, légy szerető, hűséges, becsületes ura. — És megrázza vállát a férfinak. — Ne nézz olyan mohó, szenvedélyes vágygyal reám, a ki soha . . . soha sem leszek olyan szép, olyan tökéletes és olyan jó mint ő! Szeresd őt, egyedül csak őt! Tedd olyan boldoggá, a mint megérdemli. Ha nem szeretheted

szerellemmel, szeresd szeretettel és feledj el engem örökre . . .

Határozott hangon beszél, mint a ki megfontolt szándékkal mondja el azt, a mi szivén fekszik.

De a férfira ez nincs hatással. Magához vonja a lány fejét és megcsókolja rózsás kis fülét.

Ella összeborzong.

— Soha, soha nem feledlek! Örökké foglak szeretni! Egyedül csak téged. Hiába való minden ékesszólásod, te kedves, okos fejem, te . . . Az enyém kell, hogy légy, te édes, kis bolondom . . .

A lány ismét kibontakozik karjai közül.

— Most pedig hadd mondjam el, a mit még tudatni akarok veled. Figyelj reám. Mire vissza jössz, én már menyasszony leszek. A Bolzay Gábor menyasszonya. Hozzá megyek, pedig nem szeretem. De hozzá megyek, mert ő kívánja ezt, az én kis mamám. Hozzá megyek a főhadnagyhoz, mert ő választotta nekem. Ma kérte meg a kezemet *tőle*. Hozzá megyek szerelem nélkül is, mert olyan jó, becsületes asszony akarok lenni, a milyen ő, a te hites feleséged, az én kis mamám . . . Lásd, én csak gyöngé nő vagyok, de tudok uralkodni magamon és fölál-do-zom szerelmemet . . . Pedig szeretlek, Béla! Szeretlek! Épen úgy szeretlek, a mint te szeretsz engem. Utoljára mondom ezt most neked. Soha többé nem fogod hallani tőlem. Soha . . .

A férfi halkán, kelletlenül nevetett.

— Azt hiszed, elrémitesz engem ilyen gyermek-mesékkal? *Te* méggy feleségül Bolzay Gáborhoz?! *Te*?! És azt hiszed, hogy én azt megengedem? . . . Látod ezt a két kart? . . . Látod karjaimat? A mig annyi erő van bennök, hogy téged keblemre vonja-

nak — s már teszi is, a mikor mondja — addig le is tudják ütni azt az embert, a ki el akar szákitani tőlem!! Jegyezd meg magadnak Ella, hogy te soha... soha sem leszel a másé, csak az enyém. Jogom van hozzád! A szerelem, örök, egyetlen, igaz joga ez...

A lány menekülni akar tőle, de képtelen reá. Ez a hatalmasan megnyilatkozó szenvedély teljesen leigázza. A férfi karjai közt tartja s forró, szenvedélyes csókokkal halmozza el.

Aztán leülnek egymás mellé, a kerti padra. A férfi gyöngéden átöleli derekát s mohón nézi azt az édes, bájos, kipirlut arcot. Ella nem meri fölemelni szeméit. Merőn néz maga elé. Csak keblének gyors pihegése árulja el fölindulását.

Majd lehajlik. Lábai előtt, az egyik fikusz-cserép mellett, picziny levél hever. Egy finom hajtásu aranymonogrammos levélke. Bolzay Gábor, huszár-főhadnagy nevére czimezve. Nyilván elvesztette. Azt is tudja, ki írta. Jól ismeri az írást. Azokat a finom, nyugodt, elegáns, karcsu betűket. A kis mama írása. Aztán csodálkozva, mintegy gépiesen nyitja ki és olvassa a következő sorokat:

Egyetlenem!

El van határozva. Ella nőül megy hozzád. Meglásd, sokkal jobb lesz ugy. Nem vagyok féltékeny, mert tudom, hogy te mindig csak engem fogsz szeretni igazán, senki mást. Közelebb leszek hozzád, te édes boldogságom, te! . . .

Ő holnap elutazik. Egy hétig lesz távol. Várlak a szokott időben a virágok között.

Isten veled! Sirig a tied:

L.

Ella elolvassa és ismét elolvassa a levelet, mi-
alatt a mellette ülő férfi, nem törődve vele, mit csi-
nál, némán vonja kebelére.

Majd csodálkozva néz reá. A leány föl kaczag.
Kelletlen, rekedt nevetése betölti a téli kertet. Az-
tán szó nélkül nyújtja át a levelet.

Pándoky Béla elolvassa az áruló sorokat. Arcza
lángba borul, az erek ijesztően kiduzzadnak halán-
tékán s öklét marokba szoritja. Szólni akarna, de
nem tud. A torkát összeszorítja valami.

Ella föláll s kezével végig simítja homlokát,
mint egy álomlátó.

— A kis mama . . . a kis mama, — suttogja
maga elé.

A férfi gyors léptekkel indul az ajtó felé. A
leány azonban utána siet és visszatartja.

— Hová mégy? Mit akarsz tenni?

— Megölöm a nyomorultakat! — hörgi inkább,
mint mondja. — Megölöm mind a kettőt! . . .

Egész magánkívül van már. A düh teljesen ha-
talmába kerítette.

De a lány átöleli két karjával a nyakát s fü-
lébe sugja:

— Miért tennéd? . . . miért tennéd?! . . .
Hiszen most már semmi akadályja nincs szerel-
münknek . . . Lásd, én szeretlek, szeretlek . . . sze-
retlek . . .

A férfi haragja lassankint lecsillapodik s ajkait
a leány picziny ajakára tapasztja.

A cigány odaát egy vad tarantellát játszik. A
vendégek mulatnak. A zene halkán, átszűrődve hal-
lik ide. Ebbe az édes, illatos, elrejtett fészekbe, a
mely mintha kizárólag szerelemre volna teremtvé. . .

Király-idyllek.

I.

Hegyháthy József még egyszer elolvasta a levelet, mielőtt betette volna a borítékba.

„Kedves Andor bátyám!

Örömmel tudatom kedves bátyámmal, hogy az érettségit szerencsésen letettem és ha nem leszek alkalmatlan, a szünidő egy részét szeretném Hegyháton tölteni a bácsinál. Kérem tessék tudatni velem, mikor mehetek. Én hál' Istennek jó egészségben vagyok. Maradok szerető öcsce:

Kelt S.-Patak 18.. jul. 1.

József.“

Harmadnapra már meg is jött a lakonikus válasz: Jöhetsz azonnal. József csomagolt azonnal és utazott. Mikor a vonat megérkezett a kis falusi állomásra, a tekintetes urfit az öreg parádés kocsis fogadta. Egy kis jukker-kocsival jött érte. Hogy

közibe cserditett a két szürkének, hátra fordult a bakról.

— Mert hogy a nagyságos ur ma a születésnapját tartja. Sokan vannak a kastélyban.

József ebből megtudta, hogy miért nem jött ki elibe Andor bácsi a vasutra. Tíz percz alatt oda értek a kastély elibe.

— Isten hozott öcsém. Kerülj beljebb. A bácsi kétfelé simította szénfekete bajuszát s megcsókolta a vendéget.

Javakorbeli délczeg magyar, a ki a legényélet örömeitől nem ért rá eddig a nősülésre gondolni.

Nagy czéczó volt odabent, a Hegyháthy-kurián. A korhelyczimborák mind összegyültek az asszonynéppel együtt.

Józsefet nagy örömmel fogadták. A kissé szögletes, bátortalan ifju nem igen találta bele magát a zajos társaságokba. Ugyszólván az iskolapadból egyenesen így került ki az életbe. Eddig csak tanulmányainak élt s teljesen visszavonulva, nem igen ösmerte ezt a duhaj gentry-életet.

Jó növésü, erőteljes ifju, egészséges piros arczinnel s tüzes fekete szemekkel.

Volt egy szép asszony a társaságban, özvegy Balkay Gézané. Hegyháthy Andor őt kérte volt föl a háziasszony szerepére. Bele is találta magát jóformán. Régi barátság kötötte őt a ház urához s a világ sokat is foglalkozott velök. Én nem tudom, mi igaz volt a dologban, mi nem. Elég az hozzá, hogy Hegyháthy Andor mindennapos volt Balkayéknál. A nélkül azonban, hogy házasságra gondolt volna . . A kis Balkay Ilona, a szép asszony leánya,

még csak olyan gyerekszámba ment, pedig betöltötte már a tizenötödik esztendő.

Hát elég az hozzá, hogy a mikor József megérkezett, az „érett“ ifjút be akarták vonni az ivó-kompániába. Ott azonban nem sok hasznát vették.

— Tudod mit öcsém, nem tudsz te még inni. Eredj a gyerekek közé.

És a bácsi karonfogta a piruló ifjút s bevezette a másik szobába, a hol a fiatalság társas-játékot játszott és emléksorokat irt falegyezőkre. A leányok egy része apácának készült, míg a más rész határozottan kijelentette, hogy soha sem megy férjhez. Az ifjak ellenben valóságos halálmegvetéssel cigarettáztak és diákkori kalandjaikat emlegették.

József Ilonka mellé került s csakhamar igen belemelegedtek a társalgásba.

Ezalatt megérkezett a cigány is. A másik szobában tetőpontját érte el a hangulat. Ittak, kártyáztak, énekeltek.

A házigazda érczes baritonja tisztán kihallatszott, a mint nagy érzéssel énekelte, hogy :

Lányok isten veletek!

Már ezután csak menyecskét szeretek...

Már pitymallott, mire a társaság széteszlott.

II.

A mikor másnap József — illő kopogtatás után — benyitott a Balkayné kis szalonjába, a szép asszony, meg Andor bácsi feltűnően távol ültek egymástól . . .

A háziasszonynak szép arcza édes pirban égett, míg a fehér csipkebetét a rózsaszín pongyolán kívánatosan hullámozott kerekded idomai fölött . . .

Hegyháthy idegesen simította végig tömött fekete bajuszát. Aztán könyvet vett elő az asztalról s lapozgatni kezdett benne.

— Isten hozta, kedves József! — A háziasszony előzékenyen állott föl s mindkét kezét nyújtotta a vendégnek. — Ilonka igazán sajnálni fogja, hogy nincs idehaza. Átment a papékhoz.

Hegyháthy letette a könyvet.

— El lehetne tán küldeni érte.

A szép asszonyarcza pirosabb lett egy árnyalattal.

— Nem, hiszen nem késhet már soká.

József leült, de a társalgás sehogysem indult meg.

A bácsi emberölő kedvében volt . . . Végre megjött Ilonka.

Okos, kékszemü, sugár növésü leány, könnyen piruló arczczal s álmatag tekintettel. Abban a korban, a mikor a leányok sokat sejtenek és keveset, vagy épen semmit nem tudnak még . . .

A bácsinak egyszerre jobb kedve lett.

— Na, most már mulassatok, gyerekek. Te Józsi, talán még nem is voltál a tónál, a kert végében.

— Nem én.

— No majd Ilonka megmutatja neked.

S a két gyerek lement a kertbe. Az „öregék“ utánuk néztek az ablakon.

Félóra sem telt azonban belé, a mikor Ilonka meg József csak megint beállítottak a szobába.

— Éhes vagyok, anyám, uzsonnálhatnánk.

— Mondd meg Zsófinak, lelkem, hogy terítsen.

S a szép asszony két gömbölyű karjával hátra nyult, hogy lebomló szőke haját megigazítsa.

— Maga is megiszik velünk egy csésze kávé? Hegyháthy, fordult a sötét képű magyarhoz.

— Köszönöm, én nem kávézom. Kínálja Józsefet. S olyan pillantást vetett az ifjura, a melylyel bátran lehetett volna tigris szelidíteni.

Aztán vette a kalapját és távozott. József nem sokára követte bátyját.

Este aztán, mikor mind a két Hegyháthy lefeküdt, Andor soká álmatlanul hánykolódott ágyában. Végre megszólalt:

— Alszol Józsi?

Az átfellett a másik szobából:

— Nem én.

Andor felkönyökölt ágyában:

— Én nem tudom, hogy kire ütöttél te fiu. Egyik Hegyháthy se volt ilyen anyámasszony katonája, mint te. Nem tudsz egy kicsit járni Ilonka körül és foglalkozni vele? Mikor én a te korodban voltam, elég volt egyszer beszélni az ilyen szép lánynyal, hogy magamba bolondítsam. De még boldogult édes apád is híres gavallér volt. Te meg olyan vagy, mint valami kispap.

József ötölt-hatolt valamit. Érezte a sötétben is, hogy elpirul.

Nem sokára ezután elaludtak mind a ketten. Olyan hangulatos, falusi csend vette körül a kastélyt. Csak egy-egy kuvasz vakkantott belé a ném, sötét éjszakába...

III.

Másnap Andor és József megint átmentek Bal-kayékhoz. Anya és leány együtt fogadták a vendé-geket. Az ifju egy kopott kis elsárgult könyvet szo-rongatott a markában.

Ilonka mindjárt hozzá fordult:

— Mit hozott?

Az ifju fülig pirult.

— Azt mondta tegnap, Ilonka, hogy szereti a verseket. Hoztam egy szép költői beszélyt.

— Mi a czime?

— *Király-idyllek.*

— No jöjjön a kertbe, ott elolvassuk. Hegy-háthy már a szemével tuszkolta volna őket kifelé, mig a szép asszony arcza biborlángba borult...

A két gyerek pár percz mulva ott ült a tópar-ton, egy mohos öreg kövön. És az ifju elővette a *Király-idylleket* és áhitattal fogott belé az olvasásba. Csodaszép történet volt. Tele poezissel és romanti-kával. A leány pedig fölpirult arczczal hallgatta, mohón lesve ifja ajkairól a szót. Egészen bele élték magokat a szépséges szép királyasszony édes bus regéjébe... A szöke fürtü, kék szemü apród, a ki urnőjének selyem uszályát hordozta, s a fehér sza-kállu öreg király életre keltek az ifju ajakán. Ő pedig olvasott, tovább, hévvel, lánggal... önfeled-ten... a kopott kis elsárgult könyvből... S a két romlatlan ifju lélek egészen hatalmában volt a romantikának, a poezisnek s sziveikben lobogó lán-got vetett a szunnyadó parázs, a melynek melegé-nél észrevétlen, lopva fejlődött ki az első szerelem bübájos, tündérszép virága...

A mikor elváltak s az ifju megfogta a leány kis kezét, mintha villanyos áram sugárzott volna ujjaik hegyéből, a mely érintetlen sziveikből fölkergette a vért piruló arczukba . . .

IV.

Rákövetkező napon, mielőtt a két Hegyháthy átment volna Balkayékhoz, Andor vallatni kezdte az öcsését:

— Hát aztán mennyire vagy már a kis lánynyal?

Az ifju persze elpirult és makogott valamit. Bátyja keményen a szeme közé nézett.

— Nem addig a' öcsém! Hanem felelj becsületesen. Megcsókoltad-e már, vagy sem?

— De bácsi! . . .

— Oh! Te anyámasszony katonája te! Hát milyen jogász lesz belőled?! Mi van a kezeden?

József lesütött szemmel válaszolt:

— *Király-idyllek.*

— Mutasd! . . . Szamárság!

S a kis könyv a másik pillanatban ott hevert a sarokban a földön, széthulló sárga leveleivel . . .

József fájó pillantást vetett felé, de a bácsi előtt nem merte fölvenni.

Az pedig odament a könyves szekrényhez s egy más könyvet vett elő.

— Itt van. Ebből olvass neki hangos szóval. És ne jöjjetek megint olyan korán föl, mint tegnap . . .

Aztán megindultak a Balkay kuria felé. József

utközben hátramaradt s lopva megnézte a könyv címst. „*Boccacio száz vig elbeszélése*“ volt.

Sohase hallotta még hírét sem. Nem hiába „erényes József“-nek hívták a kollegiumban.

Hát... a fiatalok lementek a kertbe, a tó partjára. József magával vitte a könyvet is. Andor és a szép asszony fent maradtak a házban. És miután már teljesen beesteledett, a nélkül, hogy a „gyerekek“ mutatkoztak volna, értök kellett küldeni...

Hazamenet József még szótalanabb volt, mint máskor. A szemei azonban különös fényben égtek s az arcza csak úgy lángolt...

A bácsi lopva nézett rá s meglegédedten simította végig fekete bajuszát.

József vetkezés közben észrevette a szegény kopott kis elsárgult könyvet. Ott hevert a sarokban széthulló leveleivel. De eszébe se jutott fölvenni... Másnap a szobaleány kiséperte.

V.

Andor soha többé nem tett szemrehányást az öcscsének, hogy anyámasszony katonája, és hogy korán feljön a kertből Ilonkával.

Igy telt el a vakáció s József fölment Budapestre jogásznak. Hosszu volt az év neki Ilonka nélkül s a szerelmes kis leány is sokat busult ifja után. De hát semmi sem tart örökké s a tanév végétével József megint ott volt Hegyháton a nagybátyjánál. Az alatt az egy év alatt Ilonka nagy változáson ment keresztül. Megnőtt s alakja formásabb, kerekdedebb lett. Szemei elveszítették álmatag tekin-

tetőket s merészebben néztek bele a világba. Szóval pompásan fejlett, viruló hajadon lett belőle. Az esztendő azonban Balkayné feje fölött sem surrant el nyom nélkül. A szép asszony abban a kritikus korban volt, a mikor egy esztendő néha duplán számít. A tavalyi kívánatos, hamvas pir, kissé elömlött szép arcán s az alakja szinte matrónaszerű lett.

Andor még mindig hű lovagja volt az asszonynak, de már többé nem annyira szerelemből, mint inkább megszokásból. A világ is megszűnt foglalkozni velök s napirendre tért a viszony fölött.

József és Ilonka azonban zavartalan teljes boldogságban töltötték a szünidőt.

VI.

Mikor egy év múlva József ismét megírta a bátyjának, hogy lemegy hozzá a szünidőre, Andor kitérő választ írt.

Hogy ő most épített. Nagy rendetlenség van a háznál. Lehet, hogy később el is fog utazni stb. stb.

József nem tudta mire magyarázni a dolgot. Természetesen nem ment a bácsihoz, hanem ott maradt a fővárosban.

Rövid idő múlva aztán a posta nagy meglepetést hozott neki.

Egy eljegyzési kártya volt, a melyben „özv. balkai Balkay Gézané, szül. szentkereszti Kereszt-szeghy Jolán örömmel tudatja, hogy leánya Ilona jegyet váltott hegyközi és kis-rabarcsi Hegyháthy Andor urral“.

József összecsapta két kezét, aztán hanyatt

vágódott a divánon és úgy kaczagott, hogy ökleivel kellett törölnie a szemét.

Az esküvő napján azonban csodálatosan sentimentális hangulat vett rajta erőt. Helyét nem találta a fővárosban. Lélekben ott volt a kis falusi templomban, a hol az ő öregedő, de azért daliás bátyja oltárhoz vezeti azt a mélységes kékszemű, mirtuszkoszorus szép leányt, a kivel valamikor együtt olvastak abból a kopott, elsárgult kis könyvből, a melyben a fehér szakállu öreg királyról, a szépséges szép királyasszonyról s a szőke fürtü apródról volt szó . . .

A tökéletes ember.

A kegyelmes ur ruganyos léptekkel haladt le a szőnyeggel borított lépcsőn. Két frakkos rendező tiszteletteljesen kísérte. Az egyenruhás szolgák a lépcső alján lázas sietséggel nyitották ki az üvegajtót. Tátory Gábor pedig kegyesen intett a fiatal embereknek, a kik mélyen meghajoltak előtte s úgy maradtak, a míg csak el nem tűnt a kapu alatt, A prémes bundába burkolt kocsis alig tudta megtartani a két tüzes félvért, mialatt a borotvált képű inas leugrott a bakról, hogy kinyissa az üvegeshintó ajtáját.

A redout nagy terméből lehallatszott a katonabanda pompás, ütemes játéka. Egy Strauss-féle keringőt játszottak. A két rendező hármásával szedte a lépcsőket fölfelé. Csak a nagyterem ajtájában vettek lélekzetet.

Az egyik, a szőke pofaszakállas, a ki monoklit viselt, odaszólt társának :

— Ez aztán karriér. Negyvenöt évvel kegyelmes ur. A mellett előkelő neve, nagy vagyona, egy imádandó szép leánya és . . .

— És mindenekfölött özvegy ember — vágott szavába a másik, egy fekete bajszos, vékony le-
gény. — Első párti az országban, egészséges, szép
magyar. Nem látszik többnek harminczöt évesnél.
Micsoda házasságot tudnék kötni a helyében! Ujjé!
és csettentett a nyelvével.

— Meghiszem. — A szöke meggyőződéssel bó-
lintott fejével. Aztán elvegyültek a tánczó párok
közé.

A kegyelmes ur ezalatt a kocsiban rágyujtott
egy finom havannára s a sarokba dőlve, elgondolko-
zott, míg a gummikerekü koci nesztelenül gördült
tova az aszfalton. Néha nagyot szippantott, s a szí-
var tüzenél látható lett férfias szép arcza. Két em-
ber haladt el a koci mellett s az egyik megösmerte
a bennülőt. Meglökte társát:

— Tatóry Gábor. A tökéletes ember.

A másik bólintott rá.

A kegyelmes ur meghallotta a megjegyzést és
elmosolyodott. Isten őrizz, hogy valaki látta volna
ezt a meglegedett mosolyt. Tökéletességének rová-
sára ment volna. Még holmi kicsinyes hiuságot sü-
töttek volna ki rá az ellenzéki lapok. Pedig eddig
még azok sem tudtak hibát fölfedezni benne. Az
egyik kormánypárti ujság meg, mai vezércikkében:
A tökéletes ember czimmal, vele foglalkozott. A legra-
jongóbb magasztalással irt erről a tüneményes állam-
férfiuról, a ki puritán jelleme, csodálatos lángesze,
vas erélye és óriási tekintélye révén, ily rövid idő
alatt, európai hírnévre tett szert. Uralkodók tüntet-
ték ki barátságukkal és rendjeleikkel. Tatóry Gábor
azonban mindezt úgy fogadta, mint a legtermésze-
tebb dolgot a világon. Az az előkelő nyugalom és

higgadtság, mely annyira imponál a tömegnek, őt soha sem hagyta el. Higgadt, komoly és magabizárkózott volt teljes életében.

A kocsi megállt a palota előtt. Még korai volt az idő. A bazilika nagy harangja fél tizenkettőt ütött, mikor a kegyelmes ur benyitott a kis szalonba, a hol hárman voltak. Leánya: Margit, egy édes, szép szőke hajadon. Sugár növésű és okos, kék szemekkel. Az angol miss. Egy bizonytalan koru, mód nélkül illedelmes hölgy, a ködös Albionból. és Csorbaky Jenő, egy nap óta Margit vőlegénye. Erőtéljes, barna ifju, szép fekete bajuszszal, a kinek nagy vagyona, kifogástalan neve van és a ki soha életében bolondságot nem csinált. Csak harmincz éves, de már miniszteri titkár, és lesz még több is.

— Édes apám! olyan boldog vagyok. Sugta Margit az apja fülébe és megölelte két karjával a fejét. Tatóry homlokon csókolta leányát, aztán kezét szoritott az ifjuval. A miss eközben intézkedett, hogy theát szolgáljanak.

A kegyelmes ur rajongásig imádta Margitot. El volt híresztelve róla, hogy ez az egyetlen gyengéje van a tökéletes embernek. A leánya. Az apai boldogság és büszkeség csak úgy dagasztották kebelét, a mint elnézte azt a bájos gyermeket, a ki piruló arcczal ült vőlegénye mellett. Az ifju halkán beszélt hozzá. Margit áhitattal hallgatta, mialatt lassan keverte theáját.

Csorbaky Jenő egy év óta járt a házukhoz, s ez idő alatt is csaknem többet foglalkozott az apával mint leányával. Tatóry, az emberismeretéről híres államférfiu, tanulmányozta a fiatal ember jellemét s ez a tanulmány Csorbakynak javára ütött ki.

A mikor aztán nyilatkozott az apa előtt, az habozás nélkül tette kezébe leánya kezét.

— Itt van. Neked adom, mert tudom, hogy boldoggá fogod tenni. Te méltó vagy arra, hogy.. az én vőm légy . . .

Illedelmes, és tökéletesen szép családi jelenet volt ez, melynek három szereplője közül Margit volt a legboldogabb . . .

Ez csak tegnap történt, s ennek a kicsiny theázó társaságnak még új volt a helyzet, új a boldogság.

— Szép volt a bál, édes apám?

Igy Margit, hogy épen szóljon valamit, mialatt hajadoni pirral szép arczán, kelt föl ültéből. S hogy palástolja boldog zavarodottságát, mit szerelmesének fesztelen közelsége okozott, édes apja jelenlétében, a theás-csészék körül kezdett foglalatoskodni.

— Szép multság. Sokan voltak. A kegyelmes ur egy ásitást nyomott el, míg Csorbaky Jenő tréfás duzzogással fordult menyasszonyához:

— Maga meg sem mutatja a papának az én ajándékomat? Talán nem is örül neki?

— Oh, dehogy nem! És Margit a konzol-tükör márványlapjáról egy arczképet vett elő. Völegénye arczképe volt, művészi kivitelű, értékes keretben. A sikerült fénykép sarkán, az ifjunak energikus vonásaival fölirat volt:

„Margitnak. A Tied örökre. Jenő.”

A leány oda tartotta édes apjának a képet.

Nagyon örül neki az én kis leányom? Sugta a fülébe.

Margit piruló arcczal állt atyja előtt. Olyan

volt, mint az első, szüziés, boldog szerelemnek allegóriája.

Tátory megindultan zárta karjaiba leányát. Aztán még egyszer kezét szoritott az ifjuval.

— Tudom, hogy te boldoggá fogod tenni. Én jól választottam . . .

Néhány percz mulva a kis társaság elbucszott egymástól. Csorbaky távozott. Margit és a miss pedig szobájukba vonultak.

Kevéssel éjfél után egy erősen beburkolt alak bandukolt végig a köruton. A prémes bunda fölhajlott gallérijából szöke szakáll látszott ki. A homlokra mélyen lehuzott asztrachán-kucsma alól pedig két villogó kék szem ragyogott. Telve életkedvvel, erővel és energiával.

A délczeg alak egész végigment a köruton, majd hirtelen befordult egy mellék-utczába. Óvatosan nézett hátra, hogy nem követi-e valaki, aztán meggyorsította lépteit s ismét befordult, egy elhagyatott szük sikátorba. Ott megállt egy alacsony kis földszintes ház előtt, melynek ablakát halkán megkopogtatta.

Pár percz mulva a kőfal kerítésbe vágott keskeny ajtó kinyillott, aztán hirtelen bezáródott a férfi után . . .

A sötét folyosón két meztelen leánykar ölelte át nyakát s meleg, piros ajkak tapadtak jégcsapos bajuszára . . .

Tátory Gábor ölbe kapta a filigrán alakot, úgy vitte be a szobába, melynek félig nyílt ajtaját lábával rugta be.

Édes, meleg, puha szerelmi fészek. Turbékolásra teremtve. A függő lámpa fénye, a csiszolt tej-

üvegen keresztül, csak mérsékelt világot terjeszt a drága butorokra.

Aranyozott lábu fantasie székek, selyem plüssel behuzott széles pamlag s valódi szmirna szőnyeg, melybe bokáig süpped az ember lába.

A férfi letette kedves terhét a pamlagra, aztán ledobta bundáját.

— Édes, kicsi, fekete bogaram! . . . Sugta a fülébe.

A leány pedig ismét átölelte nyakát s piruló arczát belétemette széles kebelére . . .

Inkább gyermek még, mint szerető. Alig tizenhat esztendő. Az arcza barna is, meg rózsaszínű egyszerre. A haja sötét s apró hunczutkákban övezi homlokát. A szemei feketék, telve bársonyos fénynyel. Picziny, piros ajkai pedig csókra és mosolyra termettek . . .

Ez Lily.

Tegnap még az utcza porában játszott a falusi gyermekekkel s ma már titkos kedvese ennek a hatalmas, nagy urnak. Boldogsága ennek a tökéletes embernek, a ki nála mindent felejt, mindent letesz. Tekintélyt, hatalmat, méltóságot, előkelőséget, mindent kívül hágy a nagyvilágban. S itt nem egyéb, mint egy bohó, játszai szerelmes. Egy pajkos diák, a kinek nincs más gondja, csak szeretni . . . szeretni . . . és viszont szerettetni . . .

Mintha csak arra született volna, hogy ennek az édes gyermeknek a játékszere legyen s minden szeszélyét kielégitse.

Alig félévvel ezelőtt akadt rá, egy rongyos kis felvidéki faluban, a hol országos körutja alkalmával megfordult.

A tökéletes embert, a kegyelmes urat nagy ünnepélyességekkel fogadták mindenütt. Bandériumok mentek elibe. Főispánok üdvözölték, előkelő szép asszonyok mosolyogtak reá és boldog volt, a ki kezet szorithatott vele.

De ő neki senki és semmi számára nem volt szeme és nem volt füle. Ő megmaradt állig begombolkozott rideg, tökéletes embernek. Az érett számóczát azonban, mely a fű közül mosolygott reá, észrevette . . . és lehajolt érte . . .

— Az enyém vagy . . . Egyedül az enyém. Senki másé, ugyebár? Édes kicsi, fekete bogaram! . . .

— A tied . . . egyedül a tied . . .

A lány ugy hozzá simult a férfihoz, mint repkény a tölgyhöz . . .

— Oh, te kegyelmes ur! Te nagy ember! Ha tudnád, mennyire szeretlek és mennyire örülök neked!

Lily fölkuuszott a férfi ölébe s ugy sugdosott a fülébe ezer, meg ezer édes bohóságott.

— A multkor láttalak. De te nem láttál engem a tömeg közt. Oh, az olyan mulatságos volt! Es tapsolt örömeben. — Te egy nagy, széles hintóban ültél s egy gyönyörű szép kisasszony volt melletted. Azt mondták, hogy a leányod. Az emberek ugy meghajtották a fejöket előtted. Olyan nagyokat köszöntek neked. S te alig fogadtad. Olyan feszesen és büszkén ültél. Ugy szerettem volna oda kiáltani nekik: Nekem meghajtja a fejét, nem ugy, mint nektek! Igy ni! . . .

Aztán belékapaszkodott a nyakába s fejét lehuzta magához, a mig csak el nem érte ajkait csók-szomjas ajakával . . .

A kegyelmes ur mindent engedett csinálni magával. Behunyta szemeit s egy pillantás alatt megvillant az agyában, hogy mit szólna ehhez, ha látná, az ő kifogástalan veje? Az a korrekt ember, a ki soha életében bolondságot nem csinált? . . . Ejh, ki gondol most arra! . . .

*

A téli reggel álmos napsugara pirkadni kezdett s bekandikált a lebocsátott függönyön át hozzájok. A fehér márvány kandallóban a tűz kialvóban volt. Lily elaludt a széles pamlagon. Félig nyílt ajakkal, álmában is mosolyogva, úgy feküdt ott, mint egy csodaszép baba. A férfi óvatosan huzta ki a karját a feje alól, hogy föl ne ébressze. Aztán szeretetteljes gondoskodással igazította meg rajta a piros plüs takarót. Majd fölvette prémes bundáját, a kucsmát s lábujjhegyen az ajtó felé tartott.

Ekkor a földön a kandalló előtt, egy kicsiny tárgyat látott heverni. Fölemelte s a függönyt kissé félrehuzva, megnézte az ablaknál, hogy mi az.

Egy arczkép volt. Egy fiatal ember arczképe. A kép sarkán energikus vonásokkal két sor irás volt:

„Édes, kicsi, fekete bogaramnak. A tied örökre Jenő.“

Tátory Gábor, mint álomlátó simította végig homlokát. Aztán ökölbe szorította kezét, míg halántékán az erek ijesztően kidagadtak, s a pamlaghoz közeledett, hogy izmos öklével, egyetlen csapással szétzuzza a leány fejét, a ki olyan határtalan szégyent mért rá . . .

Ebben a pillanatban Lily megmozdult s álmában egy nevet suttogott:

— Gábor . . .

Tátory lebecsátotta kezét s a fényképet visszadobta a sarokba. Aztán lehajtott fővel, nesztelen léptekkel távozott.

Odakünn a hideg téli levegő olyan jól esett kábult fejének, a mint gépiesen haladt az utca közepén, hol a fagyos hó csak úgy csikorgott léptei alatt.

Otthon pedig, mikor a tökéletes ember egyedül volt szobájában, leborult az asztalra:

— Édes, kicsi, fekete bogaram! Miért tetted ezt velem? . . .

Kétféle becsület.

I.

Szentirsay Tivadar szédülő fövel, roskadozó inakkal, támolyogva ment le a klub lépcsőjén. Egy szó, egy kegyetlen szó csengett fülében untalan. Ez a szó velökig átjárta egész testét, pokoli kinokat okozva forró fejében . . . Torka összeszorult s száraz ajkaival levegő után kapkodott. Pár perczczel ezelőtt vágták az arczába, hogy: *gazember* . . .

És ő nem védekezhetett e szörnyü vád ellen. Annak az embernek, a ki nyilvánosan, az egész társaság füle hallatára így megbélyegezte, igaza volt . . .

Kártызott, csalt . . . és rajtakapták . . .

Maga sem tudja, hogy ért le a lépcsőn. Oda künn, az utcán vidám, derült emberek jártak-keltek. A villanyos lámpák fénye tarka képeket világított meg. Szentirsay úgy botorkált a tömegben, mint az alvajáró. Ugy tünt föl neki, mintha már egyszer meghalt volna s most holta után nézné a világot, az eleven tarka tömeget, a mely élt, mozgott, nevelt, küzdött a létért és szeretkezett . . .

Folyton az az egy irtózatosszó csengett fülében . . . Azt hallotta a villamos kocsi csengőjében, azt olvasta le az emberek arczáról, lépteinek kopogása azt az egy szót verte ki az aszfalton, hogy *gaz-em-ber, gaz-em-ber* . . .

Hogy végig ment az ösmerős utcákon, a melyeken pár órával ezelőtt mint kifogástalan gentleman tette meg az utat, úgy rémlett neki, mintha az a pár óra, sok-sok esztendő lett volna. Aztán az jutott eszébe, hogy talán csak álmodik. Oh! hiszen hányszor megkinozza így az embert egy-egy gonosz álmom! Ez a képzelődése azonban nem sokáig tartott. Ösmerősökkel jött szembe. Ugy szeretett volna visszafordulni és elrohanni előlük, de már késő volt. Észrevették. Ezek még nem tudnak semmit. Ezek még azt hiszik, hogy ő, Szentirsay Tivadar most is az, a ki eddig volt. Kifogástalan, becsületes uri ember! Az, a kinek eddig ösmerték, a ki még ma délután is volt. Már messziről mosolyogtak rá. Oh! olyan borzasztó volt ez az ő tudatlanságok! Szeretett volna oda kiáltani nekik:

— Ne nézzetek rám! ne mosolyogjatok rám! hiszen én gazember vagyok! . . . gazember . . . gazember . . .

De azért nem tette. Azok pedig tényleg nem tudtak semmit és az egyik meg is szólította!

— Szervusz Tivadar! Nem jössz a klubba?

— Nem . . . nem . . . sietek, dolgom van. És elrohant.

Azok pedig csodálkozva néztek utána. Nyilván azt gondolták magokban, hogy: „Mi lelte ezt az embert? Olyan különös volt . . .“

Aztán, hogy czéltalanul folytatta utját a kör-

uton, az jutott eszébe, hogy tulajdonképen gyáván cselékedett. Szembe kellett volna szállni vádlóival és tagadni . . . tagadni, mindhalálig . . .

De mikor olyan kétséget kizáró volt az eset. Rajtakapták. Ketten is észrevették, mikor a játszma kártyából, mint osztó, alulról huzott magának. Az egyik rá is kiáltott:

— *Gazember! te csalsz!*

Hátha visszafordulna? Fölmenne hozzájuk a klubba és megkérdelné őket? Hiszen azok mindnyájan jóbarátai voltak. Megkérné őket, hogy hallgassanak az esetről. Ne adják tovább. Hivatkozna becsületes multjára. Hiszen becsületes ember volt egész életében. És azok, a kik most könyörtelenül elítélik, mennyi szives jószágával éltek neki. Hány-szor segített egyiken, másikon, a ki bajban volt . . .

Igen . . . igen. Vissza fog menni, és megkérdeli őket . . . De a lába mintha gyökeret vert volna, a mikor vissza akart fordulni. Csak ment előre, gépiesen, mindég előre. Maga sem tudta, hogy hová. Aztán megnézte óráját. Szörnyőség! milyen lassan mulik az idő. Még csak egy óra telt el *azóta* . . .

Most már az egész klubban mindenki arról beszél. Holnap a lapok is tele lesznek vele. Ejh! de mit törődik ő már a holnappal?! . . . Egy pisztoly-lövés . . . és vége mindennek . . .

Aztán gondolatban kezdte mentegezni bűnét. Veszített, nagyon sokat veszített s erőt vett rajta a pénzvágy, megszállta a játék ördöge, nem volt eszénél . . . lázban volt . . . Láta nagyon jól, hogy az alsó kártyával vissza nyerhetné elveszített pénzének tekintélyes részét. Aztán . . . Csak egy pil-

lanat müve volt . . . és a becsületes emberből gazember lett . . .

Miért tette?! . . . miért tette?! . . . Hiszen nem szorult rá, gazdagsága mellett . . .

A boldogtalan késő éjjelig csatangolt az utcákon. Csak akkor ment haza, a mikor már halálosan ki volt fáradva. Inasa azzal a tisztelettel fogadta, a mihez szokva volt. Biztosan nem tud még semmit, gondolta magában. Egy aranymonogrammos levélke várta az éjjeli szekrényen. Meghívó volt egy főrangú estélyre. Elnézte a boríték czimzését és eszébe jutott, hogy a mikor azt irták, akkor még becsületes ember volt . . . És most . . .

Aztán levetkezett, lefeküdt és elgondolta, hogy holnap ilyenkor már nagyon csöndes ember lesz, a kit nem fognak többé ezek a gyötrő gondolatok bántani . . . És azok, a kik most elítélik, megbocsátanak majd neki, sőt egyik, másik meg is könyezi. Családja nincs, rokonai pedig örülni fognak a váratlan örökségnek.

De miért késik holnapig? Miért nem teszi most mindjárt? Maga sem tudta okát adni. Csak várt és várt. És álmatlanul, nyitott szemmel hánykolódott a forró párnákon . . .

II.

Másnap reggel, mikor az aranyos tavaszi napsugár kaczagva nézett be hozzá az ablakon, Szentirsay fölriadt lázas álmából, a mely hajnal felé elnyomta. Csak olyan álmom volt az, mint a halálra ítéltké, utolsó éjjelükön, a siralomházban. Első perczen nem jutott eszébe semmi. Csak később

jött tudatára a tegnapnak. Annak a borzasztó tegnapnak, a mely őt halálra ítélte.

Aztán lassan, különös gonddal kezdett öltözöködni, mintha valami ünnepélyességre készült volna. Sokáig öltözött, mialatt kábult agygyal, képzeletben még egyszer végigszenvedte a katasztrófát. Végre teljesen elkészült és kivette iróasztala fiókjából az elefántesontnyelű kis revolvert. Meg volt töltve. Mindég megtöltve tartotta. Olyan volt az egész, mint egy játékszer. Önkéntelenül megrezzent, mikor a fegyver hideg csövét érintette. Oda ment az ablakhoz s kinézett az utcára. Derült, napsugaras tavaszi idő volt. Eszébe jutott, hogy mindenki örül az életnek, csak neki kell meghalnia. Majd különös gyávaság vett rajta erőt. De hát miért haljon ő meg? A mikor olyan jó élni! Miért dobja el magától az életet, a mely még annyi gyönyörűséget tartogathat számára? . . . Aztán gondolkozni kezdett:

— Fiatal, egészséges, erős ember vagyok. Vagyonom megengedi, hogy kivegyem részemet az élet örömeiből. Elmegyek innen messzire, a hol senki sem ösmer. Hiszen nem csak ebből a társaságból áll a világ! Új életet kezdek. Dolgozni fogok s egészen más ember leszek. Miért haljak meg, mikor olyan szép az élet? Élni! . . . élni . . . élvezni az életet, amig csak lehet. Hiszen mindenem meg van hozzá. Szemem meglátja a szépet, testem csak úgy érzi a hideget, meleget, mint más emberé. Tudom élvezni a jó ételt, italt. Ajkaim érzik a női csók édességét és ereimben forrón pezsg a vér . . . Pénzemmél mindent megszerezhetek magamnak . . . Csak egy hiányzik . . . a *becsület!* . . .

És a mikor Szentirsay Tivadar eldőbta magától a fegyvert, valami azt sugta neki odabent, hogy:

— Most már nem csak gazember, hanem *gyáva* is vagy . . .

III.

Ott feküdt a füben, hanyat, két kezét a feje alá téve és bámult fölfelé, oda, hol az erdő sűrű lombjai között tenyéryni kékség kandikált. Körülötte ünnepélyes, mély csönd, az erdő csöndje, a mely telve van rejtelmes, lüktető zsongással és a melyet a költők, meg a szerelmesek a szivökkel hallgatnak . . .

Már hetek óta él így, elvonulva a világ zajától, egy felvidéki kis faluban, mely ott feküdt az erdő alján. Kicsiny szobát bérelt egy parasztgazdától, a ki egész családjával együtt nagyon megbecsülte a pesti vendéget. Értelmes, tiszta emberek voltak s iparkodtak mentől kevesebbet terhére lenni neki. Az asszony jó kedvvel süttött, főzött, takarított reá. Szentirsay pedig élt napról-napra, nem törődve senkivel, semmivel. Nagyokat sétált, kirándulásokat tett a hegyekre. Egy-egy jó könyvet vitt magával s estére, mikor kifáradva haza érkezett, jóízűen fogyasztotta el az egyszerű étket, a mit elébe tettek. Korán lefeküdt és nagyokat aludt s korán kelve újra folytatta ott, a hol elhagyta a tegnapot. Nem hiányzott neki senki és nem vágyott semmire. Egészen beleélte magát új helyzetébe s komolyan el volt tökévelve, hogy egész életét így fogja eltölteni.

A mint ott feküdt a pázsiton, egyszer csak nesz ütötte meg fülét. Kissé fölemelte fejét s

figyelni kezdett. Ekkor pár lépésnyire két női alakot vett észre a fák között. Nem falubeliek voltak, hanem uri nők. Egy fiatal leány s egy idősebb asszony. Azok nem látták, de a férfi egész jól láthatta őket. A fehér ruhás leány hajlékony, karsu teremtés, hamvas szőke hajjal s kék szemekkel. A fekete ruhás asszony szomorú tekintetében pedig volt valami, a mi arra engedett következtetni, hogy bőven kivette részét az élet iskolájában a szenvedésekből is. Még nem volt nagyon idős, csak idő előtt megöregedett. Szótlanul haladtak egymás mellett, miközben a leány koronkint lehajolt s leszakított egy-egy kékfejű börvényt, vagy gyöngyvirágot.

Az ifju visszafojtott lélekzettel nézte őket s nem vesztette el egyetlen mozdulatukat sem. A két nő egyenesen felé tartott s egyszer csak megrettenve álltak meg előtte.

Szentirsay fölugrott a pázsitról.

— Pardon! nem akartuk zavarni. És az idősebb nő ösztönszerűleg megfogta a leány kezét. A férfi némán hajolt meg előttük, mit a hölgyek könnyed főbólintással fogadtak. Aztán visszafordultak s megindultak arra, a honnan jöttek volt.

Szentirsay addig nézett utánok, a míg csak eltűntek a fák között. Aztán ismét lefeküdt és teljesen átadta magát az édes semmittevés gyönyörűségének. Talán el is szenderedett e közben s nem is tudta mennyi idő telt el a találkozás óta a mikor egyszer csak megszólította valaki.

A fekete ruhás asszony állott előtte.

— Bocsánat uram, de én és leányom eltévedtünk s nem tudunk hazatalálni. Attól tartunk, reánk

esteledik. Nem volna olyan szives megmutatni nekünk az utat Almás felé?

Szentirsay a tökéletes világfi udvariasságával ugrott föl a pázsitról. A fehér ruhás leány ott állott pár lépésnyire, az anyja háta mögött.

— Ha megengedik, elkisérem nagysádékat. Az én utam is arra visz.

A hölgyek eleinte szabódtak, de végre mégis elfogadták a kíséretet.

— Marokai Tivadar a nevem, mutatta be magát az ifju. (A katasztrófa óta csak nemesi előnevét használta. A másik neve nagyon ösmerős lett az egész országban. A kaszinói botrány hire villámgyorsan terjedt el mindenütt).

A kis társaság megindult, kifelé az erdőből. Özvegy Bálványos Gyuláné és leánya Ida, szintén a fővárosból kerültek ide. Mint az asszony elbeszélte Szentirsaynak, levegőváltoztatásra volt szükségök s az orvosuk küldte őket Almásra. Nem az a falu, a hol Szentirsay lakott. A szomszédos. De a két község olyan közel volt egymáshoz, hogy a kakasaik hajnalban összekukorékoltak.

Egy óráig tartott a közös ut. Almás határában a hölgyek megköszönték a kalauzolást s Szentirsay egyedül folytatta utját hazafelé . . .

IV.

És másnap megint találkoztak . . . és harmadnap megint . . . és azontul mindennap . . .

Kifogástalan uri nők voltak, a kiknek társaságában Szentirsay nagyon jól találta magát. Ez a

két nő egy részlet volt neki a multból. Abból az elveszített multból, a melynek ajtaja örökre zárva volt előtte . . .

Anya és leánya természetes oltalmazójukat látták ebben a jó modoru, gavallér, uri emberben. Együtt sétáltak az erdőben, együtt tettek kirándulásokat a közeli hegyekbe. Virágot szedtek, olvastak és kicserélték véleményeiket az elolvasott művek fölött. Az anya ritka éleslátással és határozott judiciummal nyilvánította véleményét a társadalmi problémák fölött, melyek beszélgetés közben szőnyegre kerültek.

Ida, az az édes szép szőke gyermek — alig töltötte be tizenhetedik évét — keveset beszélt, de annál többet szólt beszédes két szeme, mely elragadtatással csüggött a férfi ajakán, valahányszor Szentirsay vezette a társalgást . . .

Ugy történt, hogy az ifju egy napon teljes tudására jött annak, hogy a leány szereti őt mélyen és igazán . . .

Keserves fölfedezés volt ez Szentirsaynak. . . .

Egy este ott ültek mind a hárman Almáson, Bálványosék lakása előtt, a lóczán. Csönd volt a faluban, a munkásnép már nyugovóra tért, csak egy-egy duhaj legény kurjantott bele az alkonyatba, mire a kutyák vakkantottak egyet.

A vén eperfa bizalmasan bólíntgatott az udvarról, a deszkakerítésen át, feléjük.

Jó darabig szótalánul ültek egymás mellett, míg végre a férfi törte meg a csöndet :

— A nyár már nagyon előre haladt. Olyan jól érzem itt magam, hogy nem is gondolok távozásra.

Pedig soká már nem maradhatok. Ősz előtt el kell mennem valahová. . . .

Ida ijedten fordult felé:

— Elmegy? . . . Vissza a fővárosba?

A férfi idegesen dobta el a szivarvéget.

— A fővárosba? . . . Semmi szín alatt. Soha többé nem akarom Budapestet viszontlátni.

— Mi pedig oda megyünk, — szólt az aszszony. — Ott van a hazánk, nem mehetünk másfelé . . .

Ida elfordította fejét, de a férfi kutatóan ke-reste tekintetét. S hogy a holdvilág kibujt a felhők mögül, Szentirsay jól látta, hogy a leány szép arczán két könnyesepp gördült végig . . .

Mikor pedig bucsuzásnál kezet fogtak, a férfi érezte, hogy az Ida kis keze remeg az övében s hogy jó éjt kívánt, zavartan fordította el tekintetét . . .

Szentirsay keveset aludt ezen az éjjelen. Ezer kétség és önvád gyötörte lelkiösmeretét.

— Szabad-e tovább itt maradnom? s játszani ennek az ártatlan gyermeknek a nyugalmaival? Nézhetem-e nyugodtan, hogy miként fejlődik ki keblében a szerelem, irántam, a ki nem boldogíthatom? . . . Szabad-e *nekem* szerelemre gondolnom? Oda adhatom-e én egy tisztességes uri nőnek a nevetet? . . . Nem . . . nem . . . soha . . .

És hajnal felé azzal az elhatározással aludt el, hogy másnap utazik.

De a másnap is beköszöntött és a harmadnap is és az ifju maradt és mindennap együtt volt a leánynyal, a kinek szép arcza biborszínűre vált, ha meglátta őt és kis keze remegett a kéjtől az ő kezének érintésére.

— Hátha? . . . Hátha? — töprengett magában az álmatlan éjjeleken. Hátha lehetek még én is boldog az életben? Ki tudja, ha nem fog-e engem Ida szeretni *azután* is, ha megmondok neki mindent?

Mert — dicséretére legyen mondva — Szentirsay egy pillanatig sem gondolt arra, hogy kenyértörés esetén a hölgyeket tévedésben hagyja multja felől.

Mikor aztán bekövetkezett az az idő, hogy el kellett magát határoznia, az ifju leült az íróasztalhoz és egy őszinte, bizalmas levélben leplezetlenül leirt mindent az anyának és a leányának. Megirta nekik azt is, hogy becsületes ember volt egész életében, csak egyetlenegyszer botlott és annak az egy botlásnak sulya tette tönkre egész életét. Levele végén megirta Idának, hogy ha mindezek daczára szereti őt és kész kezét nyujtani neki, ő megváltóját fogja tekinteni benne s életcélul tüzi ki maga elé boldogítását.

Késő este küldte át a levelet egy paraszt suhanczczal Almásra. Meghagyta a küldöncznek, hogy ha a hölgyek már lefeküdtek volna, költse fel őket és adja át a levelet, mert attól félt, hogy később már nem lesz bátorsága elküldeni.

Mikor a fiu visszajött s megmondta, hogy átadta a levelet, Szentirsayn olyan elfásult nyugalom vett erőt, hogy maga is csodálkozott rajta.

Erősen el volt tökéelve, hogyha a válasz kedvetlen lesz, nem fog habozni tovább megválni attól az élettől, melynek már semmi célja sem lehet előtte.

Azt a bizonyos kis revolvert kikészítette az éjjeli szekrényre, ágya mellé, aztán lefeküdt és nyugodtan aludt reggelig.

És másnap reggel mielőtt kiment volna a házból, a válasz megérkezett . . . Szive örült galoppot járt, mikor a háziasszonya behozta szobájába Bálványosné levelét.

Szentirsay bezárta szobája ajtaját s a revolvert letette maga mellé az asztalra. Aztán reszkető kezekkel nyitotta ki a levelet, melyből a következőket olvasta:

Tisztelt uram!

Tudomásul vettük levele tartalmát. Ugy én, mint leányom melegen köszönjük a bizalmat, melyel hozzánk viseltetik. S hogy bebizonyítsam, hogy férfias nyíltságát és őszinteségét mily nagyra becsüljük, én is hasonló őszinteséggel fordulok önhöz. Én, a sokat szenvedett anya, szintén valómással tartozom önnek, a ki szereti az én szegény gyermekemet.

Hiszem, hogy ön, a ki annyit szenvedett, méltányos lesz a mi szenvedésünk iránt is. Én és leányom megbocsátjuk önnek a multat és bizalommal nézünk a jövő elé.

Mert tudja meg uram, hogy az én szegény leányom sem az, a kinek ön ismeri őt . . .

Idának szintén szüksége van az ön bocsánatára és elnézésére . . .

Rövid leszek.

Az én szerencsétlen gyermekem, ezelőtt két évvel (tizenöt éves korában) megösmerkedett egy emberrel, a ki nem volt méltó az ő bizalmára és szerelmére, mert az a gazember visszaélt a gyermek tapasztalatlanságával . . .

S most, miután nincs titkunk ön előtt, szerencsétlen leánnyal együtt szivrepesve várjuk

válaszát, mely életet, vagy halált hoz számunkra. Mert ezt a második csalódást nem volna erőnk túlélni.

Tisztelője :

özv. Bálványos Gyuláné.

V.

Szentirsay Tivadar kétszer is elolvasta a levelet, aztán ezer, meg ezer apró darabra tépte szét.

— S ezek az asszonyok egész nyugodtan néztek volna, hogy egy tisztességes, uri ember belé-szeressen Idába és feleségül vegye. Mert vallomásom előtt fogalmuk sem volt botlásomról. És meg vagyok róla győződve, hogy ha én nem teszek előbb vallomást nekik, ők képesek lettek volna elhallgatni előttem az egész históriát . . .

Nem . . . arra még mindig nem vagyok elég sülyedt, hogy bukott leányt vegyek feleségül . . .

És Szentirsay Tivadar *másodszor* is eldobta a gyilkos fegyvert magától . . .

Ki tudja megmondani mikor volt nagyobb gazember? és mikor volt gyávább? . . . *Akkor-e vagy most?* . . .

Az öreg ház regénye.

I.

Özv. kisuvarosi és tárdoskeői Tarháthy Boldi-zsárné, született boldaházi és szentpéteri Emödy Zsuzsánna kint lakott a város végén, abban a sárgára meszelt zöld-zsalus házban, melyet vastag kőkerítés vett körül. Régi, nemesi kuria. A komor tölgyfa-kapu fölött családi czimer ékeskedett. Az Emödyek czimere. (Kék mezőben aranyos griffmádár, koronával a fején és karddal a csőrében.) A háztetőt vastag moharéteg fődte s az ablakban édes illatu sárga violák viritottak.

Az özvegy teljesen visszavonulva élt a világ zajától. Nem járt sehova. Otthon ült az öreg Borissal, a régi családi arczképekkel, a sárga violákkal és ócska emlékeivel.

Férje olyan régen meghalt, hogy a városban alig emlékezett rá valaki. Gyermekek soha sem volt. Mikor azonban az asszony özvegygyé lett, egy rokon árvalányt vett a házhoz. Emödy Ilonkát. Szüksége volt valakire, a kit szeressen és ócska emlékeivel halálra untasson.

Ilonka azonban hálátlansággal viszonzotta a néni szeretetét. Egy szép reggelen ugyanis köszöntés nélkül hátat fordított a czimeres kapunak s ott hagyta Zsuzsi nénit, a vén Borist, a sárga violákat, meg az ócska emlékeket. Világgá ment egy kötél tánczossal, a kinek tüzes barna szemei és nyalka fekete bajusza volt. Zsuzsi nénit nagyon érzékenyen érintette ez a csapás s ettől az időtől fogva szakított meg minden összeköttetést a világgal.

Egy barátja volt csupán. Tááltos Gerő, nyugalmazott cs. és kir. kapitány, a kinek hatalmas sűrke bajusza, három érdemjele és makacs rheumája volt a jobb lábában.

Tááltos Gerő (a kinek ősei már Nagy Lajos király idejében udvarképes emberek voltak) örökségkép maradt az özvegyre, az urától, Tarháthy Boldizsártól. Együtt szolgáltak valamikor a königráti csata idejében. A vitéz kapitány minden vasárnap délután két órakor pontosan megjelent a czimeres kapu előtt. Meghuzta a csengettyűhuzót, mire a csengő kellemetlen, erős hangon szólalt meg, fölverve az öreg ház csendjét. A vén Boris odacsozogott, kinyitotta a kaput és bebocsátotta a vendéget. Tarháthy né a tágas, ódon butorozatu, almaillatu ebédlőben fogadta a kapitányt, a ki udvariasan kezét csókolt neki.

— Hogy van, százados ur?

— Köszönöm szives kérdését, jól vagyok. És a tekintetes asszony? különben azt kérdezni sem kell.

És az özvegy kezével lemondólag intett.

Ez így történt minden vasárnap délután két órakor az almaillatu, tágas ebédlőben, hol az Emödy

és Tarháthy ősök arczképei mogorván bámultak magok elé. Aztán az öreg Boris behozott egy csésze párolgó, illatos fekete kávé s letette a kis asztalra, a melyik ott állott a sarokban, a cserépkályha mellett. A kapitány leült egy nagyvirágu, rokokó székre miután ismételten, határozottan és udvariasan visszatartotta az öreg karosszéket, melyben aztán az özveggy foglalt helyet.

Mikor a kapitány megitta a kávé, Boris ismét megjelent, elvitte az üres csészét, meg az ezüst czukortartót és kártyához terített. Mert a két öreg szenvedélyes kártyás volt. Minden vasárnap eljártszottak hat párti pikétet. (Százát két krajczárba.) Minek végeztével a kapitány fölállt, udvariasan kezét csókolt, felkötötte a kardját és távozott. Boris kikisérté s az öreg kapu kellemetlenül nyikorogva záródott be utána.

Igy ment az minden vasárnap délután, már évek óta.

II.

Kint esett, csak úgy szakadt a makacs, szürke novemberi eső, míg odabent az ebédlőben Zsuzsi néni a nagy cserépkályha mellett ült a karosszékekben és olvasott. A vén Boris ott varrogatott mellette egy zsámolyon. A regény legérdekesebb fejezetéhez közelgett. (A kis pusztai leány, a városba átültetett vadvirág az udvarhoz készült, hogy bemutassák a hercegnőnek. Pompás toilettet adtak rá s boglyas haját divatos frizurába szedték. „Istenem, ha Ilza meg Heintz így látnának most engemet!“) Az öreg asszony mélyen elmerülve olvasta a százszor meg

százszor átolvasott regényt. A nagy álló óra ott a fiókos szekrényen épen tizet ütött, mikor a csengetyü élesen és kiméletlenül megszólalt. Az özvegy összerezte s letette a könyvet. Boris ijedtében keresztet vetett magára s fölugrott a zsámolyról.

— Minden jó lélek dicséri az Urat!

A csöngetyü ismét megszólalt, még hevesebben és kiméletlenebbül, mint először.

— Hogy lehet így megijedni? Nézd meg Boris ki az? Szólt az asszony méltóságteljesen.

Az öreg remegve ment ki. Fogai csakugy vaczogtak a rémülettől.

Pár percz mulva egy kopott, nagykendőbe burkolt alak támolygott be a szobába s zokogva borult az öreg asszony lábaihoz.

— Az Istenre kérem! Kedves néni irgalmazzon! Tekintse ezt az ártatlan gyermeket! . . .

Egy bőrig ázott, négy—öt éves kis lány állt az ajtóban. Rongyos kendőjét összefogta álla alatt s nagy, fekete szemeivel csodálkozva nézett maga körül.

A néni ajkai megremegetek a belső felindulástól. Aztán száraz kezeivel végigsimitotta homlokát.

Boris e perczben jelent meg az ajtóban, a lányka háta mögött.

— Vezesd ki ezeket a konyhába. Szólt Tarháthyné csodálatosan nyugodt és rideg hangon. Adj nekik vacsorát és vess nekik ágyat az udvari szobában.

Fél óra mulva a fekete szemű kis leány mélyen és édesen aludt, míg édesanyja, Emödy Ilona, a szegény megtévelyedett teremtes lázasan hánykolódott a forró párnákon.

Zsuzsi néni is keveset aludt ezen az éjjelen. Nyitott szemekkel feküdt az ágyában. Az eső csak úgy pacskolta az ablaktáblákat. A kályhából a tűz fénye rávilágított az egyik ősi képre. Egy ábrándos, kék szemű fiatal asszony arc képe volt. Emődy Krisztina volt a neve, a kit a tizenhetedik században, tizenhat éves létére, hozzákényszerítettek egy hatvan éves gavallérhoz, gróf Bolzaváry Arisztidhez, s a ki egy fél évi boldogtalan házasság után megszökött az urától a mostoha fiával. Világgá ment. Soha többé híret sem hallották.

Zsuzsi néni folyton ezt a képet nézte, már pitymallott mire végre elaludt egy kicsit.

III.

— Oh! Kérem, tekintetes nagyasszony! Tessék kijönni, mert az izé . . . az . . . Ilona kisasszony nagyon beteg. Olyan tüzes az egész teste, mint a parázs és folyton félre beszél.

Az öreg Boris izgatottan állott meg urnője ágya előtt.

Tarháthyné magára kapta ruháját s kiment az udvari szobába.

Az a korán elhervadt fiatal teremtség ott hanykolódott ágyában. Lázasan kipirult két arcából csak úgy lángolt két fekete szeme. Hol dalolt, hol kaczagott, hol átkozódott, hol meg az Istent hívta segítségül.

Az özvegy oda lépett ágyához s rátette hideg kezét forró homlokára. Erre a beteg megnyugodott egy kicsit. Behunyta szemeit és elszenderedett. Tar-

háthyné világért el nem mozdult volna mellőle. Egy negyed óra telhetett így el, mikor a szerencsétlen leány végre kinyitotta szemeit s egész értelmesen megszólalt:

— Bocsásson meg nekem, kedves Zsuzsi néni, hogy nyugodtan halhassak meg! Ne hagyja el az én szegény, árva gyermekemet. Az isten is megáldja érette!

Mohón leste nénje ajkairól a választ. Az öreg asszony szó nélkül hajolt le hozzá s mialatt homlokon csókolta, két forró könyecsepp gördült végig arczán.

A beteg arczán pedig átszellemült, boldog kifejezés jelent meg.

A másik perczen azonban már sirt, kaczagott, imádkozott és átkozódott egyszerre.

Rá következő napon azonban megszűntek minden szenvedései . . . Nyugodtan költözött el. Kis leányát ott hagyta nénje szerető gondozására, a zöld kapus sárga házban, melynek ablakaiban csodaszép sárga violák viritottak . . .

IV.

— Hadd mutassam be az én kis lányomat, kapitány ur! Egy távoli rokonom árvája.

És az özvegy zavartan mosolyogva tuszkolta maga előtt a fekete ruhás kis lányt, mikor a kapitány vasárnap délután megjelent az elmaradhatatlan pikét partira.

— Csinos gyermek.

A kérdemült hadfi katonásan megcsipkedte a

gyermek állát. Aztán leültek kártyázni. A kis leány pedig kiszaladt a konyhába, a hol ünnepélyes vasárnap délutáni hangulat uralkodott. Az egész helyiség mosolygó piros téglával volt kirakva s a hófehérre meszelt falon fényes réz-edények függtek egymás mellett. Boris ölébe vette a gyermeket és csodaszép tündérmeséket mondott neki. Mikor aztán beesteledett s Boris bevitte a nagy moderatorlámpát az ebédlőbe, a kis leány félősen a szoknyájába fogózva ment utána. A kapitány már távozott s a néni egyedül ült a kályha mellett, a nagy karosszékben.

Hogy megvacsoráltak, Boris bejött s elfoglalta rendes helyét a zsámolyon. Zsuzsi néni pedig elkezdett beszélni a fényes daliás időkről, mikor a dicső Emödy- és Tarháthy ősök — a kiknek arczképe ott függött a falon — rengeteg törököt és tatárt pusztítottak el a csatamezőn.

A kis leányt azonban ezek a dolgok nem nagyon érdekelték, s rendesen el is aludt a vén család ölében. Ő szivesebben hallgatta a Boris meséit Argirus királyfiról, meg Tündérszép Ilonáról.

V.

Igy teltek az évek egymásután a zöld-kapus sárga házban.

A kis Ilonka (a kinek más neve nem is volt) szépen fejlődött. Eleven, értelmes gyermek lett belőle. Derűt és vidámságot hozott az öreg házba. Olyan volt ott, mint mosolygó vadrózsabimbó, melyet a természet szeszélye egy kopár sziklán fakasz-

tótt a csodálatosképen odakerült rózsatőre. A néni tanitónőt tartott neki. Egy hervadt kinézésű, bizonytalan koru, lencsöke német kisasszonyt, a ki mindennap pontosan megérkezett s a leánykát lelkiismeretes oktatásban részesítette.

Egyszer aztán olyan idő is elérkezett, mikor Ilonka kinőtt a gyermekruhákból és a gyermekmésékből. Már szivesebben hallgatta a néni elbeszélését az ősökrol, mint az öreg Boris meséit. Minden ősi képet ösmert már s töviről hegyire tudta élet-történeteket is. Csak egy ábrándos kékszemű asszony történetét nem ösmerte még. Pedig annak az arczképe legjobban érdekelte. De a néni nem akart neki semmit elmondani a bünös Bolzaváry grófnéről, a ki a tizenhetedik században megszökött a szeretőjével. Végre aztán az öreg Boris, egy tavaszi estén, a kertben, nagy titokban elbeszélte neki azt a régi, szerelmes históriát. A lány álmodozva hallgatta. A levegő telve volt jázmin illattal. A bokorban pedig szerelmes fülemile csattogott búbájós éneket . . .

A bünös szép asszony arczképe mellett ott függöt a falon a férje képe is. Szakasztott olyan torzonborz ősz bajusza volt, mint a kapitány urnak, a ki most is minden vasárnap délután pontosan megjelent piketirozni Zsuzsi nénivel. A fekete kávé azonban már nem Boris szolgálta föl neki, hanem Ilonka. A kapitány ur mindig nagyon udvariasan köszönte meg neki fáradságát. Egy idő óta virágot is hozott neki, meg bonbonokat. Zsuzsi néni jobban örült öreg barátja figyelmének, mint a leány, a ki nem sokat törődött vele.

Az öreg asszony örömmel gondolt arra, hogy

lehet idő, mikor ennek a névtelen gyermeknek tisztességes neve lesz. (Elvégre is a Tááltósok mindig értek annyit, mint a Tarháthyak vagy az Emődyek.)

Hogy, hogy nem történt, de megesett, hogy a kapitány egy szép vasárnapon sötét bajuszszal és hajjal jelent meg az öreg házban. Nyilván csoda történt vele. Egy rémes éjszakán egészen megbarnult.

Ilonka ezzel sem igen törődött. Óraszámra elnézegette volt az ábrándos kék szemü, szerelmes grófné arczképét, a ki ott hagyta öreg férjét s forró vére által üzetve, megszökött a szeretőjével . . .

VI.

Egy tavaszi reggel Ilonka ott állott az ablakban a sárga violák mögött. A néni nem volt odahaza. Bement a városba adót fizetni. Egyszer csak trombitaszó és lódobogás hallatszott az országuton. Fényes csákóju, sarkantyus csizmás, napégett huszárok lovagoltak el az öreg ház előtt. Egy daliás, aranyzsínóros tiszt zárta be a menetet. Tüzes paripája volt és aranyszőke bajusza. A ló hátáról kényelmesen át látott az ócska kerítés fölött és rámosolygott a leányra, a ki lángba borult arczczal állt ott, mintha gyökeret vert volna a lába . . .

Ilonka aznap éjjel nagyon keveset aludt. Mikor végre hajnal felé elszenderedett egy kicsit, azt álmodta, hogy ő az a Bolzaváry grófné, a kinek ősbajuszu vén férje volt, régen valamikor, a tizenhetedik században.

És a délczeg huszártiszt másnap is arra lovagolt, meg harmadnap is és mindennap azután . . .

Ilonka olyankor mindég ott volt az ablaknál s szive örült dobogásától alig tudott lélegzeni . . .

Mikor egy vasárnap délután a sötétbajuszu kapitány megérkezett a bonbonokkal, meg a virágbokrétával, megint az öreg Boris szolgálta föl neki a kávéját. Az öreg Boris, a kinek a szemei vörösre voltak sirva.

Zsuzsi néni azonban nyugodtan és méltóságteljesen fogadta vendégét. Csak annyit mondott neki, hogy:

— Ezentul megint csak ketten leszünk kapitány ur. És fájdalmasan mosolygott. Ne is kérdezze azt a hálátlan gyermeket. Hallani sem akarok többé róla.

A hangja azonban remegett s szikár alakja mintha meghajolt volna egy kicsit . . .

— Hm! hm! Atkozott történet. És a kapitány végig simította sötét bajszát. Aztán leültek piketirozni. (Százát két krajczárba.)

Ilonkáról soha többé szó nem esett. Nem is hallottak róla semmit.

És a kapitány ur bajusza egy hét alatt megint teljesen megőszült. De azért hűsegesen beállított minden vasárnap az öreg házba. Megitta a fekete-kávéját és eljátszotta a hat parti pikétet, az almaillatu, ódon butorzatú ebédlőben, hol az ősök képei mogorván bámultak maguk elé . . .

Majd ha apuka haza jön . . .

A mikor Jánoska született, meghalt az édes anyja. Apja másfél év múlva megnősült. Mostohát hozott a házhoz. Olyan tuczat mostoha volt, a milyen legtöbb van a világon. Se jobb, se rosszabb, mint a többi. Neki is volt első házasságából egy két éves kis leánya. Szép, fiatal, mulatni vágyó uri asszony volt, a ki a legjobb szándékkal fogott belé új szerepébe. A mostoha anya szerepbe. Pedig az nehez szerep. Különösen, ha egy édes gyermek is van a mostoha mellett.

— Imádom ezt a kis fiut!

Mondta az asszony naponként huszszor, a mézeshetek alatt. Tudta, hogy ezzel örömet okoz az urának, a ki nagyon szerette Jánoskát.

És a két gyerek nőtt és szépen fejlődött. Az egyik szelid, engedelmes, jó gyermek volt. A másik rakoncátlan, engedetlen, és daczos. A mostoha fiu volt a jó, az édes gyerek volt a rossz. Egészen olyan volt a helyzet, a minő a gyermekme-

séekben és a szentimentális regényekben szokott előfordulni.

A mostoha anya már nem ismételte, hogy imádja Jánoskát. Inkább folyton panaszkodott rá az urának, a ki sokat volt távol hazuról. A férj szerette a feleségét, gyöngéd volt a kis leányhoz, de legjobban szerette Jánoskát. Ha haza jött, mindig biráskodnia kellett közöttük. Nyugodt modoru, okos ember volt s tapintatosan eloszlatta a felhőt, mely házaselete derüjét fenyegette. De azért a mostoha anya és Irma napról-napra jobban gyűlölték Jánoskát, a kinek sok méltatlanságot kellett eltűrni a szülei házban.

Szegény kis fiu sokat volt künn a cselédszobában. Ki-ki menekült Marishoz. A vén cseléd, a ki még az első asszony életében került a házhoz, szeretettel vette pártfogásba az árvát.

— Ne sirjon drágám, ne sirjon! Törülje meg szépen a szemét. Majd ha apuka hazajön, az a rossz Irma kikap tőle. Jánoskának meg hoz apa czukrot és lovas-katonát. Bizony.

A kis legény rendesen meg is vigasztalódott a cselédszobában, míg Irma, a selyemruhába öltöztetett, kényes baba, bent nyafogott a szalonban, a mama czifra vendégei közt.

Mikor aztán apuka hazajött, a kis János kipirult arczczal, örömpesve ugrott a nyakába s nagy boldogságában, némán szoritotta magához. A mint csak birta vézna karjaival.

Apjának ilyenkor könyek gyűltek szemeibe és megcsókolta a kis fiu szöke hajját.

— Édes kis árvám, te! . . .

Pedig mindig több és több időt töltött házon kívül. Sok pénzt kellett keresnie, hogy a mamának meg Irmának czifra ruhára, parádéra és vendégeskedésre elég legyen.

Jánoskának már többé nem kellett kimenekülnie a cselédszobába. Állandóan ott ütötte fel tanyáját, mióta édesapja olyan sokat volt távol hazulról. A vén Maris jó és gyöngéd volt hozzá. De azért a kis legény sokat sirt és sokat faggatta Marist, hogy mikor jön haza apuka? És csak akkor volt igazán boldog, ha együtt volt az édes apjával.

Egyszer aztán olyan idő is bekövetkezett, hogy apuka nem jött többé haza. Reggelre, hogy Jánoska fölbredt, az öreg Marisnak vörösre voltak sirva a szemei és fekete kendő volt a fején. A házban idegen emberek jártak keltek. A cselédek suttoztak. A mamához elhívták a doktort, mert ájuldozott és görcsöket kapott. Két varrónő folyton dolgozott. Fekete ruhákat varrtak. A mama és Irma pedig másnap tetőtől-talpig gyászba öltözve, elutaztak a vasuton. Jánoskára senki sem ügyelt. Csak az öreg Maris vette ölbe és sirva csókolta meg. A gyermek nem tudta, mit jelent mindez, és csodálkozva nézett az öreg cselédre:

— Mikor jön haza apuka?

Mire Maris még jobban sirt és meleg szeretettel vont a keblére a kis árvát.

Édes apja pedig ezalatt a szomszéd városban feküdt a kórházban. Hidegen, halva, gyilkos golyóval szívében . . . Senki sem tudta, hogy rossz embereknek esett-e áldozatul, vagy pedig maga emésztette el magát. Ugy találták meg az erdőn, vérbe fagyva.

Harmadnapra mama és Irma hazaérkeztek s lassanként minden a régi kerékvágásba jött.

Jánoska már egészen a cselédszoba lakója lett. A mamánál mindig társaság volt a szalonban, mialatt a kis fiu százszor, meg százszor kérdezte Maristól:

— Mikor jön haza apuka?

— Majd haza jön, drágám. Csak viselje jól magát.

Pedig szegény kis fiu, a nélkül is olyan jó volt, hogy párját ritkította. Kedvencz játékszere egy kis fa-ló volt, a melyet édes apja utolsó hazajötte alkalmával hozott neki. Olyan közönséges, festett fa-ló, a melyet néhány krajczárért árulnak. Naphosszat eljátszott vele a földön.

— Majd ha apuka haza jön, huszárt is hoz reá. Ugye-e Maris?

— Hoz drágám, hoz. És az öreg cseléd lopva, könyet törült szemeiből.

Majd ha apuka haza jön!!

Ez volt minden reménye a szegény, elhagyott árvának.

Hát ugy történt, hogy karácsony estéjén nagy társaság volt a mamánál odabent. A karácsonyfa teljes pompájában ragyogott. Sok gyertya égett rajta, és sok szép ajándékkal volt megrakva. Irma boldog volt. Azt sem tudta, mihez nyuljon előbb, a sok drágaság közül. Jánoskáról sem feledkezett meg a mostohája. Kapott egy csomag czukrot. Azonfelül megengedték neki, hogy bemehet megnézni a karácsonyfát. Félősen fogódzott a Maris szoknyájába. Ugy állt meg az ajtó mellett. A szemei csak ugy ragyogtak a vágytól, a mint látta azt a tündéri fényt,

a mi a karácsonyfáról áradt szét a rokókó selyem butoros szalonban.

Irma hozzá lépett. Egy remek hajás baba volt a kezében. Csaknem olyan nagy volt, mint ő maga, és olyan szép selyem ruhája volt, mint valami király-kisasszonynak. Az elbizakodott kis lány tetőtől-talpig végigmérte a kopott, fekete-ruhás legénykét, aztán leeresztkedőleg szólt hozzá:

— Látod, milyen szép babát kaptam! Nézd, milyen nagy! És milyen nehéz! Föl bírod emelni?

A gyermek vágyakozva nyujtotta ki vészna karjait a baba után. Aztán, hogy ügyetlenül megfogta, izgalmában kiejtette kezéből s a porcellán báb feje kettétört a padozaton.

Irma ordítani kezdett s a mama odarohant.

— Az istenért! Mi bajod, drágám? No nézd ezt a haszontalan kölyköt! Hát nem eltörte a babát! Ez a gyerek mindig csak bajt csinál! Takarodj ki rögtön!

A vendégek sopánkodtak, míg Maris kézen fogta a megrémült gyereket. Irmát nem lehetett elhallgattatni. Ugy ordított mintha nyuzták volna. Jánoskát Maris már vitte kifelé, a mikor a fiúcska visszafordult:

— Ne sirj, Irma. Majd ha apuka haza jön, vesz neked másik babát.

De ezt már a szalonban nem hallották. Csak az inas hallotta meg, a ki theát hozott be egy tálczán.

Röhögve fordult Marishoz:

— Mit bolondítják azt a gyereket? Miért nem mondják meg neki, hogy az apja nem jön haza, mert meghalt.

Maris mérgesen nézett az inasra. Jánoska pedig komolyan, szó nélkül bámult utána. Egész meg volt döbbenve. Kicsiny szive hevesen dobogott a kopott fekete ruha alatt.

Éjjel aztán, a mikor álmatlanul hánykolódott ágyában, egyszer csak megszólalt:

— Maris! Hát igazán meghalt apuka? Nem jön többet vissza?

— Apuka a mennyországban van, gyermekem. Szólt az öreg cseléd. De ha Jánoska engedelmes, jó gyerek lesz, és nem fog sirni, majd meglátja apukát és akkor mindig együtt lesznek. Soha többé nem fognak elválni.

A fiúcska hat éves eszével nem értette a dolgot és nem is nyugodott meg benne. Alig aludt valamit ezen az éjjelen. Mindig az inas szavai csengtek a fülében. Hogy ötet bolondítják! És apuka nem jön többet vissza. A fa-ló ott volt mellette az ágyban. Görcsösen szorongatta kis markával.

Másnap reggel, mikor a folyosón szembe találkozott Irmával, az elkényeztetett kis leánynak a fiu láttára eszébe jutott tegnapi bánata, és megint sirni kezdett:

— Ez a haszotalan János eltörte a babámat! Eredj, te rossz fiu!

— Oh Istenem! — szólt ki a mama a szobából, ez a gyerek csak bajomra van a világon. Megint megrikatta az én drágámat. Haszontalan, rossz gyerek!

Jánoska bement a cselédszobába, és gondolkozni kezdett. Zavartan állt meg az ágy sarkánál és merően bámult maga elé. Hogy ő rossz gyerek. Ha pedig rossz, akkor nem fogja apukát meglátni. Azt

mondta Maris is. Sokáig gondolkozott. Végre nagy elhatározásra szánta magát. Helyre kell hozni a tegnapi bűnét. Fogta a kis fa-lovat és besompolygotta a szobába, a hol mama, meg Irma együtt voltak.

A gyerek félénken állott meg az ajtóban. Az asszony ráivallt:

— Mit akarsz?!

A kis legényt hősies bátorság szállta meg. Oda lépett Irmához, és a lovat feléje nyujtva megszólalt:

-- Itt van, Irma, neked adom a babért. Csak ne haragudjál reám, mert én nem akarok rossz lenni. Apukától kaptam . . . Megígérte nekem, hogy huszárt is hoz. De Péter azt mondja, hogy nem jön vissza, mert meghalt. Nesze . . . Apukától kaptam. . .

Reszkető kis kezével nyujtotta felé a lovat, míg a lány habozva nézett reá.

— Jézusom! — szólt a mama, ezeket a szentimentális jeleneteket Maris rendezi nekem. Még idegessé tesz veled. Kell is a te lovad Irmának! Hagyj békét. Eredj veled.

A gyermek arca lángba borult s ajkai vonaglanian kezdtek. Aztán megszégyenülve fordult ki a szobából. Az asszony utána nézett s látta, hogy sovány kis vállai remegnek a sirástól, a mint apró lábjaival végig kopogott a kőkoczkás folyósón. A lovat kezében szorongatta.

A mostohát pillanatra jobb érzés szállta meg, s első gondolata az volt, hogy vissza hívja a gyereket, de a másik perczen már elfelejtette az egész dolgot.

Másnap pedig becsomagoltak és Irmával együtt elutaztak délvidékre.

Jánoska otthon maradt az öreg Marissal meg a kis fa-lóval, a mit apuka hozott neki . . .

*

A mama és Irma sokáig oda maradtak. Beutazták a Rivierát és nagyon jól mulattak mindenütt. Csak husvét után kerültek haza.

Mikor aztán leszálltak a kocsiról, az ebédlőben Maris fogadta őket.

Az öreg cselédnek fekete kendő volt a fején, mélyen a szemébe huzva. A kezében szorongatott valamit. Ugy állt meg asszonya előtt és halkán beszélni kezdett:

— Itt van a fa-ló. Jánoska küldi Irma kisaszszonyának . . .

— Mit akar? Nem értem. Rivallt rá idegesen az asszony.

— Jánoska küldi — folytatta az öreg asszony csendesen.

— Hát ő hol van?

Maris csodálatos nyugalommal válaszolt:

— Jánoska meghalt . . . Tegnapelőtt temettük. Mióta megtudta, hogy az édes apja nem jön többet vissza, mintha kicserélték volna azt a gyermeket. Nem evett, nem aludt. Még nem is beszélt, csak folyton gondolkozott. Ha legalább sirt volna! De egy árva könnyet sem ejtett egész idő alatt. Ha kérdeztem, mi baja, megölelt és hozzám szoritotta forró kis fejét. Csak az utolsó két napon feküdt le. Leverte a kórság, a mit bánatában kapott. Elhívtam a doktort is hozzá, de nem tudott segíteni rajta. Halála előtt egy fél órával oda intett engem az ágyhoz s azt mondta:

„Itt van a lovacsám, a mit apukától kaptam. Adja oda Irmának, és mondja meg neki, hogy az eltört babáért küldöm. Kérje meg mamát is, hogy ne haragudjon reám, mert én nem akarok rossz lenni. Én apukát akarom látni . . .“

Ezek voltak utolsó szavai . . .

Az öreg cseléd nem szólhatott többet. Hangja megtagadta a szolgálatot.

A szép asszony némán, sápadtan állt előtte. Eszébe jutott az a jelenet, mikor a kis fiu a lovat kínálta neki, és ő kiutasította a szobából. Irma hol anyjára nézett, hol pedig Marisra. Nyilván nem értette a dolgot. A szobában ünnepélyes mély csend volt. Csak a fali óra rekedt ketyegése hallatszott. Az öreg asszony egyik kezével az asztalba fogódzott a másik kezét pedig arczához emelte és halkán sirni kezdett . . .

TARTALOM.

	Lap
Kata hozománya	3
A vén kisasszony	16
Férj, feleség, szerető	27
Ibrahim rózsái	35
Tíz év multán	44
Buzavirág kisasszony	51
Elveszett paradicsom	61
Eladó birtok	70
Tutaros Margit	81
Az agglégény	91
Másodvirágzás	100
Tavaszi álom	109
A kis mama	120
Király-idyllek	127
A tökéletes ember	137
Kétféle becsület	146
Az öreg ház regénye	159
Majd ha apuka hazajön	169

⇒ Budapest. Nagy Sándor könyvnyomdájából. ⇒